

KROK

2017 1
ročník 14.

Kulturní Revue
Olomouckého Kraje

TÉMA ČÍSLA: MLADÍ

Z OBSAHU

JAKUB ČECH / POLITIKA SE FAKT
TÝKÁ KAŽDÉHO

MLADÉ DIVADLO V OLMOUCI
QUEER TANČIRNA JE VELKÝM
SNEM

SAMUEL KAVI / VE STÍNU
KNIŽNÍCH REGÁLŮ

S JAROSLAVEM IROVSKÝM
O JEHO KNIHÁCH, PSANÍ
A ŽIVOTĚ

VÝTVARNÉ UMĚNÍ V GALERII W7
ZDEŇKA MORÁVKOVÁ / ŽENA
REGIONU

O SPOLKU ZA STARÉ VRAHOVICE
PETR POLÁK / OD TRADIČNÍHO
UMĚNÍ PO KOMIKS

PRVNÍ ROČNÍK CENY VÁCLAVA
BURIANA

NAD KRÁSNÝMI KNIHAMÍ
FILOZOF ŠAFAŘÍK / ČLOVĚK VE
VĚKU SMRTI

RODÁCI Z ANDĚLSKÉ HORY
SOCIÁLNÍ DEMOKRAT VOJTĚCH
OUTRATA

Muzeum Komenského v Přerově & zlínská pobočka Klubu Augusta Sedláčka
Vás zvou na výstavu

PŘÍBĚHY HRADŮ ...

Komentované fotografie, perokresby a historické pohlednice evropských panských sídel

Jiří Hoza • Lubomír Vyňuchal • Milan Zikmund
Vernisáž se uskuteční ve středu 1. 3. 2017 v 17 hodin
v Slavnostní zámecké síni města Přerova
S básněmi slova a hudby vystoupí Ľestnár Beňák a Ivan Němeček

2. 3. - 4. 6. 2017

Státní galerie H. S. K.

www.muzeum-prerov.cz

DIVADLO JARÝ CIMRMANA

www.muzeum-sumperk.cz Olomoucký kraj

PŮLSTOLETÍ S CIMRMANEM

MUZEUM ŠUMPERK
VÝSTAVNÍ SÍN

VEČERÁ KURZU ZAMĚŘENÁ
7. BŘEZNA 2017
V 16 HODIN

VEČERÁ PŘEDVÍDÁ
MĚSÍČNÍ PŮLSTOLETÍ
S CIMRMANEM
SOUVISEJÍCÍ ZAMĚŘENÍ BUDE
AUTOGRAFIČNÍ TISKOVÁ OVBĚRA

VEŠKERÉ PRÁCE BUDĚ ODLOŽENY DO
MĚSÍČNÍ LIT. ZEMĚNĚ VEČERÁ ZAMĚŘENÁ

www.muzeum-sumperk.cz

KROK Kulturní revue
Olomouckého kraje

Vydává Vědecká knihovna v Olomouci

Ročník 14., číslo 1,
vychází čtyřikrát ročně

Vedoucí redaktor:
Mgr. Lukáš Neumann, Ph.D.

Odpovědná redaktorka:
Mgr. Lucie Rysnerová

Redakční rada:
RNDr. Jitka Holášková
Mgr. Miloš Korhoň
Mgr. Nela Kvapilová
PhDr. Jindřich Garčíc
RNDr. Lenka Prucková
Mgr. Hana Jakůbková
PhDr. Marie Dokoupilová
Mgr. Lubor Maloň

Adresa vydavatele a redakce:
Vědecká knihovna v Olomouci
Bezručova 3,779 11 Olomouc
tel.: 585 205 311
fax: 585 225 774

e-mail: redakce@vkol.cz
internet: www.vkol.cz/krok
facebook: <https://www.facebook.com/kulturnirevue>

kulturnirevue
IČO: 100625

Grafická úprava:
Jan Krátký

Předtisková příprava:
Martin Navrátil

Tisk:
Booksprint s. r. o.
I. P. Pavlova 52, 771 11 Olomouc

ISSN:
1214-6420 (tisková verze)
1214-648X (elektronická verze)

Registrace:
MK ČR E 6450

Uzávěrka čísla:
25. ledna 2017

OBSAH

Úvodník: Lukáš Neumann	2
TÉMA ČÍSLA: Mladí	
Anketa: Kulturní život na Olomoucku pohledem mladé generace (L. Neumann)	3
Občanský aktivista Jakub Čech: „ <i>Politika se fakt týká každého. I toho šestiletého dítěte, kterému zavřou koupaliště.</i> “ (L. Neumann)	10
Mladé divadlo v Olomouci (Vladislav Kracík)	15
S Jaroslavem Irovským o jeho knihách, psaní a životě (Petra Kozušniková)	19
Původní tvorba: Standa Černý (z dosud nepublikovaných básní, fotografie ze souboru <i>Industrial Landscape</i>)	23
Ve stínu knižních regálů. Skoro objevený Samuel Kavi (Lucie Rysnerová)	25
Výtvarné umění v Galerii W7 (Monika Beková)	28
PŘÍLOHA / Petr Polák: Ilustrace / Od tradičního umění po komiks	30
Queer tančírna je velkým snem / Rozhovor s Monikou Bartošovou (Šárka Novotná) ..	32
Olomouc a já (Jana Posníková)	34
Jsem někdy jen na počátku takovým malým impulsem / Interview se Zdenkou Morávkovou (L. Neumann)	36
Láska k Vrahovicím, klubovna a přátelské pouto (Martin Hájek)	40
Mladí versus stáři v aforismech Jana Sobotky (Jiří Fiala)	42
VARIA	
První ročník Ceny Václava Buriana (P. Kozušniková)	44
Nad krásnými knihami aneb Bibliofilie a autorské knihy tady nikoho nezajímají! (Eva Čapková)	47
Původní tvorba: Milada Neoralová – povídky (Karel Faltýnek)	52
Člověk ve věku smrti / O filozofovi Josefu Šafaříkovi (František Všetická)	55
Altán v Tyršových sadech ve Šternberku (Aneta Zlámalová)	57
Sociální demokrat Vojtěch Outrata (Lubomír Novotný)	60
Od tkalcovského stavu za slávou – příběhy tří nejvýznamnějších rodáků z Andělské Hory u Bruntálu (Matěj Matela)	62
KULTURNÍ ITINERÁŘ	
Rukověť návštěvníka kulturních událostí (březen – červen 2017)	66
Téma čísla 2/2017: Lázeňství	

Obálka revue: Vernisáž výstavy Josefa Šlégla „Debata o“ v rámci projektu XY z dubna 2016; Galerie Horká. Foto: Zdeněk Sodoma, archiv PAF Olomouc.

Úvodník

Vážení a milí čtenáři revue, KROK právě vkročil do svého již čtrnáctého ročníku, a ačkoliv může být (snad i je!!) považován za pevný článek olomoucké kulturně mediální scény, ona čtrnáctka na krku je přeci jen ještě věk poněkud teenagerovský. I z tohoto důvodu jsme se rozhodli věnovat aktuální číslo nejmladší, či stále ještě mladé, generaci nadšenců, kreativců či umělců pohybujících se v kulturním milieu našeho kraje a vytvářejících toliko plodné a nutné podhoubí pro to, abychom v dalších letech mohli a měli co číst, na co se dívat či co zajímavého ve svém okolí vnímat a prožívat. Myslím, že všichni, o nichž budete na následujících stránkách číst, jsou zárukou toho, že konzumerismus a utilitární spotřebovávání má stále ještě zdatného protivníka v dobré kondici.

Pozornost jsme se snažili napřít skrze všechna umělecká odvětví; jediné, co možná budete postrádat, je výraznější vykročení za hranice samotné Olomouce. Omluvou (pozor, nikoliv výmluvou) a současně slibem nám budiž to, že se mladé kultuře mimo Olomouc podíváme „na zoubek“ v jednom z čísel ročníku ještě stávajícího. Za druhé pak, krajské město je díky svému studentskému zázemí nesporným centrem kulturního dění; a konečně, za třetí: bystří čtenáři si „mimoolomoucké výhonky“ na stránkách tohoto KROKU najdou – ať již v osobě Jakuba Čecha, prostějovského občanského aktivisty, jenž v těchto dnech je, možná i dost nechtěně, na mušce mnohdy bezskrupulózních politiků, v osobách členů nesmírně činorodého Spolku za staré Vrahovice či Zdeňky Morávkové ze Zálesí, spoliiniciátorky a obroditelky kulturních a vzdělávacích aktivit a komunitního života v Rychlebských horách.

Olomouckému mladému divadlu se věnuje Vladislav Kracík, který v příspěvku konstatuje, „že je vlastně docela štěstí, že tuto dobu zažíváme“. A to především s ohledem na stoupající pestrost a rozmanitost nejen scény jako celku, ale též na žánrovou nabídku a zaměření

jednotlivých souborů a s ohledem na zapojení začínajících herců, tvůrců i mladých, svěžích organizátorů na vedoucích pozicích. Petra Kožušníková a Lucie Rysnerová vedly rozhovory s dvěma talentovanými prozaiky a básníky, Samuelem Kavim a Jaroslavem Irovským, z jejichž tvorby nabízíme také ochutnávku. Jak jistě zjistíte, oba autoři jsou velmi svérázní a nenapodobitelní. Každý jinak a originálně. Básník a fotograf Standa Černý také věnoval KROKu několik dosud neuveřejněných básní a fotografií. Výtvarné umění zastupuje progresivní Galerie W7, již představuje její kurátorka Monika Beková. Ilustrace Petra Poláka zase dávají nahlédnout do tvorby mladého výtvarníka, jež je inspirována jak tradičním uměním, tak moderními formami, například komiksem. Názory a náhledy na jednotlivé instituce, možnosti, jak kulturně žít a jak se vzdělávat, bavit, najdete jak v anketě, tak i mezi řádky jiných příspěvků prvního čísla KROKu.

Ve Variích naleznete ohlédnutí za úvodním ročníkem Ceny Václava Buriana, jež je projektem výrazně překračujícím i celostátní měřítko a úroveň. Poukazem na to, že ještě i dnes existují lidé, kteří se věnují výpravě krásné literatury, tedy bibliofilii, je článek Evy Čapkové. Exkurs za hranice kraje, do Andělské Hory nacházející se v blízkosti Pradědu, obstarává příspěvek Matěje Mately. Dočtete se v něm o trojici slavných rodáků z městečka, které dnes obývají již jen čtyři stovky obyvatel. Na pokračování bude v KROKu vycházet seriál o významných osobnostech z menších obcí bývalého okresu Prostějov; první díl je věnovaný Vojtěchu Outratovi, sociálnědemokratickému politikovi a odbojáři zahynuvšímu v Mauthausenu. Slavným rodákem přímo z Prostějova je filozof Jozef Šafařík; jeho texty věnujícími se dramatu a divadlu se v článku nazvaném Člověk ve věku smrti zabývá František Všetíčka.

*Příjemné čtení Vám za redakci KROKu přeje
Lukáš Neumann*

Anketa revue KROK: Mladí na Olomoucku

Na dotazy odpovídali:

Robert Hanus, absolvent uměnověd na Filozofické fakultě s bezbřehým entuziasmem, nejen k umění a filozofii. Tělem v Olomouci, Oblomov z jiné stránky. Tak trochu zmizelý z veřejného života.

Nela Klajbanová, absolvovala studium oboru Teorie a dějiny dramatických umění na Univerzitě Palackého v Olomouci a v současnosti studuje Teorii interaktivních médií na Masarykově univerzitě v Brně. Působí jako dramaturg a PR manažer olomouckého festivalu PAF – Přehlídky filmové animace a současného umění. Podílí se na organizaci výstavního programu v galerii Vitrina Deniska, v roce 2015 v Olomouci založila knižní veletrh autorských a uměleckých publikací LITR. V minulosti se věnovala také organizaci autorských čtení nebo koncertů.

Adéla Szturcová, narozena ve Šternberku v roce 1992 ve znamení blížence. Výtvarnice, fotografka, scénografka. Vystudovala gymnázium ve Šternberku. V současné době působí na pozici stálého výtvarníka v Divadle Tramtarie Olomouc. Spoluautorka sociálně-kulturního projektu Be creative, be you! zaměřeného na zapojení lidí cizí národnosti do uměleckého života v Olomouci. Spoluorganizátorka seriálu autorských čtení v Masných krámech

s názvem Ani nedutej. Byla členkou olomouckého výtvarného sdružení Lesmír. V Divadle Tramtarie je podepsána například pod inscenacemi *Růže pro Algernon* nebo *Starzec a moře*. V nejbližší budoucnosti má v plánu získat svářečskou licenci a naučit se střílet z luku.

Tobiáš Nevřiva, student čtvrtého ročníku anglické sekce Gymnázia Olomouc-Hejčín, aktivně se účastní projektů Studentské rady Gymnázia Olomouc-Hejčín, spoluzakladatel Letního kina Hejčín, člen olomoucké Holanovy společnosti, představitel Ivana Olbrachta ve hře *Zbojnická balada*, iniciátor hejčínského masopustního průvodu, aktivní recitátor (ocenění v celostátním kole recitační soutěže Wolkerův Prostějov) a člen divadla Hejdrak.

Dominika Korcanová, studentka čtvrtého ročníku anglické sekce Gymnázia Olomouc-Hejčín, účastnice 38. ročníku celostátní přehlídky prací Středoškolské odborné činnosti v kategorii Umění a celostátního kola mezinárodní dějepisné soutěže studentů gymnázií. Již druhým rokem se zapojila do projektu Právnické fakulty Univerzity Palackého Street Law Moot Court. Ráda čte, zúčastnila se soutěže vyhlášené Skandinávským domem Nejlepší recenze na severskou knihu, v soutěži obsadila 4. místo v rámci ČR. Ve volném čase se zabývá studiem jazyků, a to ruštiny, španělštiny, švédštiny a arabštiny.

Robert Hanus*

Nela Klajbanová

Adéla Szturcová

Tobiáš Nevřiva

Dominika Korcanová

*Obraz Pabla Gonzalese-Treja, v Paříži žijícího kubánského umělce, je dle R. H. vhodnější podobiznou.

Olomoucký LITR, *Vladimír Havlík – Procesuální knihy*.
Foto: Monika Abrahámová.

1. Budeme-li parafrázovat song skupiny Katapult, „mají si mladí na Olomoucku kde hrát?“ Jinými slovy, je v našem kraji dostatek příležitostí (a také dostatečná podpora), jak realizovat své kulturní a umělecké tužby, potřeby a koníčky? Je tu dostatek organizací, spolků nabízejících „přístřeší“ pro mladou generaci? Je oním centrem se svojí širokou studentskou základnou zejména Olomouc?

Robert Hanus: Olomouc je kulturní město (nejen) mladých, to mohu předem napsat ke všem otázkám. Příležitostmi podobného typu je dle mého Olomouc již možná přesycená. Pokud jste student, máte obrovskou paletu možností, možná větší než kolik barev používají současníci abstrakce. Krom participování v základních pozicích na všech různých festivalech (AFO, PAF, V.Ř.E.D., Divadelní Flora, Dvořákova Olomouc, Music Olomouc, Jeden Svět, Majáles UP atp.), na kterých se můžete seznámit s uměleckým provozem, postupně se vypracovat i na důležitější posty a dát tak projev své neutuchající kreativitě,

existují také další spolky pro kulturní potřeby jedince, jakými jsou UPcrowd, Radio UP AIR, různé granty a další, avšak list stále nekončí a máme zde i aktivity různých občanských iniciativ, muzeí, knihoven, spolků, programy nespočtu olomouckých galerií většinou s aktivním zapojením, kreativní pojednání nejen pátečního opijení se v hospodách a restauracích nevyjímaje. Ostatně si můžete přijít i načmárat, ehm, promítnout své ojedinelé niterné city do Galerie ve druhém patře Šantovky.

Problémem se zdá být, mimo falešného krátkodechého zájmu, tradičně fragmentace společenství. Okruhy známých/týmů na některých výše zmíněných akcích jsou svérázné a leckdy zvenku těžko přístupné, pokud samozřejmě již nemáte za sebou alespoň první lekce kurzu poplácávání po zádech a buildingu sezónního swagu. Olomoucká umělecká smetánka si drží, tak jako celá historie uměleckých smetánek, své teritorium vybraných galerií, společnosti, levného vína a reprezentativní strnulost symptomaticky vytesanou do barokního držení sklenice. Vzájemná propojenost je spíše náhodná a reklama na jednotlivé akce je až pitoreskně nedostatečná. Praktická realizace tužeb a koníčků je místy v tomto kontextu spíše vázána na společenské konvence a „přátelské vztahy“ než na realizaci vlastních tužeb a koníčků..

Také mi upřímně chybí základní spolky, které dříve, dle mé zromantizované představy, fungovaly. Například nějaký místní spolek spisovatelů, básníků, filozofů, nebo třeba jen rozumných lidí, kteří by si chtěli předat informace a na nějaké nové přijít a ne se jen přít svými egy. Diskusní kroužek, který nebude za 150,- k sezení v Divadle hudby o dvou lidech na pódiu. Všechny dosavadní pokusy jako vydávání poetických sborníků, autorských čtení nebo spolku o filozofii skončily vcelku záhy, případně jsou sezónní atrakcí pro nadšence, již budou za dva měsíce nadšenci do něčeho jiného. A po smutné pravdě je to možná dobře, protože kde nic není...

Nela Klajbanová: Dle mého názoru Olomouc nabízí velký prostor pro realizaci vlastních projektů. Přispívá k tomu svým způsobem také poměrně malá konkurence,

protože i když je Olomouc studentským centrem, nenabízí tolik kulturního vyžití jako Brno nebo Praha, kde se často jednotlivé události kryjí. Samozřejmě se pak jako v každém městě události stávají jakousi komunitní záležitostí lidí se stejnými zájmy a je pak jednodušší vzájemně spolupracovat a vytvářet nové aktivity.

Adéla Szturcová: K Olomouci jsem přirostla. První zkušenost zde s kulturou přišla během studia gymnázia ve Šternberku. S kamarádkami jsme udělaly projekt na integraci cizinců-studentů, napsaly žádost o grant, realizovaly ho a dotáhly do konce i s řádně odevzdaným účtováním. Následovala vysoká škola, ale zaměření a místo školy v Uherském Hradišti pro mě nebyly správnou volbou. Po prvním semestru jsem studium ukončila a přestěhovala se do Olomouce. Proč? Doposud jsem žila ve vesnici Dolany u Olomouce. Zlákalo mě využít možnosti krajského města s pocitem, že zde můžu potkat příležitosti. A tak následovala realita osamostatnění. Vydělat si na svůj život

a rozhlédnout se po tom, co chci dělat. Obživou se mi stala práce na poště a na baru v divadle Tramtarie. Získala jsem prostor pro poznání olomouckých lidí, míst, čas dělat, co mám ráda. Fotografovat, malovat, šít, podílet se na realizaci různorodých akcí. Zmíním multižánrový festival *Michalský výpad* na schodišti vedle vily Primavesi, autorská čtení s názvem *AniNedutej* a jiné. Můj zájem spolu s aktivním přístupem mě postupně dovedl od práce na baru v divadle k opravě rekvizit a kulis, zaučila jsem se v tom, co obnáší základní schopnosti divadelního technika, zažila si pozici asistentky scénografů a pak následovala první vlastní scéna.

Tobiáš Nevřiva: Rozhodně ano, mladí na Olomoucku si mají se vši jistotou kde hrát, je akorát potřeba chtít a mít štěstí na dobré lidi, umění už pak přichází samo. Nejenom studenti, ale ostatně všechny lidské bytosti mají bezesporu potřebu hrát si a realizovat své kulturní a umělecké představy, ať už jde o cokoliv. Není potřeba milion spolků pro mladé, jelikož mládí je už z podstaty věci hravé a inovativní. Zkrátka je potřeba se toho nebát, seznamovat se s lidmi s podobnými uměleckými představami a především: jít do toho po hlavě. Člověk se musí odpoutat od byrokratické svázanosti dnešního světa a dělat to, co ho samotného baví a naplňuje. S láskou vznikají ty nejlepší věci.

Dominika Korcanová: Dle mého názoru je to možné, ale sama žádné organizace a spolky nenavštěvuji. Je ale pravda, že kromě DDM nevím o ničem dalším, a to zejména pro teenagery, ale v tomto věku už je potřeba navštěvovat tyto spolky menší, protože zájmy má každý jiné a nikdo netouží po přílišné „organizovanosti“. Co je ale dost smutné, je letní sezona, v době letních prázdnin je město dost prázdné, ani akcí není tolik, téměř žádné, to je docela škoda. Co se týká galerií, bylo by možná hezké organizovat i trošku „atraktivnější“ výstavy; když byla výstava *Andy Warhol*, potkala jsem na ní velké množství spolužáků ze školy, to samé ale nemohu říci o jiných výstavách.

Vernisáž instalace *Místa* vizuálního umělce Matěje Franka proběhla v rámci unikátního společného projektu olomouckých nezávislých galerií XY 2016 / výstavy s procházkou / procházka vernisážemi. Foto: Zdeněk Sodoma.

2. Vnímáte ve Vašem bezprostředním okolí, místě, kde žijete, aktivity mladých lidí, kteří se podílejí na šíření kulturních statků? Vymýšlejí, pomáhají, vedou ke sblížení lidí? Kterí jsou to konkrétně?

RH: Ano, vnímám, ale o mladosti v našem slova smyslu se už v mnohých případech dá polemizovat. Začal bych vyjmenovávat projekty, které mi to připomněly, ale většina z nich jsou již zmrtnené či již dávno jen ve vzpomínkách po svém jepičím životě. O sblížení by se dalo také debatovat, neboť když si „děláte party na zahradě“, sblížete sblížené.

Velmi sympatické aktivity vyvíjí celý komplex Wurmovy 7, krom divadla a galerie také další doprovodné programy, pro rodiny s dětmi, a tak asi nejvýrazněji v Olomouci propojují „akademickou uměleckou sféru s obyčejnými lidmi“. Cirkus Levitare je skvělý a již zaběhl milou tradici, Za()hrada byla svěží, tak snad se zase více rozpulzuje s přicházejícím jarem, UP spolky se snaží, jen občas není čitelné proč. Knižní veletrh autorských věcí LITR je nový a fresh a festival JAZZ4OL by mohl zasadit další skvělou tradici, zatím však nemá dostatečný dosah. Samozřejmě Pastiche Filmz se svými nadrámcovými aktivitami, Galerie U Mloka v minimu lidech již dlouhá léta tvoří poutavé a dobré komunitní podhoubí a akce a je stále nedoceněna. U piva jsou všichni nadšenci poezie, ale na čtení jednoho z nejnadanějších básníků české scény jsem seděl s jeho řidičem, kamarádkou a pořadatelem sám. Osobní aktivity, mnohdy absolventů, jsou také sympatické, ale nevím, zda-li se podnikání či podobná činnost řadí pod tuto otázku. Nebudu zmiňovat velké instituce, které to zde táhnou, často v záprahu mladých lidí jako Jazz Tibet, a když už jména, tak s vědomím, že zapomenou na mnohé: bratři Hruškoví, Magdaléna Petráková, Jan Hlavsa, Zuzana Řezníčková, Alexandr Jančík, Marie Meixnerová, Dialog Crew. Rád bych ještě zmínil aktivity Boba Hýska a olomoucké Slam Poetry scény, jež je skvělým inkubátorem talentů, avšak to se při všem respektu částečně váže k první větě mé odpovědi.

Jestli se však těmito aktivitami sceluje širší mládež v Olomouci, to nemohu validně posoudit.

NK: Pokud se bavíme o kulturní oblasti, tak určitě ano. Olomouc má své stálé festivaly, kde se schází velká část města, jako například PAF, Divadelní Flora nebo AFO. Některé organizace a projekty pak obohacují kulturní vyžití v Olomouci celoroční pravidelnou či nárazovou činností. Můžeme jmenovat například Divadlo na Cucky, Pastiche Filmz, spolek Studium Artium, Pecha Kucha Night Olomouc a mnoho dalších. Za významné považují také aktivity nezávislých galerií nebo produkce koncertů, které většinou organizuje pár lidí často pouze na vlastní náklady. V pravidelnost vešla například také procházka vernisáží nezávislých galerií v Olomouci s názvem XY, která se bude letos v dubnu konat již potřetí.

AS: Vážím si lidí, kteří cítí zodpovědnost za to, činit se v Olomouci, ve které zdánlivě není tolik možností oproti jiným, větším, městům. Proto spolupracuji na projektu olomouckých plaveb Ololod pod vedením kamaráda Šimona Pelikána, který ve městě organizuje nejen poznávací plavby. Potkávám se s majiteli literární kavárny Druhý domov, ve které se pravidelně dějí výstavy, přednášky, hudební produkce. Zvolit si kulturu za cestu obživy není jednoduché. Nikdo vám nezaručí pravidelnou pracovní dobu, náležité finanční ohodnocení a jaký to bude mít dopad na váš partnerský život. Krásné je, když děláte, co vás baví.

TN: Děkuji bohu, že jsem měl to štěstí a potkal ve svém životě toliko umělecky aktivních kamarádů. 16. února pořádáme v divadle Na Cucky Noc s Holanem. Jde o čistě studentskou aktivitu, již založila studentka Slovanského gymnázia Veronika Špačková. První Noc s Holanem budeme číst sbírku *Noc s Hamletem*, jelikož nám byla inspirací pro samotný vznik a název Noci s Holanem. Studenti olomouckých gymnázií Marek Řihák, Dorota Samková, Matěj Mičulka, Veronika Špačková a Tobiáš Nevřiva chtějí přiblížit českou poezii a předávat tak hořící plamen umění, konkrétně často opomínané poezie, dál mezi studenty, známé a širokou veřejnost. V divadle Na Hradbách bude mít premiéru dlouho očekávaná inscenace *Zbojnická balada*, která vzniká v činorodé spolupráci

hejčinských studentů a učitelů. Jedná se o dílo spojující v sobě cimbálovou muziku se sborem a hereckými výkony. Mimoto se snažíme i o návrat folklórního života k nám na školu – pořádáme velkolepý masopustní průvod obohacený a tradiční zvyklosti a obyčeje spojené s bujarostí hejčinského mládí.

DK: Konkrétně jména neznám, na naší škole je Studentský spolek, který má v plánu se zapojovat do různých akcí, ale víc toho nevím.

3. Čemu se vlastně dnes nejmladší generace začínajících tvůrců, mladých lidí povzbuzujících svojí činorodostí okolí, organizátorů, aktivistů, nejvíce věnuje? Lze najít nějaké obecnější trendy oproti minulým letům?

RH: Z velké části to bude hlavně kulturní život spojený s mnoha sociálními radovánkami. To je z mnoha úhlů pohledu základním sjednotitelem. Aktivisty především aktivovala Šantovka Tower či spolek Pro Olomouc. Oproti dřívějším letům se hlavně kulturní činnost monetarizuje, dřívější amatéři zakládají firmy, projekty a stávají se profesionály. Odvětví jen těžko generující kapitál jsou tradičně opět upozaděna. Viditelné jsou důrazy na módu, design, gastronomii, propojování již zaběhlých platforem mezi sebou či zakládání zcela nových, jež zde nemají valnou tradici. Zůstává klasika v podobě nadšenců s jedním, dvěma výstupy a vyhasnutím po krátké době.

NK: Tendence v posledních letech sledují především ve vzrůstajícím zájmu mladých lidí o komunitní aktivity, gastronomii, pěstování nebo permakulturu. V Galerii U Mloka se konají pravidelné veganské večery, v březnu se bude otevírat první olomoucká semínkovna, Za()hrada pak dává možnost pronajmout si záhon a vypěstovat si vlastní zeleninu a podílet se na komunitním pěstování také s ostatními. K udržitelnost a trendu slow fashion pak přispívají bleší trhy konající se na různých místech v Olomouci. Vzrůstá také zájem o design a touha představit Olomouci také kvalitní výrobky, např. nově vzniklé studio a design shop Mimokolektiv nebo tvorba knižní dílny Parapet.

Foto z premiéry *Pouštního deště*, autorské hry Michala Kadlece, scenáristy Spolku Po škole. Zleva jsou vyobrazeni Jiří Žák, Tereza Stoklasová a Jan Kubanek. Foto: archiv Spolku Po škole.

Foto z inscenace Divadla Tramtarie *Růže pro Algernon*; režie: Vladislav Kracík, foto: Markéta Rosendorfová.

AS: V Olomouci bydlím pouze čtyři roky, je mi 24 let. Z těchto důvodů nemohu obecně posoudit, jak to mají jiní začínající tvůrci a organizátoři. Vnímám, že zde máme lidi, kteří se vlastní aktivitou vyjadřují k současnosti, k životu zde. Já osobně se plně věnuji divadlu. To mi přináší blízký kontakt s různorodými řemesly. Účastním se procesu výroby věcí od jeho začátku až po výsledek. Jsem u rozboru textů, které od vizi přenášíme do konkrétní podoby na divadelní prkna. Baví mě v tomto relativně svobodném tvůrčím prostředí pracovat jako součást týmu, potkávat se a trávit čas s osobami různého věku, povahy a odlišných zkušeností.

TN: Na tuto otázku je velmi těžké odpovědět. Olomouckou uměleckou scénu nesleduji tak dlouhou dobu, abych mohl uvést obecnou změnu trendů oproti minulým letem. Zkrátka jde většinou o výplod náhody a příhodných podmínek. Nejenom, že každý má jiné představy o pojmu činorodost, ale i my sami vidíme činorodost v pondělí tak

Matěj Frank: Místa. Nezávislé olomoucké galerie se v dubnu 2016 spojily k II. ročníku unikátní akce XY / výstavy s procházkou / procházka vernisážemi. Na snímku Tomáše Jakubce jsou zachyceny alternativní výstavní prostory galerie HROB s instalací Matěje Franka.

a v úterý zas onak. Jak už jsem zmínil, jde vždy o souhru náhod a ta bývá vždy nejlepší...

DK: Co jsem tak vysledovala, je docela oblíbená problematika ekologie a životního prostředí. Hodně mladých se snaží zapojit především v této oblasti, pořádají akce na úklid přírody, snaží se poukázat na problémy znečištěného ovzduší atd. Myslím, že právě toto je dost aktuální, v minulých letech tomu ale bylo tak podobně.

4. Jak Vy sám/sama jste do života mladých ve svém městě/obci zapojen/a? Jaký je Váš „otisk“ do klimatu Vašeho města/obce?

RH: Teď prakticky nijak. Anonymní, případně žádný. Z některých výše zmíněných věcí spíše ale moc velkou radost nemám.

NK: Snažím se Olomouci poskytnout vyžití, které zde dosud není tolik rozvinuto nebo zcela chybí. Dříve jsem organizovala autorská čtení, koncerty v klubech nebo bytové koncerty u sebe doma. Mám radost, když se mi podaří představit lidem něco, s čím se tady běžně nesečkají. Za významný počín bez skromnosti považuji knižní veletrh LITR, který je zaměřen na autorské a umělecké publikace a letos v září se bude konat jeho třetí ročník. LITR představuje široké veřejnosti nejen tvorbu malých nakladatelů a tvůrců z celé České republiky, ale také bohatý doprovodný program tvořený koncerty, workshopy, tvůrčím programem pro děti, prezentacemi či výstavami. Mimo to se také podílím na aktivitách a festivalu PAF – Přehlídka filmové animace a současného umění, který se zasluhuje právě o událost XY, výstavy ve Vitríně Deniska a o další dílčí události.

AS: Mým zaměstnáním je „domácí“ výtvarník a scénograf divadla Tramtarie. Podílím se na renovaci našich prostor, při pohádkách realizuji výtvarné dílničky pro děti, pravidelně opravuji rekvizity již vzniklých výprav představení, které jsou častým hraním opotřebovávány. Na začátku každé inscenace je promyšlení vhodné scény, samotný návrh. To s sebou obnáší rozbor tématu, komunikaci s režisérem, diskuzi s technicky zdatným člověkem o možnostech výroby, vytvořit si finanční odhad

a v průběhu kontrolovat tok investic dle možností, ve kterých se mohou pohybovat. Na realizaci inscenace mám konkrétní čas, ve kterém musím vše dotáhnout do zdárného konce. U nás v divadle je to okolo 6 týdnů. Je nutné domluvit si výrobce, zvolit vhodný materiál, se kterým mnohdy člověk nemá zkušenosti. Občas je to cesta pokus-omyl.

V Divadle Tramtarie jsem navrhla scénu a kostýmy ke hrám *Růže pro Algernon* a *Stařec a moře*. Konkrétně u inscenace *Stařec a moře* nezapomenu na spánkové deficit. Nejedna den před premiérou jsme s mým technickým partákem nešli spát, protože na to jednoduše nebyl čas. Například výroba velkých želvích krunýřů proběhla z posledních sil v den premiéry. I když pokaždé plánuji, většinou se nedá nestíhání vyhnout. V malém divadle, kde nemáte lidi v dílnách na výrobu scény, rekvizit a kostýmů, na člověka padá mnohé, co musí zvládnout sám. Vše probíhá za denního provozu. Naposledy jsem dělala celkovou výpravu inscenace *Domov můj* v divadle Exil v Pardubicích. Bavilo mě fungovat v neznámém prostředí s novými lidmi. Zažít si některé zkušenosti v praxi je téměř nepřenositelné.

TN: I já sám se snažím zapojovat do kulturního života Olomouce, ale jak říkám, vždy šlo o čiré dílo náhody, a tak to má být.

DK: Neřekla bych, že svou aktivitou přispívám nějak výrazně do kulturní oblasti, ale věnovala jsem se (a stále se věnuji) mnoha soutěžím, např. dějepis, SOČ atd. Právě nyní se ve své SOČ práci zabývám olomouckou street art a graffiti scénou, velice se mi líbí místní StreetArt festival nebo Lomená galerie, takže bych touto prací ráda ukázala Olomouc v jiném, více umělečtějším, ale zároveň modernějším světle. Možná, že to se dá považovat za nějaký ten „otisk“.

(anketu připravil Lukáš Neumann)

Projekt připravovaný přímo pro prosincový PAF (*Přehlídka animovaného filmu*) minulého roku představil hudební produkci Loliny a Johna T. Gasta, založenou na kombinaci vrstvení a montáže akustických a elektronických zvuků, reflektujících klubová východiška obou producentů působících na londýnské scéně. Prostorovou instalaci pro koncert přichystala vizuální umělkyně Edith Karl. Foto: Petr Bílek.

LITR, II. ročník knižního veletrh autorských a uměleckých publikací, Olomouc, září 2016. Foto: Monika Abrahámová.

Občanský aktivista Jakub Čech:

„Politika se fakt týká každého. I toho šestiletého dítěte, kterému zavřou koupaliště.“

Říci o tomto mladém muži, že je jedním z progresivních představitelů mladá a odvážné krve by bylo zcela nedostatečné. Mladý a progresivní je, což o to, avšak svou aktivitu napíná pro blaho veřejnosti žádoucím směrem – od útlého dětství sleduje veřejné dění, zapojuje se do něj, upozorňuje na porušování zákona a předpisů ze strany magistrátu. **Jakub Čech** (16) z Prostějova je v tuto chvíli možná mediálně nejznámějším občanským aktivistou v naší zemi.

Jakube, v rozhovorech s Vámi vedených se Vás většinou novináři ptají na Váš pohled na to, zda se cítíte pro své okolí být kverulantem. Tak tomuto bych se já sám rád vyhnul, neboť Vás skutečně považují za aktivistu v tom nejlepší slova smyslu. Odkdy jste začal ve svém okolí vnímat, že se věci dějí špatně, že by se dalo je měnit, mluvit do toho...?

Jako člověk, který v tom městě žil, nebo pořád žiju, jsem vnímal problémy, které to město má a nemuselo se jednat

Jakub Čech na fotu Miloše Nejezchleba, 2017.

o jakoby odborné a politické záležitosti, ale přímo o takové věci, kdy vám před domem pokácí strom, že radnice nahradí hezký chodník hnusným nebo že vymění pouliční osvětlení za takové, které ani nesvítlí na chodník. Jsou to prostě takové běžné věci, kterých si všimá každý, já jsem si jich prostě všiml asi víc než ostatní. Už na základní škole mi vadilo, že nefunguje kašna, pítka, že mi zrušili koupaliště, kde jsem se do šesti let koupal. Myslím, že takové absolutně běžné věci nejdou nazvat umělým vyhledáváním problémů, jak se o mně říká.

Jak jste objevil ty „páky“, prostředky, že jste si řekl, ano chci to změnit tím a tím způsobem?

Můj první vklad do veřejného života, tedy spíše mediální „zářez“ přišel, když mi bylo osm, v roce 2008, a napsal jsem článek do místních novin. Prostějovský deník měl rubriku Čtenář reportérem – kdo napíše článek, dostane stovku. Psal jsem o tom, že v Prostějově nefunguje turistický infomační panel. Uvedl jsem tam i svůj věk, což bylo prozíravé, protože jinak by mi ho asi neotiskli, neboť byl nevalné slohové úrovně. A tak jsem dostal tu stovku. Zjistil jsem, že můžu do toho veřejného života aspoň mluvit, můžu říkat, co si myslím, co je špatně, co by se mělo změnit...

Přenesme se nyní do doby nejaktuálnější...

Posun pak nastal v tom, že jsem skutečně začal být občansky aktivní, že jsem nepsal jenom články do místních novin, ale že jsem i začal chodit na občanskou iniciativu za zachování společenského sálu v centru města. To mi bylo 10 let. Pak vznikl v roce 2012 na základě této iniciativy spolek Pro Prostějov a tam se stanovy udělaly tak, aby mohl být členem každý občan bez ohledu na věk. Takže jsem se díky tomu stal členem toho spolku. Taková ta individuální

občanská aktivita, jaké se věnuji dnes, to znamená upozorňování na porušování zákona, tak to se u mě spustilo zejména po roce 2014 po komunálních volbách. U mě vždycky platí, že můj zájem obnovily volby, tak já to mám u všeho, že tu sněmovní úroveň sleduju, pak jsou volby, tak to začnu sledovat mnohem víc. Období funkčnosti vlády mě už zase tolik nebaví jako ta volební kampaň a volby s ní spjaté. Obdobně třeba o senát se zajímám víc v rovině toho půl roku, kdy jsou volby a po volbách.

Rozlišujete nějak lokální aktivismus, sledování toho, co se děje ve Vašem městě, nějak výrazně od celostátní úrovně?

Priznám se, že mě zajímá obojí a že mě lokální měřítko zajímá víc, protože je pro mě snadno uchopitelnější, to, jestli město dá konkrétní peníze na tu věc nebo na jinou. Sice už je to abstraktnější, už to není o tom, zda ten strom bude před tím domem, nebo nebude, ale je to prostě konkrétní věc, kdežto, třeba když jedu na konferenci nebo teď na debatu (Mladí v DOXu – pozn. aut. rozh.), kde mluvím o tom, jestli mladí mají být aktivní nebo ne, to už je celostátní věc, která už není jednoduše měřitelná, není konkrétní, není tak lehce představitelná jako ten komunál.

Když jsem poslouchal jeden z rozhovorů s Vámi, hovořil jste o zavření prostějovského koupaliště jako o jednom z impulsů Vašeho aktivismu.

Ano, říkám to všude. Abych ale nebyl jako Zeman, který jezdí po školách a říká všude stejný vtip.

Podívejme se na kulturu a život v Prostějově. Vás zajímají případy, kdy dochází k očividnému porušování zákona.

Já tu kauzu s koupalištěm zdůrazňuji ne proto, že by se mě nějak extrémně dotla, ale názorně tím ukazuju, že se ta politika fakt týká každého a týká se i toho šestiletého dítěte, kterému prostě – s prominutím nějaký idioti z radnice – zavrou koupaliště, kam bylo zvyklé chodit. Ono to tehdy v těch komunálních volbách dost rezonovalo a je to jedna z mých prvních vzpomínek, že jsme šli s mamkou

Tell or Show: Občanská (říjen 2016, Buranteatr). Jakub vlevo, vpravo brněnský herec a moderátor talkshow Filip Teller.
Zdroj: www.tellorshow.cz

do města nakupovat a u sochy T. G. Masaryka byl předvolební mítink Strany zelených, kde jsem viděl vedoucí toho zrušeného koupaliště, jak tam hřímá proti zrušení toho koupaliště. Mimochodem, to koupaliště pak dopadlo tak, že několik let chátralo, záslusk na pozemky si dělal místní tenisový oligarcha Miroslav Černošek, a skutečně, on ty pozemky dostane a bude tam mít svoji tělocvičnu, kterou mu postaví na pozemcích města stát. Město už na vlastní náklady zbouralo to koupaliště a bude tam pokáceno 40 vzrostlých stromů, z čehož by byl býval krásný park... A místo toho tam bude tělocvična pro VIP sportovce.

Co Vy sám a prostějovská kultura? Jaké akce vyhledáváte, jste spokojen s nabízenou produkcí, nebo Vás to nechává chladným a věnujete se tomu, co je Vám bližší?

Vůbec ne, kultura je moje velké téma, a kdybych já třeba jednou byl v komunální politice, tak bych se této oblasti určitě chtěl věnovat, byť nevím, jestli by to bylo ke spokojenosti všech občanů, protože bych tu oblast rozvíjel dost jiným směrem, než jak to dělá prostějovská radnice. Vlastně mi jde o to, že prostějovská radnice má rozpočet na léto na kulturu třeba 2 miliony a oni z toho udělají osm velkých akcí, z nichž na jedné, která bude opravdu velká, vystoupí

známý umělec, který přiláká davy. Já bych byl radši, kdyby to náměstí žilo každý večer, kdyby tam hrála menší kapela, menší divadlo, prostě, aby lidé viděli, že ten region má nějaký potenciál. A aby to tam více žilo nejen pár dní v roce, ale celé léto by tam mohlo být nějaké menší dřevěné podium a každý večer se tam něco hrálo a něco se rozvíjelo. Další moje téma je třeba i větší rozvoj Wolkerova Prostějova, což je festival, který má šedesátiletou tradici a který má u obyvatel Prostějova promarněný potenciál. Ten festival by měl být více propagovaný směrem k místním. Další věc je koncept dostupnosti divadla, protože já jsem přesvědčený, že pokud chceme, aby se společnost nějakým způsobem rozvíjela a vzdělávala, tak to divadlo musí být dostupné pro všechny a mělo by být běžné to, že rodiče chodí s dětmi pravidelně do divadla. Ne aby to byla jen výsada movitějších. A pak bych udělal věc, kterou už kdysi navrhovala opozice, dejme tomu kulturní a sportovní stravenky; totiž, že by občané a studenti, školáci, dostávali dejme tomu sportovní průkazku na třeba 2 vstupy do lázní, 2 do aquaparku a 2 do nějakého sportovního zařízení, senioři třeba průkazku do divadla, aby se rozvíjelo a aby to bylo dostupné pro každého, nejenom pro ty, kdo na to mají, protože ten kulturní kapitál je strašně důležitý. Pak tam nemusí být cesta k sociálnímu vyloučení, díky tomu, že ti lidé mají šanci se nějakým způsobem rozvíjet a ne když jim stát, potažmo územní samospráva, nedává žádný sociální kapitál k rozvoji.

Co teď médií asi nejvíce v regionu otrásá, je kauza prostějovského hřbitova...

Je to velká kauza – existuje plán, že by se mělo vrátit několik náhrobků na místo bývalého židovského hřbitova, který dnes slouží jako park a někteří občané se proti tomu bouří.

Jaký k tomu mají občané důvod, vždyť by se jednalo pouze o několik náhrobků?!

Jednak je to tím, že část občanů je zmanipulována, oni prostě viděli vizualizaci, že se tam chystá cihlová zeď a teď proti tomu návrhu vystupují, ve skutečnosti se žádná zeď stavět nemá, jde prostě o to vrátit tam náhrobky, měl by tam

být také živý plot, měla by se zvýšit pieta toho místa. Takže u části občanů je to neinformovanost, u části je to nechut k historii, podívat se ne úplně příznivé části dějin do tváře. Jim vadí, že by u školy byly náhrobky, ale samozřejmě tam hraje určitou vedlejší roli antisemitismus, a to u určité části z těch lidí, kteří podepsali petici. Většina lidí to ale podepsala kvůli neinformovanosti a tomu, že ty náhrobky tam prostě nechtějí a je jim víceméně jedno, zda jde o křesťanské nebo židovské. To jsou vlastně dvě strany, které mají nějaký spor a město, které je vlastníkem pozemků, by mělo být moderátorem diskuse a vést to nějakým způsobem ke smíru a oboustranně přijatelnému kompromisu. Prostějovská radnice to neumí, protože každý týden na to mění názor. Takže aktuální verze je, že s Židy budou jednat, předminulý týden zase říkali, že vyhoví petici občanů, kteří tam náhrobky nechtějí. Oni jsou jednak pod tlakem občanů-voličů, tak médií, která jsou spíše na straně Židů a upozorňují na možný antisemitický podtext. I pražské stranické vedení na ně zjevně tlačí, aby z toho nebyla antisemitická ostuda, takže oni mění názor pružně, kam jde vítr. Myslím, že o té kauze bude ještě hodně slyšet a bude v Prostějově probíhat debata, protože ten petiční výbor není nakloněn žádnému kompromisu a to, co od něj vychází, je fakt děsivé. Oni si udělali nějakou analýzu během židovské modlitby a připomínky narození nějakého rabína a rozdělili přítomné na ty, kdo jsou, či nejsou z Prostějova, dále zda jsou to Židé nebo prožidovští aktivisté nebo tzv. povinní účastníci, tj. politici a novináři, a málem ještě rozlišují, zda ti lidé jsou židovského nebo arijského původu. To je strašně nebezpečné.

Mě by zajímalo, hovořil jste o divadle, četl jsem o Vás, že jste zdatným recitátorem... Jak pilujete Váš mluvený projev?

Recitace je mi opravdu blízká, věnuji se jí odmalička, od druhé třídy asi, a byl jsem dvakrát na celostátním kole Dětské scény v Trutnově. Nyní už druhým rokem budu vystupovat na Wolkerově Prostějově, kde jsem vloni tak úspěšný nebyl. Připadá mi, že ostatní recitátoři jsou pořád lepší a lepší, kdežto já se nevyvíjím. Já tedy recituju prózu, poezie mi nejde

a nebaví mě. Je pravda, že jsem už hodně lidí svými recitačními texty rozlítl: když jsem párkrát vystupoval na městském setkání jubilatů, kde ZUŠ vždycky vystupuje, někteří senioři si stěžovali na výběr textů, že jsou antikomunistické; recitoval jsem z knihy Malý Evropan, v níž se vypráví o chlapci, který s rodinou v roce 68 emigroval do západního Německa. Přitom to skoro není politické, okupace, tanky tam sice jsou, ale jinak tam mluví o tom, jak se mu líbí barevná televize, lepší eskalátor v obchodě, toaletní papír, prostě takové běžné životní věci. Jindy jsem zase recitoval příběh kluka z dětského domova od Edgara Dutky, jehož matka utekla z vězení, byla politickou vězenkyní, to se jim také nelíbilo. Letos mám připraveného Šabacha, mně se strašně líbila jedna dějová linka v Pupendu, jak tam Eva Holubová s Polívkou mají pojišťovачku ve své sochařské dílně, a když jsem si četl Hovno hoří, tak jsem tam narazil na tuhle scénu, tak se mi to zalíbilo.

Recitaci tedy cíleně trénujete, nebo jak taková příprava probíhá?

Chodím do Základní umělecké školy VI. Ambroze v Prostějově a mám každý týden přednes a vždy se snažíme najít vhodnou intonaci, interpretaci, aby tam byl ten smysl, který tam má být.

Zajímavé, že jak se u Vás pojí umění s občansko-politickým aktivismem...

Tak já od malička hraju divadlo, ono to moc v těch médiích nezaznívá, což je tím, že ty články o mně recyklují jeden druhý, takže se opakují pořád stejné věci a nové moc nepřibývají. Bohužel, někdy se stává, že na jednu nepřesnost se nabaluje další.

Jak vnímáte celostátní a lokální média. Na čí straně jsou či nejsou Vaše sympatie?

V regionálních denících se jako základní problém ukazuje to, že každý redaktor musí odevzdat kvanta materiálu a je v podstatě jedno, jaké kvality. Tam se píše zcela vše, tam novinář nemá čas pracovat třeba tři dny na nějaké aféře. Takže není divu, že například Prostějovský deník téměř

Z debaty na Albertově, listopad 2016. Zdroj: Facebook.

žádná investigativní odhalení nepřináší. Oni si sice střeží 100% objektivitu, vyváženost, mně to ale vadí z toho úhlu pohledu, že tam někdo lže a oni tam nenapíší, že to je lež, přestože to lze snadno prokázat. Rozumím ale tomu, že Vltava-Labe-Press je velký koncern, tam to jinak nejde... Já sám píšu do Hanáckého Večerníku, který byl založený teď nedávno, píšu tam články o dění v Prostějově, a pak existuje ještě Prostějovský Večerník, což je v podstatě „žumpa“, poradniční plátek vydávaný místní ČSSD a ODS a je to fakt nevalné kvality, čelili už několika trestním oznámením kvůli rasistickým článkům, v čele s titulkem „Cikánské hyeny“ či nyní aktuálně pobuřují titulkem „Protest proti Židům“. To je titulek jak z doby protektorátu, přitom to byl protest proti náhrobkům, které by se měly vrátit ke škole. Teď si říkám, že mně to může být jedno, ale jak se může cítit paní židovského původu, která přežila holokaust a kterou občas potkávám, jak jde na nákup a teď si to prostě přečte...

Když jsme u těch celostátních médií, na čí pozvání k rozhovoru nebo žádost o článek jste ochoten reagovat a na čí už nikoliv?

To je věc, nad kterou v poslední době intenzivně přemýšlím, protože si hledám tu hranici, které médium už ne... Vlastně se snažím vyhovět co největšímu okruhu. A tím, že sám píšu do místních novin, tak by mě prostě vytočilo, kdyby mě takto někdo poslal do háje. Fakt nevím, jak bych se zachoval, kdyby mi přišla žádost o rozhovor

z Parlamentních listů, protože na jednu stranu nechci to médium legitimizovat, na druhou proto, že jim dává rozhovory i prezident republiky a řada významných osobností, tak je to asi legitimizované dost a naopak můžu s tím svým pohledem na svět seznámit jejich čtenáře, takže to jsem si dosud nevyřešil. A proruské weby, jako Aeronet, těm bych určitě nevyhověl, ostatně mě ani neoslovují. Kdybych měl soudit média podle vlastníka, tak bych nemohl dávat rozhovor nikomu. Babiš, Mafra, Křetínský, Bakala... A to já nechci dělat, to není dobrá cesta. Vážím si novinářů, je jich tam spousta skvělých a oni nemůžou za svého majitele, žijeme ve složité době, oni si nemohou vybírat. Snažím se netrestat novináře za to, jaké mají majitele. Koneckonců to neodmítání je pro mě také výhodné; když chci dostat nějakou aféru do popředí mediálního zájmu, tak s těmi médii spolupracovat je nutné.

Jak se to sledování politické a legislativní scény snoubí s Vaším volným časem? Řekl byste, že tomuhle věnujete největší část dne?

Neřekl bych, protože největší část dne věnuju škole, potom spánku a zbytek je až někde za tím. Nedá se říci, že kdykoliv sedím u počítače, tak sleduju „politiku“ – tu si překlíknu na školu, tu na facebook a myslím, že ten můj život se tak neliší od mých vrstevníků. Jen si prostě někdy vypnu ten facebook, otevřu word a napíšu článek.

Bavíte se s vrstevníky o věcech, které Vás zajímají? Nebo je to pro Vás kapitola, kterou si řešíte doma, sám, či se „staršími“ lidmi?

Řekl bych, že mé vrstevníky to zas až tak moc nezajímá. Spíše, když někam jezdím na pozvání, na konference (Mladí v DOXu) nebo do škol, tak se ty své postoje snažím šířit a popularizovat, ale že bych se o tom bavil se spolužáky ve škole, to příliš ne. Je spíše zajímavá ta mediální stránka věci, třeba že o veké přestávce si skočím před školu a natočím rozhovor pro Radiožurnál, nebo je zajímavá, že nejdu do školy, protože jsem v Krausově TV show, ale že by je zajímalo něco meritorně, to ne...

Vy jste Jana Krause v jednom z rozhovorů viděl jako jednoho z kandidátů na prezidenta, je to tak?

Ano, bylo to v rozhovoru pro DVTV a mnozí se ně mě dívali jako na blázna. Já sice uznávám, že to je poněkud kontroverzní myšlenka, na druhou stranu to není tak, že by mě to nahodile napadlo, přemýšlel jsem o tom několik měsíců. Musí to totiž být někdo, kdo Zemana porazí a kdo je známý. Při vši úctě k panu Drahošovi z Akademie věd, to nebude ten pravý, zatím jej zná málo lidí. Musí to být člověk, kterého lidé znají předem, před kampaní, měla by to být osobnost, která má šanci přebít Zemanovi voliče, což třeba jinak skvělý (a zatím jen teoretický) kandidát Halík nemá. Pak to musí být někdo, kdo dokáže jít se Zemanem do sporu, kdo mu dokáže oponovat a odrážet v kampani jeho urážky. Musí to být někdo, kdo to ustojí, bude silný. Kraus by to zvládl, navíc to není jen herec, který by se o politiku nezajímal, on je politicky vyprofilovaný, měl jednu dobu sloupky v novinách, vydal je knižně, každý týden glosuje v televizi aktuální politickou scénu, sděluje svá politická stanoviska do médií, je veřejně aktivní a je členem správní rady Nadačního fondu proti korupci.

Jakube, až Vám bude osmnáct, tedy za necelé dva roky, uvažujete o vstupu do lokální politiky?

Já nad tím přemýšlím, lhal bych, kdybych řekl, že ne. Ale nechci kandidovat jenom proto, abych kandidoval, takže pokud bych kandidoval, tak jediné s cílem prosadit nějaké věci. Rád bych představil a prosazoval konkrétní vizi a plán a ne jenom v oblasti kauz, kterým se věnuju, ale zejména v oblasti kultury, sportu. Jak mě zrovna dneska napadly ty stravenky a poukázky, to je skvělá věc, to si musím poznamenat. Takže zvažuju to, ale nechci za každou cenu a i s ohledem na moje budoucí studium to musím ještě promyslet.

Předpokládám, že budete směřovat na právnickou fakultu?

Práva nebo politologie. Moje vzdělávací výsledky ale nejsou natolik valné, abych si mohl vybírat tu či onu univerzitu.

Připravil Lukáš Neumann.

Rozhovor s Jakubem Čechem vznikl 5. února 2017.

Mladé divadlo v Olomouci

Vladislav Kracík

Když jsem byl před nějakým časem osloven šéfredaktorem časopisu Krok Lukášem Neumannem, abych napsal článek, který by se zabýval mladým divadlem v hanácké metropoli, upozornil jsem ho na skutečnost, že můj pohled na toto téma nebude, a ani z principu věci nemůže být, objektivní sondou, neboť nejsem nezaujatým pozorovatelem olomouckého divadelního dění, ale jako umělecký šéf Divadla Tramtarie se ho přímo, a už tomu bude třináct let, účastním. Milý pan šéfredaktor i s vědomím těchto okolností přesto na napsání práce trval, a tak tady je výsledek. A nakonec jsem tomu rád, protože jsem většinu času jako aktivní divadelník, živící divadlem sebe i svoji rodinu, zavalen a zasypan každodenním divadelním provozem/životem a na nějaké ohlížení, zobecnování či pojmenovávání tendencí zkrátka není čas. A ono to někdy není na škodu, takhle se alespoň na krátko zastavit a rozhlédnout se kolem sebe, on si potom člověk všimne věcí, které by jinak minuly, a to nejen těch kolem něho, ale i v něm samotném. A za to patří Lukáši Neumannovi můj dík už vůbec za to, že mě k tomu, v dobrém slova smyslu, přinutil.

A teď již k tomu mladému olomouckému divadlu, tedy divadelním souborům a institucím, ve kterých se dává velký prostor mladé generaci, tedy v mém obzoru lidem do třiceti let. Tyto umělecké aktivity lze rozdělit do tří základních oblastí. Do té první patří takzvané nezávislé profesionální divadelní soubory, které jsou v Olomouci dva, a to Divadlo Tramtarie a Divadlo na cucky. Do druhé skupiny bych zařadil studentské amatérské soubory, ať už ty, ve kterých se angažují středoškoláci, jako je Slovanský tyátr, nebo ty vysokoškolské. Mezi nejvýraznější z nich v současnosti patří Divadelní spolek Nabalkoně a spolek Po škole, v nedávné minulosti například Ansámbl Oz. Do třetí kategorie bych zařadil umělecká uskupení věnující se paradržadelním aktivitám, tedy soubory, které nevytvářejí přímo divadelní inscenace, ale svoji činnost z divadla jako takového vycházejí nebo s ním v určitém slova smyslu kooperují. Sem jistě patří

Olomoucká improvizací liga vedená souborem O.L.I.V.Y nebo tvorba žongléra a performeru Jana Hlavsy a jeho Cirkusu Levitaire, který dlouhodobě koketuje s prvky takzvaného nového cirkusu.

Již při tomto letmém přehledu (který jistě není vyčerpávající) je čitelné, že divadelních aktivit v Olomouci (a to nejen těch takzvaně mladých) je docela slušný počet, a to je dle mého názoru zkrátka vynikající zpráva. Sice, a to se stoprocentní jistotou, nemůžeme uvažovat o tom, že by byla Olomouc brána v celorepublikovém kontextu jako nějaká moravská divadelní Mekka; toto přívěsko patří zaslouženě Brnu a neméně tak Ostravě. Nicméně to jsou obě města s výrazně větším počtem obyvatel a nesrovnatelnou divadelní tradicí. Každopádně si troufám tvrdit, že z hlediska počtu a rozmanitosti divadelních aktivit patří Olomouci (a to zejména díky mladým scénám) v rámci Moravy pěkně třetí místo a že nechává za sebou další města, jako jsou Zlín,

Čertovská pohádka, první inscenace tzv. druhé Tramtarie, premiéra v únoru 2005. Zároveň se jedná o první inscenaci týmu Kracík/Němečková, Petra Němečková je druhá zleva. Foto: archiv DT.

Uherské Hradiště, Opava nebo Šumperk, tedy ta, která disponují měšťanskou repertoárovou scénou. Možná si řeknete, ano, jistě, vždyť Olomouc je přeci třetí největší město Moravy a počet kulturních aktivit je dost často odvozený od tohoto základního ukazatele, navíc je to město univerzitní, takže disponuje velkým počtem jak mladých diváků, tak mladých kreativních lidí, takže ve finále je to věc přirozená a nijak překvapivá. Ale ona překvapivá je, neboť ještě před patnácti lety byla situace zcela opačná, tedy prachbídná.

Když jsem v roce 2000 začal v Olomouci studovat divadelní vědu, tak kromě „kamenného“ Moravského divadla existoval v celém městě jeden jediný soubor, a to Studio hořící žirafy Davida Drábka a Darka Krále. Soubor sice republikově proslulý, ale existující bez vlastního divadelního prostoru, a tudíž vystupující nepravidelně tu v Divadle hudby, tu v S-klubu či v hudebním klubu Jazz Tibet. Tento soubor nakonec na čas vlastní budovu získal, tzv. Hořící dům v Hodolanech, jenomže když soubor v roce 2004 ukončil svoji existenci, zavládlo v Olomouci na čas velké divadelní temno.

Inscenace DT *Terežka a kouzelné autíčko*, tvůrčí tým, režie: Matěj Mužík, foto: Andrea Simper.

Hlad po jiném divadle než tom tradičním „kamenném“, tedy mladém ve smyslu alternativním, tehdy částečně nahrazovalo Divadlo hudby, které jako stagiona (tedy prostor bez stálého souboru) sehrálo v tomto období svoji svěží, pokročilou dramaturgii nepochybně významnou roli. (V tomto případě je ale také třeba dodat, že Divadlo hudby z této pozice, tedy instituce, která „hybe“ kulturním děním ve městě, postupem času velmi zásadně ustoupilo. Z pohledu dnešního považují tuto scénu svým významem za spíše okrajovou.)

Za počátek jakéhosi malého „olomouckého divadelního obrození“, které definuje dnešní olomouckou divadelní mapu, považuji vznik Divadla Tramtarie, přesněji tzv. druhé Tramtarie. Tu první založili v roce 2004 studenti brněnské JAMU, jejíž tehdy absolvující ročník v čele s Michalem Zetelem vyhrál konkurz na osiřelý Hořící dům. Tento soubor ale po čtyřech měsících Olomouc opustil (jednak z důvodu finančních problémů, ale v první řadě kvůli nabídce z brněnské Husy na provázku, která by poskytla celému souboru angažmá – což byla výzva, která se zkrátka neodmítá. Tato fúze ale nakonec ztroskotala a soubor se opět osamostatnil a začal v Brně působit pod značkou Buranteatr) a prostor předal studentům Univerzity Palackého, kteří se již v období první Tramtarie okrajově angažovali. A ti v únoru 2005 zahájili existenci té „druhé“, tedy dnešní, Tramtarie. Při zpětné reflexi je zapotřebí konstatovat, že v prvních dvou sezónách nefungovala Tramtarie jako jednolitý divadelní soubor, ale spíše platforma pro tři divadelní režisérské skupiny, které se obklopile svými herci, a které šly již od počátku každá svojí cestou. Já spolu s Petrou Němečkovou jsme tehdy inscenovali divácky velmi oblíbené popkulturní autorské kabarety a pohádky a dnes vedeme současnou Tramtarii – já v pozici uměleckého šéfa, Petra v roli ředitelky. Jan Žůrek spolu s Lukášem Večerkou se již tehdy věnovali provokativním, experimentálním pokusům, a po dvou sezónách z Tramtarie odešli a založili dnešní Divadlo na cucky, kde Jan Žůrek působí v roli ředitele a uměleckého šéfa. Třetím režisérem začátků Tramtarie byl Petr Klarin Klár, který se tehdy soustředil na současnou českou dramaturgii. Klár se osamostatnil kolem roku 2008 a založil soubor Ansámbľ Oz, což byl první

studentský soubor, který začal pravidelně vystupovat v divadelním sále v Uměleckém centru Univerzity Palackého. Všechna tři zmiňovaná tělesa zpočátku působila na amatérské bázi, Tramtarie a Na cucky poté brzy nastoupily do přetěžkého procesu postupné profesionalizace. Dnes mají oba soubory vlastní divadelní prostory, technické zázemí, stabilní diváckou základnu a – troufám si tvrdit – pevnou pozici v olomouckém kulturním dění. Ansámbl Oz po dvou letech zanikl. Dění v divadelním sále Uměleckého centra ale neutichlo a dnes v něm pravidelně působí studentské soubory Na balkóně či Po škole, jejichž členové jsou převážně studenty olomoucké divadelní vědy.

V tomto kontextu je třeba dodat, že zmiňovaná olomoucká divadelní věda hraje v místním divadelním dění zcela zásadní roli. Všichni jmenovaní divadelníci (až na Lukáše Večerku) totiž tímto oborem prošli. Stejně tak jako David Drábek i Darek Král, zakladatelé Hořčích žiraf. Tento obor vystudoval také například Zdeněk Vévoda, člen Divadla na cucky a dvorní režisér studentského souboru Slovanský tyátr. Ten působí při Slovanském gymnáziu a na poli studentských amatérských divadel slaví v posledních letech značné úspěchy. Dalším absolventem oboru je Martina Foretová Pavlunová, která v roce 2007 spoluzaložila (spolu se Žanetou Káňovou) improvizátorský soubor O.L.I.V.Y, který pořádá divácky oblíbená imprologová klání, a tak bychom mohli pokračovat dál a dál. A vlastně je to vcelku paradoxní až mírně úsměvná záležitost, neboť divadelní věda jako studijní obor vychovává výhradně divadelní teoretiky (a kritiky a historiky), nikoliv však praktiky (tedy herce, režiséry, dramaturgy).

Na druhou stranu, jistě i díky tomuto faktu, tedy, že zakladatelé dnešních zavedených divadelních souborů a institucí je začínali budovat před lety také jako studenti, dává naprostá většina těchto uskupení prostor pro nejmladší nastupující generaci. A ten prostor je dle mého názoru v kontextu zbytku republiky naprosto unikátní (procento dvacátníků v souborech všech jmenovaných divadel je jistě mnoho přes padesát procent, což je číslo až dechberoucí).

Své zamyšlení nad mladým divadlem v Olomouci jsem započal nelichotivým stavem roku 2000, zakončím jej

Pohádkový titul nejen pro malé diváky, to jsou *Tučňáci na arše* německého autora Ulricha Huba. V Divadle na cucky režíroval Zdeněk Vévoda. Foto: archiv Divadla na cucky.

Tým O.L.I.V.Y, tedy Olomoucká Liga V Improvizaci, sehrál desítky zápasů a improshow, figuroval v programech etablovaných festivalů jak místních, tak mimo olomouckých. Foto: Petr Palarčík.

Zápasy v improvizaci, Večery na téma, Improshow, to vše najdete na repertoáru improvizčního souboru O.L.I.V.Y. Foto: Petr Palarčík.

pochoptelně současností. A pozitivně. Pokud se dnes rozhodnete vyrazit v Olomouci do divadla a nechce se vám zrovna konfrontovat s klasickým repertoárem Moravského divadla, můžete si zajít na silný příběh opřený o kvalitní, většinou literární a filmové, předlohy a výrazné herecké výkony do Divadla Tramtarie (výše uvedené kvality skýtají například *Pěna dní* Borise Viana, *Růže pro Algernon* Daniela Keyese, či *Psycho* Alfréda Hitchcocka). Pokud budete mít náladu na odvážnou současnou dramaturgii či experimentální divadlo kombinující činohru například s principy pohybového či fyzického divadla, najdete jej v Divadle na cucky (Sofoklovu *Antigonu*, *Ritter, dene, voss* Thomase Bernhardta či *Štěstí* Jana Žurka a Hany Košíkové), anebo, budete-li se chtít nezávazně pobavit a odpočinout si, není nic jednoduššího než navštívit improvizaci v Divadle hudby. A pokud jste student nebo vás prostě jenom zajímá nejmladší divadelní generace, zajděte na Konvikt a studentské amatérské soubory. Zkrátka máte na výběr, což se z pohledu dneška může jevit jako samozřejmost. Ale domnívám se, že je dobré si uvědomit, že tomu tak ještě před nedávnem nebylo. A že je to vlastně docela štěstí, že tuto dobu zažíváme.

Vladislav Kracík je divadelní režisér, dramaturg, pedagog, autor divadelních a rozhlasových her. Narodil se v roce 1981 v Nové Pace v Podkrkonoší. Vystudoval Teorii a dějiny dramatických umění na Univerzitě Palackého v Olomouci. Je jedním ze zakladatelů Divadla Tramtarie, kde působí jako umělecký šéf. Od roku 2011 působí jako externí pedagog na Divadelní vědě UP. Od roku 2012 autorsky spolupracuje s Českým rozhlasem Brno.

Kracik.Vladislav@seznam.cz

Pouliční vystoupení principála olomouckého souboru Cirkus Levitair Jana Hlavsy. Foto: archiv Cirkusu Levitair.

S Jaroslavem Irovským o jeho knihách, psaní a životě

Jaroslav Irovský (1985) vydal v loňském roce svou čtvrtou knihu, přesto odmítá označení spisovatel. Mladý bouřlivák původem ze Slušovic žije v Olomouci od podzimu roku 2011. Za svůj literární vzor označuje Charlese Bukowského a potažmo generaci beatníků, z českého prostředí ho nejvíce ovlivnila humoristická tvorba Miloslava Šimka a Jiřího Grossmanna.

Jeho debutový soubor šestnácti povídek s názvem *Jak jsme slavili Velikonoce a další humoresky* (2012) nejsilněji navazuje právě na tvorbu Šimka s Grossmannem. Druhý soubor *Příběhy sráče* (2013) obsahuje dvacet povídek, jejichž společným jmenovatelem je životní skepse, sex, alkohol, existenční i existenciální problémy. Na tento soubor navazující kniha *O(byčejný) život* (2014) obsahuje dalších dvaadvacet povídek, v nichž je kladen důraz na hyperbolu a směřování k pointě v duchu tradice humoristické literatury. V loňském roce vydal sbírku básní pod titulem *Strípky melancholie* (2016).

Jaroslave, mě především zaujalo, jak svébytně přistupuješ ke spisovatelství. Ty knihy nejen píšeš, ale také je vydáváš vlastním nákladem, sám je propaguješ, distribuuješ, domlouváš si autorská čtení. To, co většina spisovatelů už nechává na celé řadě jiných lidí, ty si zajišťuješ sám.

Já se především nepovažuji za spisovatele, a to ani přesto, že například má facebooková fanouškovská stránka se tak nazývá (*Jaroslav Irovský, spisovatel* – pozn. autorky), ani přes dříve vytyčenou metu, že když vydám tři knihy, můžu to o sobě začít prohlašovat. Loni jsem vydal čtvrtou knihu a pořád se jím necítím být a ani si tak neříkám. Dělán všechno sám, protože mě to baví. Výhodou je, že díky osobnímu prodeji svých knih znám téměř všechny své čtenáře osobně a můžu s nimi o svém psaní mluvit, poslechnout si jejich názory.

Na svých literárních čteních, v anotacích a vůbec při každé příležitosti velice rád poukazuješ na autobiografičnost svých textů, vyznívá to až programově. Přitom literární teorie dnes hovoří o smrti autora, klade důraz na čtenářskou interpretaci spíše než na autorský záměr. Proč tedy tak lpíš na tom, aby tvé texty čtenáři četli autobiograficky?

Pro mě je život nejsilnějším zdrojem inspirace. Je v něm všechno v tolika variacích, že jde vždy o originál. Navíc se mi líbí syrovost psaní, a ta je možná jen v úzké návaznosti na realitu. V tom mě ovlivnil Charles Bukowski. Nerad si vymýšlím, ale také nelze říct, že bych život pouze kopíroval, trpně popisoval či zaznamenával. Pracuji hodně s absurdním humorem a nadsázkou, což je výzva pro čtenáře, pokud mé texty dokáží takto číst. Pokud chceš konkrétní příklady, tak *Příběhy sráče* jsou opravdu spíše soukromý deník, který jsem původně nezamýšlel vydat. Rozhodl jsem se k tomu až na popud svých přátel. Povídky v knize *O(byčejný) život* jsou už mnohem více o nadsázce a pointě. No, a poezie, to je to nejtěžší. V próze přece jen mohu fabulovat, můžu domýšlet, nebo naopak přehánět, ale v poezii, tam jsem vždy stoprocentně emocionálně angažovaný k sobě samému či ke zcela konkrétní osobě, na niž při psaní myslím.

Přesto, nechýbí v takovém přístupu kousek fantazie, snaha hledět za obzor? Co pro tebe představuje při znamenávání prožitků přidanou hodnotou?

Pro mě je právě akt psaní unikem z reality, sednout si a vidět vše z odstupu. To je přidaná hodnota. Nemám moc rád sci-fi nebo fantasy. Ale je pravda, že někteří lidé vnímají mou tvorbu jako pozérskou. Když jsem četl v listopadu v Pardubicích, polovina lidí odešla hned a druhá půlka se vytrácela postupně, stejně tak třeba v Náchodě, ale jinde jsou lidé naopak nadšení, říkají, že se jim to líbilo,

například v Bruntále mělo mé čtení velký ohlas, a navíc bylo plno.

Takže tvá tvorba oslovuje spíše Moraváky? Možná jsi spíše moravský autor.

Jo, je možné, že co se týče autorských čtení, posluchači z Čech jsou vůči mně až přehnaně kritičtí. Na druhou stranu, asi bych to nevztahoval na celé Čechy, spíše jen na Královéhradecký kraj (smích). Tam jsem pro ně asi moc předvídatelný. Například i v Praze mám své fanoušky a čtenáře a ti mi fandí.

Vrátím se k tomu Charlesi Bukowskému, který k tobě už taky neodmyslitelně patří. Kdy ses poprvé setkal s jeho tvorbou?

Když jsem se léčil s těžkými depresemi v psychiatrické léčebně v Kroměříži. Překvapivě měli v ústavní knihovně

i několik svazků Bukowského. Když jsem je přečetl, byl jsem nadšený. Úplně jsem se v těch textech poznal, bylo to jako nějaké vnitřní pouto. Přestože jsem ještě do nedávna žil stejně, dá se říci autodestruktivně jako on, neovlivnil mne jako člověk, ale především coby autor, při jehož četbě jsem se zařekl, že chci umět o životě takhle skvěle psát. Svůj poměr k němu a jeho tvorbě jsem se pokusil vyjádřit v povídce *Hank v Příbězích sráče*.

To mě upomíná, že mezi tvými povídkami se, vedle „českých, autobiografických“ textů, přece jen najdou také povídky „americké, gangsterské“. Proč to? Je to právě kvůli Bukowskému?

Pokud máš na mysli povídky *Mafiánova dcerka* nebo *Ruská ruleta z Příběhů sráče*, je to spíše naplněná touha. Vždy jsem chtěl zkusit napsat detektivku, krimi či gangsterku. Vyrostl jsem na Dicku Francisovi a Raymondou

Jaroslav Irovský při autorském čtení v lednu 2016 v kavárně Dějavu na Sokolské ulici. Foto: autorka rozhovoru.

Chandlerovi a těmi gangsterkami si tak trochu plním tuhle linku, ač poté vznikly i dva echt detektivní příběhy. No a povídka o pornoherci *Bohové jsou věční* ze sbírky *O(byčejný) život*, která je velmi oblíbená, tam je to spíše o zázemí. Napadlo mne napsat nějaký obsahově naprosto šílený příběh o pornoherci a český Pepík z Horní Dolní by v tom kontextu asi nerezonoval tak jako černý Henry Brown přezdívaný Mistr big dick. Navíc konfrontace s jeho ukrajinským protějškem Valerijem v boji o místo nejlepšího pornoherce by v někom mohla evokovat odkaz na dřívější studenou válku mezi Spojenými státy a Sovětským svazem. Ale to už by musel mít čtenář opravdu bohatou představivost, pokud by jej zrovna tohle napadlo (smích).

Jaroslave, vraťme se ke tvému životu. Dá se tak vůbec vyžít? Nepremýšlel jsi o nějaké doplňkové profesi, třeba novinářině?

Já hlavně své psaní nepovažuji za řemeslo, nemám v tom ctizádost po uplatnění. Pro mě je to paralelní způsob existence, jiná zkušenost, pomáhá mi to zvládat těžké životní situace i mou rozporuplnou, introvertní, depresivní až schizofrenní povahu. Žiji si v podstatě takovým bohémským životem, mám rád svobodu, nezávislost, dnešní doby a společnosti se straním, jak to jen jde. Když jsem přišel do Olomouce, rok a půl jsem pracoval jako umývač nádobí, pak přišly další práce, jednu dobu jsem pracoval jako redaktor a korektor studentského časopisu, dělám korektury diplomových prací, obecně mám radši práce, které nějak souvisí s českým jazykem. Nyní jsem se i stal členem jednoho sympatického týmu zabývajícího se psaním básní na přání.

Není to ale v rozporu s tvým přesvědčením? Říkal jsi, že píšeš z vnitřní potřeby a tohle zní jako suchopárné řemeslo.

Já se na tu zkušenost těším. Bude to právě jiné, a opravdu, psát na objednávku bude určitě mnohem snazší než psát vlastní tvorbu. Své básně ani povídky nepíši kvůli výdělku. Pro mě je psaní autoterapie a antidepresivum, a to, že je o výsledek této aktivity zájem, je jen velkým bonusem

navíc, jenž mne však nesmírně těší. *O(byčejný) život* jsem napsal, když mi umřela máma. Měl jsem tehdy hodně těžké životní období. Ale kamarád mi řekl: „Píšeš?! Tak se z toho vypiš!“ A já napsal dvaadvacet povídek za dvanáct dní.

A máš také nějaké tvůrčí plány do budoucna?

Ano, letos bych rád vydal pátou knihu. Bude se jmenovat *Krásy na mé vadě* a jedná se o další sbírku poezie. Šedesát básní obsažených ve *Strípčích melancholie* jsem v podstatě psal dlouhých pět let. Za poslední tři měsíce jsem však napsal dalších čtyřicet básní, z čehož mám ohromnou radost, protože tvorba poezie mi jde nečekaně daleko lépe a lehčeji, než mi šla dříve a než mi jde psaní povídek. Ale i ty stále píšu. Jen jsem občas na psaní delšího textu dost líný, ač já jsem dost často líný na dělání čehokoliv (smích).

Za rozhovor poděkovala Petra Kožušnicková.

Jaroslav Irovský

Včera ve čtvrt na tři

Vsákl se podzim do mých kostí
(konkrétně včera ve čtvrt na tři)
Blázním si. Snad jen z povinnosti
vědom si, že to ke mně patří

Přesvědčíš mne snad o opaku
než se noc vpije do mých nehtů?
Nebesa barvy vlčích máků
pokrývá hustá vrstva dehtu

Vsákl se podzim do mých očí
přesto se na svět dívám vlnidně
ač občas nevím, co si počít
(průměrně asi stokrát týdně)

Nebo snad vím, však nechce se mi?
Svařené víno všechno spraví
Do tehdy budu mezi těmi
jimž sladký vítr plete hlavy

Vsákl se podzim v poezii
v tu, která bílé stránky špiní
depresi skrytou v insomnii
(leč mění Bůh, co člověk miní)

Může však podzim za ty věci
které mne „nutí“ býti cvokem?
Vzpomínám. Vždyť mi stejně přeci
bylo i s jarem před půl rokem

Vrnobití

Občas mi *dojdou* všechna slova
(to když mi *dojde*, že tu nejsi)
Když mě noc do svých dlaní schová
vrním jak tygr, či sám Tracy

Vrním si s lehkým vrnobitím
v tom, které klidné vody zčeří
A až Tvůj úsměv v síti chytím
dám si jej poté na večeri

Talířek ale neumyji
(nechám jej srůst s deskou stolu)
Jak Měsíc okno bytu miji
miji mě pocit, že jsme spolu

Tím si však říkám o *beznaděj*
Naděj mám radši. A *bez* v čaji
Píši Ti báseň. Mysle na děj
který už stejně všichni znají

Snůška „přiopilých“ veršů

Dva roky čekám, co se stane
Zda se mé tělo prochlastané
roztrhne vejplů pod detoxem
Dva roky čekám. Rok tam, rok sem

Zatím mne stále všechno bolí
Sžírám mne stesk a můj šat moli
Sžírám je hlad a mne zas tréma
když si dál hraji na bohéma

Přestože jsem si vědom toho
že nemám nic, jen strachu mnoho
(o sebe ne, a toť mým plusem)
vždy, když se vzbudím, nadechnu se

V nádechu skrývám spoustu „...ale...“
to když chci všemu dávat vale
Ve chvílích, kdy mne radost děsí
nakládám duši do depresí

společně s raným, čerstvým splínem
voňavým koprem, řepou, kmínem
uzavřu pevně do sklenice
s vajgly, z nichž slábnou moje plíce

Přiznávám ale... bral bych všemi
deseti (osmi... ..klidně třemi)
možnost, že verše v příštím díle
budou znít méně „přiopile“

Doteď si jenom protiřečím
Vědět, co dál, mne zbaví křečí
Poradte! Pošlu stovku díků
Já v tom mám guláš. Bez knedlíků

Původní tvorba: Standa Černý

(z dosud nepublikovaných básní)

Standa Černý (*1984) po absolvování gymnázia ve Šternberku studoval bohemistiku v Olomouci. Publikoval v regionálním magazínu *Šternbersko* a v nezávislém olomouckém literárním časopise *Těžkoříct* (v obou byl zaměstnán i jako redaktor), dále v časopise *Host, Psi víno* či *Dobrá adresa*. Vydal sbírky básní *Na vlastní kůži verše* (2008) a *Jsem v rozpacích* (2015). Působil jako zastupitel

obce Huzová. V současnosti pracuje jako skladník. Ve volném čase fotografuje.

V KROKu 3/2014 jsme představili autorovu fotografickou tvorbu (*Stalking Sport*), nyní spolu s fotografiemi ze souboru *Industrial Landscape* (v plánu je výstava ve Šternberku, zřejmě v květnu) nabízíme čtenářům revue ochutnávku z dosud nepublikovaných básní šternberského rodáka.

1, II

(první číslo představuje pořadí básně, druhé číslo pak souboru)

V noční štrece jsem měl v hlavě opět roj,
učiněné nádraží. Většinou mých nápadů už dávno ujel vlak
a mysl se znovu vzteká, že nestihá spoj.

Co chtěl básník... Lstí vstoupit do historie a
penetrovat ven. A oni dál povídali,
že mu hráli, a varili bolehlav a rmen...

5, II

04/2016

Hleď, zase to neznámo, s kterým se už tolik známe.
Takže i ta sebebanálnější rozmluva je nemožná.

Znalost neznáma neomlouvá!

Hej, tam ve tmě, ty tam! Zrak o něco zavadil,
když se díval jinam, v čase těžko dohledném.

Nemám žádnou náladu – než zaostřím, vybledne.

11, II

08/2016

– Další den jak klec. Teorie obživlá jak oxymoron
naruby, jako když si zubní pastu spleteš s mastným
krémem.

Jako různé ponožky, které (i když vedle sebe)
nedávají pár. Žasni, je to dar.

– Neskonaly kec! Víc než deset let už zkoumám
skrz hledáček foťáku, jak vypadá zdejší svět,
a mohu tak jistě říct, že vidět není vědět.
A že nespát nestačí. Klidně půjdu sedět.

13, II

12/2016

Tahle láska není pojem – pouze mjíj. Takže zanechává
dojem.

Nechci nic říkat, ale (ale říká) – přání brousí názory.

www je autoritář – lidi horké brambory,
hrdé na svou slupku.

Když se vrací zeminy, ona plná smutku

násobí je stem – rodokmenům navzdory.

Ve stínu knižních regálů. Skoro objevený Samuel Kavi

Foto z archivu autora.

Působí distingovaně, zasněně a zdá se, že mu často není do řeči. Jak ale sám říká, raději za sebe nechává promlouvat své texty. A daří se mu to. Ač ještě nic nevydal, účast v literárních soutěžích mu už vynesla nejedno ocenění. Jako experimentální povídka *Obuvači*, se kterou zapůsobil v roce 2013 na porotu literární soutěže Univerzity Palackého.

Seznamte se se Samuelem Kavim, mladým olomouckým spisovatelem a rodákem ze Vsetína. Skromný filozof, o kterém ještě určitě uslyšíte, aktuálně působí jako knihovník v Knihovně města Olomouce, kde vede velmi žádané kurzy tvůrčího psaní... A přeš.

Využijme Tvůj talent pro literární experimenty hned na začátku. Kdybys měl předložit našim čtenářům svůj medailonek, který by vystihoval Tebe, Tvé texty i aktivity, jak by vypadal?

Nad hlavou hejno divokých husí...

A teď pro ty, kteří se ztrácejí v symbolice...

Raději za sebe nechám promlouvat své texty.

Věnuješ se literárním experimentům, které mají často silnou myšlenku nebo filozofický podtext. Píšeš prózu i poezii. Má Tvá tvorba nějaké poselství? Co je Tvým cílem, když tvoříš?

Při psaní si žádný konkrétní cíl ani poselství nekladu. Ve své tvorbě ale – jako mnozí jiní – odhaluji část sebe sama i své osobité vnímání světa. A právě toto vidění sebe

skrze druhého považuji v literatuře za nejcennější. Pokud tedy být jediný čtenář bude číst mezi řádky sebe sama, pak má mé psaní smysl.

Očividně si velmi rád hraješ s jazykem. Používáš přechodníky, neobvyklý slovosled, archaismy, ač patříš mezi mladou generaci... Má to nějaký důvod?

Můj styl překvapivě není póza, ale přirozenost. Dilem je to dáno proto, že každý žák vychází z učení svého mistra (a těmi mými byli a jsou mezi jinými Franz Kafka, Hermann Hesse, Karel Šiktanc, Bohuslav Reynek či Jan Skácel). Dilem se o to zasloužila moje povaha – jsem detailista a puntičkář a slovo vnímám všemi smysly; rozhodně se pro mě neomezuje pouze na svůj význam.

Kde čerpáš inspiraci? Pomáhá ti v této oblasti nějak Tvá práce v knihovně?

Inspiraci čerpám především v přírodě. Samozřejmě ale každý okamžik v sobě ukrývá možnost rozvinout se v zajímavý text. Konkrétně v knihovně mě inspirují nejen všudypřítomné knihy, ale i čtenáři samotní a jejich životní příběhy, které si nosí s sebou.

Máš nějakou představu o svých čtenářích? Jak by takový ideální čtenář Tvých textů vypadal?

V rámci své tvorby samozřejmě myslím na své čtenáře, ale spíš v tom smyslu, zda má daný text schopnost je nějakým způsobem oslovit, dotknout se jich. A když už používáme ne úplně šťastné označení „ideální čtenář“, pak by to měl být člověk, který se nebojí pohlédnout sám sobě do očí.

Jaké označení by bylo ideální?

Ideální označení „ideálního čtenáře“ je prostě jen čtenář. Představa ideálu ve mně vyvolává pocit, že určuji

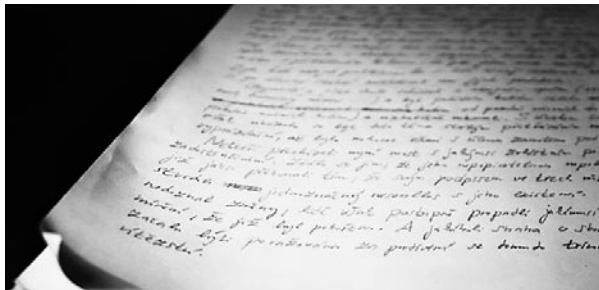
požadavky, které by měl můj čtenář splňovat, a stanovuji, jak má k napsanému přistupovat. Pokud někoho můj text jakkoli osloví, pak je to skvělé, pokud ne, je to také v pořádku. Bylo by podezřelé, kdyby oslovil každého. I když rozumím záměru, s nímž jsi toto slovo použila.

V knihovně města Olomouce vedeš kurzy tvůrčího psaní. Jaké předpoklady by měl mít účastník kurzu a co se v kurzu naučí?

Jediným předpokladem je touha psát. To stačí. Účastníci se na kurzu především naučí rozvíjet vlastní kreativitu, sebedůvěru i zdravou sebekritičnost. Ve skupině mohou také vzájemně sdílet své texty a myšlenky, díky čemuž si osvojují schopnost vyslechnout konstruktivní kritiku, což je velmi přínosné. V neposlední řadě se zabýváme také základními postupy, jež lze využít při psaní příběhu. Právě dobrý příběh je totiž nutným předpokladem každé kvalitní prozaické tvorby.

Učíš tedy zájemce, jak psát „řemeslně dobře“? Co potřebuje dobrý spisovatel dalšího? Je to vůbec dnes ještě o talentu?

Posláním kurzu není naučit zájemce psát „řemeslně dobře“. Více než to se jim snažím ukázat jedinečnou tvůrčí cestu, která se ukývá v nich samých, a po které se mohou beze strachu vydat. Je neuvěřitelné, kolik vynikajících autorů bojuje se strachem z toho, že napíší špatný text, a proto raději nepíší vůbec. Dobrý spisovatel by měl být

Povídka *Most* z rukopisu Samuela Kaviho. Foto: archiv S. K.

mistrem reflexe a sebereflexe – vnímat a cítit vždy trochu víc než ostatní; a co je často nejtěžší, své pocity a nápady poté umět vkusně zformulovat.

Setkáváš se ve své profesi s grafomany? Jak se pozná grafoman od skutečně talentovaného tvůrce?

Ano. Grafomani jsou neustále slyšet, přestože sami slyšet nechtějí. Kdežto talentovaní tvůrci o kvalitě napsaného nikdy nepřestanou pochybovat.

Jak s takovými lidmi pracuješ? A má to smysl?

Těžko říct. Světem aktuálně hýbe především tzv. konzumní kultura. Typickým příkladem mohou být blogeři a vlogeři.

Jaký máš ke konzumní kultuře vztah?

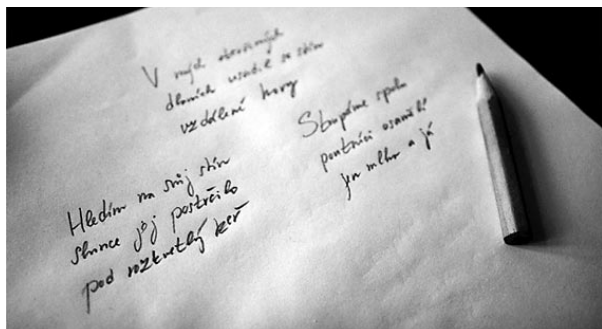
Čím víc má v sobě člověk vnitřní prázdnoty, tím více zábavy potřebuje. Ztracenou blízkost a důvěru nahrazujeme přemírou věcí a vzdáleností a anonymitou sociálních sítí. Věřím ale, že je to jen nutná fáze a brzy si uvědomíme, co se skrývá za skutečností, že se tisíce mladých lidí nejvíce z celého dne těší na nové video svého oblíbeného vlogera.

Není to spíše o tom, že spousta lidí chápe blog jako možnost se snadno prosadit?

Z hlediska těch, kteří sami blogy píší a vlogují je situace samozřejmě jiná. Svůj prostor zde najde mnoho talentovaných lidí. A to je v pořádku. Avšak vzhledem k tomu, že patřím mezi poslední generaci, která v období dětství ještě nezažila internet a mobilní telefony, připadá mi smutné, že místo s kamarády tráví mnoho dnešních dospívajících nejraději volný čas ve společnosti obrazovky svého notebooku. Že svět, v němž sebevětší vzdálenost přestává hrát roli, pohltila opuštěnost a samota.

Jak se díváš na aktuální českou spisovatelskou scénu? Vybereš si v ní nebo spíše čteš zahraniční produkci?

Každá doba nabízí kvalitní i méně kvalitní autory. Není pro mě rozhodující, odkud a z jakého historického

Starší i novější autorova haiku. Foto: archiv S. K.

období autor pochází, ale zda ke mně jeho tvorba dokáže promlouvat.

Který aktuální autor k Tobě promlouval naposledy?

Petr Fabian.

Blížíme se k závěru – máš pro nás, spisovatele-začátečníky, nějakou obecnou, dobře míněnou radu?

Pište! A všechno ostatní odložte na později.

Za rozhovor poděkovala Lucie Rysnerová.

Samuel Kavi (*1989) vystudoval filozofii a českou filologii na Univerzitě Palackého Olomouci. Svou tvorbou žije, ačkoliv prozatím píše především do šuplíku. Sám říká, že dlouho trvá, než je se svým textem alespoň trochu spokojený. Je dvojnásobným vítězem v kategoriích próza a poezie literární soutěže Univerzity Palackého. Aktuálně píše hlavně poezii (na prózu ale rozhodně nezanevřel). Píše ji dobře, což dokazuje 2. místo v kategorii poezie v literární soutěži Knihovny města Olomouce Prvotiny za rok 2016. Setkat se s ním můžete v kurzech tvůrčího psaní tamtéž.

Lucie Rysnerová (*1988) je absolventkou Univerzity Palackého v Olomouci. Pracuje ve Vědecké knihovně v Olomouci jako krajská metodička, odpovědná redaktorka revue KROK a organizátorka kulturních akcí pro veřejnost.

lucie.rysnerova@vkol.cz

Obuvači

Obuvači byli lidé veskrze podivní. Mnohdy si jen tak ze šprýmu nazuli levou botu na pravé chodidlo a pravou na levé, aby potácivou chůzí bavili pouliční pěši. Ti nejlepší z nich však nechodili ani po rukou, na nichž měli naraženy své střevíce, ani se nepokoušeli nazout boty na svá kolena (– taková kratochvíle náležela jen začátečníkům –); nejlepší z obuvačů chodili pozadu tak dlouho, dokud se jejich těla nezkroutila do bizarních tvarů přizpůsobivše se takto oné račí chůzi. Nejvíce však byli obdivováni ti, jimž se podařilo vykloubit kotníky a otočit nohy o půlkružnici tak, aby špicemi směřovaly obvyklým směrem. Mnozí však v honbě za obdivem užívali podvodných praktik: porůznu krátili části svých těl a na potřebná místa zas uřízané lepili. Nehledě však na to, bavil všechny ten cirkus do umdlení. Potleskem vždy provázeli dalšího odvážlivce, který znetvořenou chůzí opilecky šněroval dlažbu jako šachista, jenž zapomněl, kudy chtěl vést svůj příští tah. Ulice bývala tou chvílí jako omámená a i slepé oči zdí zdály se prohlédat. Jako malé děti, učící se prvním váhavým krokům, posílali si je pouliční chodci z náruče do náruče nešetřice přitom pochvalami a polibky. Po tuctech prodávali pak obuvači svoje botky, neboť tato nevšední obuv stala se poznenáhlu vyhledávaným předmětem k podarování (– užívalo se jí nejčastěji jako těžítka). Mnozí z bohatých vlastnili celé sbírky takových exemplářů, dělice je podle schopností dotyčného obuvače. Nejvíce však byly ceněné boty, v nichž obuvač zemřel za chůze. Mnohému mistru obuvači nestačily totiž jen obrácené nohy a pokroucené tělo, ti nejlepší toužili i po otočené hlavě. Obecenstvo milovalo tu chvíli, kdy se obuvač náhle zastavil, trochu pootevřel ústa, jednou rukou uchopil spodní čelist, druhou se chopil týla a počal prudce trhat hlavou tak nešetrně, až si srazil vaz. O boty na mrtvém těle byl poté vždy sveden velkolepý zápas. (...)

Zahlédl jsem jednou, jda těžkou dusnou nocí, stín takového obuvače. Zřejmě trochu zpitý, zády popředu plížil se podél radniční zdi. Smál se a vykřikoval cosi, čemu jsem nedokázal porozumět; šla však z toho na mne hrůza a divný, předivný pocit nesnesitelné úzkosti.

Výtvarné umění v Galerii W7

Monika Beková

Olomouckou kulturní scénou posledních pár let výrazně hýbe dění v kulturně komunitním centru na Wurmově 7. V budově bývalé kanovnické rezidence v současné době sídlí několik subjektů. Velkou část prostor obývá Divadlo na cucky, které zajišťuje provoz Galerii W7. Protože jsem kurátorkou této galerie, tak se ji zde pokusím představit.

Výtvarné umění začalo na Wurmově 7 být prezentováno ještě předtím, než zde sídlilo Divadlo na cucky. Poté zde bylo uspořádáno několik výstav různými organizátory. Právě potřeba soustavného a uceleného zajištění výstavního programu vyústila ze strany divadla v hledání kurátora/galeristy. Osloveny jsme byly dvě a první rok jsme galerii vedly ve dvojici. Já, tou dobou čerstvá absolventka zdejší Katedry výtvarné výchovy PdF UP, zde pokračující v doktorském studiu, a Kateřina Dobroslava Drahošová, která dokončovala studium malby na Fakultě umění

Zbyněk Linhart; „Sedmá“; výstava v Galerii W7 z r. 2016. Foto: Jakub Čermák.

v Ostravě. Přestože jsme se předtím neznaly, shodly jsme se na určité představě o tom, co bychom rády v Olomouci viděly za výstavy, co nám tu chybí. V pořádání výstav jsme se rok střídaly po měsíci a každá jsme oslovily přátele z řad umělců, o nichž jsme věděly, že dělají dobré věci.

Tou dobou nebyl v Olomouci, kromě snad Galerie U Mloka, žádný podobný přístupný prostor, který by nabízel mladým studentům a absolventům uměleckých škol možnost uspořádání samostatné výstavy. „Wurmovka“ se v tu dobu rozjížděla a nesla s sebou velkou vlnu energie. Nadšení všech, kteří se na tom podíleli a dosud podílí, doteď vnímají i návštěvníci galerijního a divadelního programu.

Galerie W7 se ve svém výstavním programu zaměřuje na prezentaci současného umění, tvorby umělců z prostředí uměleckých škol a výtvarných oborů. Co u nás nenajdete, je typicky čistý výstavní prostor s bílými zdmi. Srdcem galerie je modrofialová místnost sloužící zároveň jako foyer Divadla na cucky, ale výstavy expandují i do přilehlých prostor celé barokní budovy, tedy i do dlouhé chodby nebo i na ochoz. Výstavy v Galerii W7 trvají vždy po dobu jednoho měsíce a váže se k nim doprovodný program, který dále přibližuje umělcovu tvorbu, buď formou prezentace a diskuze, koncertem nebo třeba performací. Několikrát do roka působím jako lektorka ve spolupráci s projektem *Malí a na cucky* a vedu nedělní výtvarné dílny pro děti, které jsou tématicky propojené s aktuální výstavou v galerii. Mimo galerii už několik let učím výtvarnou tvorbu na různých typech škol v Olomouci, a tak mě baví tyto aktivity vzájemně propojovat.

Galerie W7 je svým pojetím v olomouckém regionu unikátní. Tím, že nejsme prodejní galerie a nejsme svázání žádným zřizovatelem, který by nám určoval program, mám ve výběru umělců volnou ruku. Jsem moc ráda, že zde vzniklo místo, které dává prostor jednak

mladým výtvarníkům, kteří za sebou nemají ještě mnoho výstav, ale svou tvorbou přesahují své vrstevníky, aktivně tvoří a hlavně dělají dobré věci, a jednak erudovaným umělcům, pro které je náš atypický negalerijní a možná až punkový prostor příjemnou změnou a výzvou. Skoro vždy jsou vystavující překvapeni, jak dobře vypadají jejich práce na modrofialové stěně. Kromě výtvarného umění se pod křídly galerie začala rozvíjet i architektonická sekce, v rámci níž probíhají workshopy pro malé i velké architekty. Další novinkou bude i možnost rezidenčního pobytu pro umělce v místě nedaleko Olomouce.

Třetím rokem spolupřádáme unikátní projekt XY – výstavy s procházkou, procházka vernisážemi (*informovali jsme v KROKu č.2/2015 v článku P. Kožušníkové „Olomoucké souřadnice nezávislého umění“* – pozn. red.), který se odehrává v dubnu. Projekt XY vznikl na základě spolupráce olomouckých nezávislých galerií (Vitrína Deniska, Galerie W7, HROB, Hidden Gallery, Monitor, Lomená galerie a v současné době již zaniklých – bytové galerie Horká, LaVor nebo tramvajová galerie Dé). Podstatou akce XY je uspořádání několika výstav, které začínají v jeden den. Následuje pak společná procházka vernisážemi, které na sebe navazují a lidé tak společně stráví příjemné odpoledne a večer s uměním. Chtěli jsme zároveň trochu rozvířit poklidné olomoucké vlny tím, že si vybíráme umělce mimo Olomouc. Pro první ročník XY jsme do Olomouce pozvali výtvarníky z Brna, loni jsme se zaměřili na ostravskou scénu a letos „míříme“ do Ústí nad Labem. Tím, co nás motivuje, může být jakási potřeba spolupráce, udržování přátelství a zároveň volnost a nezávislost. Zkrátka to tady trochu rozpumpovat. Procházkou se v minulých letech účastnilo více jak 200 lidí, reportáž o celé akci odvysílala ČT a vyšel o ní článek v Respektu.

V rámci výstav spolupracujeme i s Přehlídkou filmové animace (PAF), knižním veletrhem LITR, Divadelní Florou a účastníme se Dnů evropského dědictví. V únoru pořádáme výstavu studentů brněnské FaVU ve spolupráci s Divadlem hudby a v loňském roce byla Galerie W7 partnerem mezinárodní výstavy *Linie svobody – Současná*

Dana Sahánková, „*Fragmenty*“, výstava v Galerii W7 z přelomu let 2016–17. Foto: Jakub Čermák.

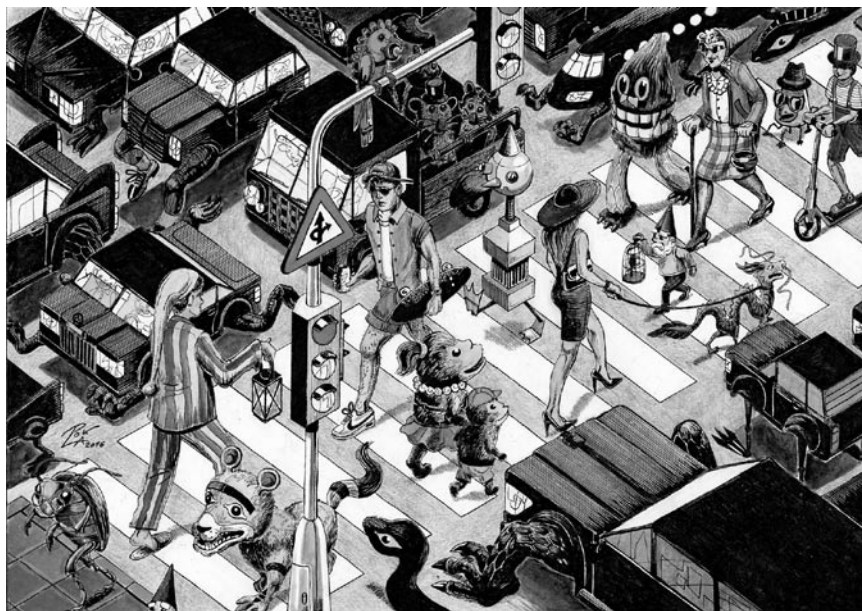
arabská karikatura, která probíhala paralelně i v pražském DOXu. Do Olomouce osobně zavítal významný irácký karikaturista Abdul Raheem Yassir, který zde následně vedl i workshop pro veřejnost.

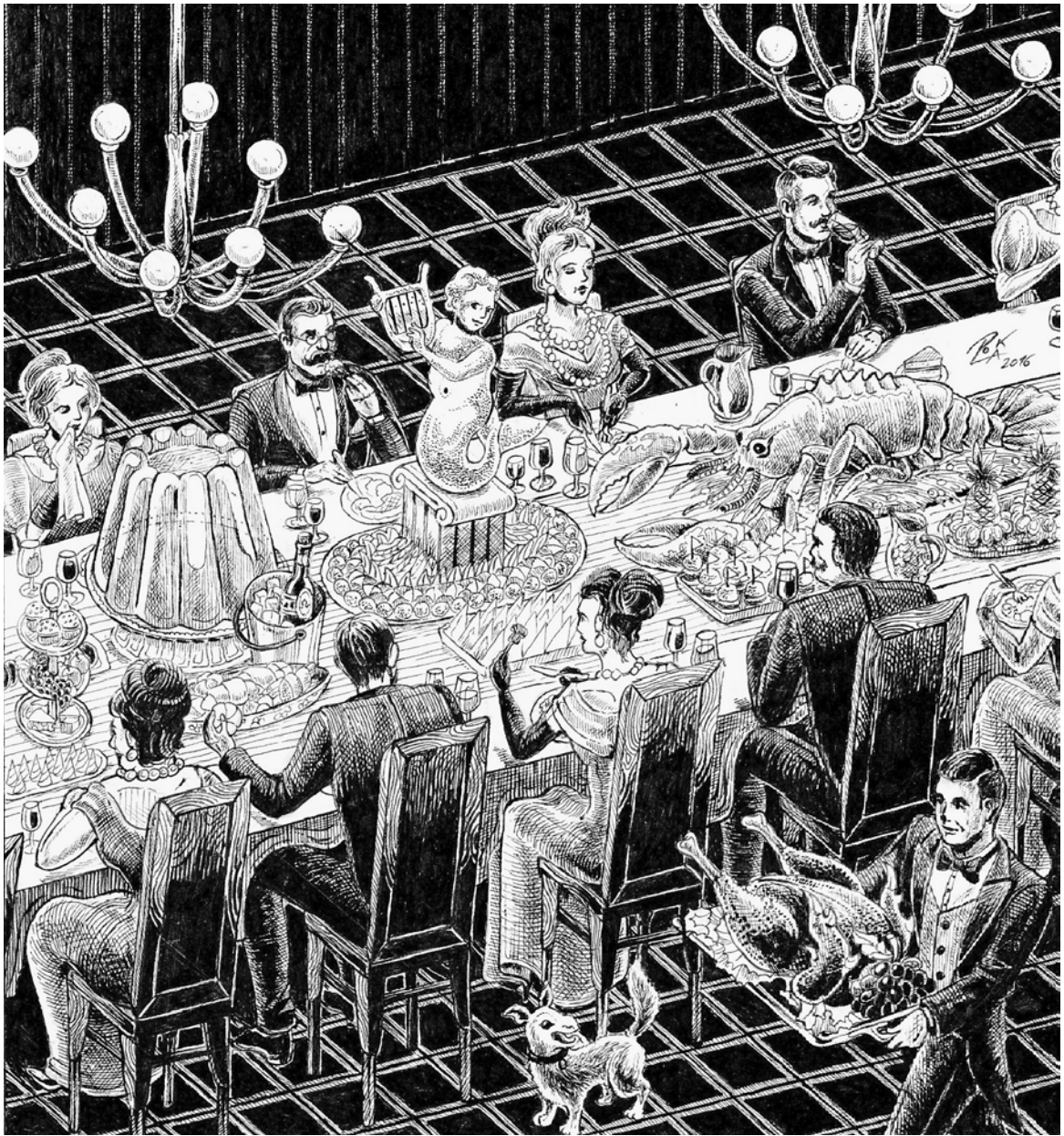
Myslím si, že galerie za posledních pár let prošla výraznou proměnou. Z počáteční okrášlovací role divadelního prostoru se stala svěbytnou platformou na poli prezentace výtvarného umění a o jejím postupném etablování se svědčí třeba i zájem o spolupráci zvenčí.

Monika Beková vystudovala Propagační výtvarnictví na SŠUŘ v Brně, výtvarnou tvorbu a výchovu na Katedře výtvarné výchovy v Olomouci. Působí jako lektorka výtvarné výchovy na různých typech škol, vede Galerii W7, pořádá výstavy, workshopy pro veřejnost, pracuje v antikvariátu a aktivně tvoří.

monika.bekova@gmail.com
galeriew7olomouc@gmail.com

Petr Polák (19 let) pochází z Olomouce. Je studentem Slovanského gymnázia, na němž bude letos skládat maturitu. Kreslení se věnuje ve volném čase od útlého dětství. Umění je odjakživa Petrovým koníčkem a když cestuje, jeho kroky směřují do nejrůznějších muzeí a galerií. V září vystavoval své obrázky na festivalu ilustrace LUSTR v Praze a je velice vděčný, že mu bylo umožněno jeho práci takto prezentovat.

Queer tančírna je velkým snem

Za otevřenou a tolerantní společností „kope“ Ollove – spolek lidí, kteří se snaží podporovat LGBT (zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transsexuální osoby) komunitu. V Olomouci se Ollove, jehož členkou je i autorka rozhovoru, za svou pětiletou existenci propracoval k široké paletě činností – pořádá přednášky, vernisáže i filmový festival. O pokrocích a úskalích aktivismu na menším městě i o reakcích veřejnosti jsme si povídali s další členkou Ollove **Monikou Bartošovou**.

Jak bys *Ollove* představila vlastními slovy? A co pro tebe *Ollove* znamená?

Ollove je absolutní srdcovka. Pro mě osobně je prostorem pro projevení vlastní touhy po společenském aktivismu, možností alespoň v regionálním měřítku měnit věci, které se mi nelíbí. Co si pamatuji, velice silně vnímám ve společnosti nespravedlnost a vnitřně mě to strašně zlobí. Ten vztek je ale zároveň motorem, který mě nutí nesedět potichu a nepřihlížet.

Když jsem šla do první třídy, můj otec mi řekl, že když bude někdo zlý na někoho jiného, mám se tomu postavit, a že když bude někdo zlý na mě, mám požádat o pomoc. Dobrá, možná řekl, že když bude někdo zlobit mě, „nacpe“ ho do popelnice. Každopádně zpráva byla předána a on možná ani netuší, jak mě tím ovlivnil. Ollove je pro mě tedy možností nesedět a nepřihlížet bezprávi.

Vím, že otázek, které musí současná společnost řešit, je spousta, ale právě otázky genderové nespravedlnosti nebo diskriminace kvůli tomu, koho milujete, jsou mi asi nejbližší.

V *Ollove* se pak sešli hlavně lidi, pro které jsou tyto problémy stejně důležité jako pro mě. A v osobní rovině jsme především skupina přátel s podobným pohledem na svět.

Sama se věnuješ, jako badatelka, oblastem, které s činností a záběrem *Ollove* celkem souvisí. Jak bys je představila? A jaká byla tvá cesta k *Ollove*?

Ačkoliv jsem asi netušila úplně na začátku, že mířím do akademického prostředí, po dost praktickém bakalářském vzdělání z žurnalistiky mě zaháčkovala kulturní studia. Je to zajímavý obor, který mě především naučil být velmi podezřívavá a nebrat věci za samozřejmé a neměnné. Kromě toho, že mě velmi baví studium populární kultury, hodně mě zajímá právě to, jak mediální obsahy, které přijímáme každý den v obrovském množství, ovlivňují náš pohled na genderovou nebo sexuální identitu.

Moje cesta k tomuhle zájmu a *Ollove* šla vlastně ruku v ruce. Pocit nespravedlnosti mě přivedl k *Ollove*, ale otázka po tom, proč se nespravedlnost děje a jak vzniká, mě zároveň přivedla k zájmu o kulturní studia. Studium mi pak pomáhalo odhalovat další témata, která mohla zajímat *Ollove*. Náš spolek pak takhle témata umí adresovat celou řadou způsobů a mám pocit, že tak může zaujmout celou škálu lidí. Umění, ať už výtvarné, psané nebo audiovizuální umí svou abstraktností otevírat témata a načínat problémy, na které třeba ještě ani neumíme úplně ukázat prstem. Umí otevírat otázky. Věda a vzdělání se snaží na tyto otázky odpovídat a hledat řešení. Zábava, ať už ve formě večírků, nebo třeba sportu, umí přilákat lidi, aby se spolu s námi vrhli k umění či na přednášky. Právě proto *Ollove* dělá jak kulturní, tak osvětovou i čistě zábavnou činnost. Je to totiž především o setkávání a když se pokoušíte zasáhnout různé skupiny, setkáte se s větším počtem lidí a někteří vás třeba i budou chtít poslouchat.

Když se podíváš na roky, které jsme s *Ollove* strávili, co tě napadne?

Hlavně asi zábava. Někde hluboko v hlavě si vybavuji, že šlo částečně taky o stres, nervy a hodně práce. Ale při ohlédnutí nazpět zůstane hlavně zábava. A taky pocit, že se nám něco povedlo, že každý člověk, který přišel poslouchat to, co chceme sdělovat, stál za to.

Jaké projekty a spolupráce se podle tebe nejvíc povedly?

Je toho hodně. Jsem ráda, že se nám podařilo navázat partnerství s řadou podniků a organizací. Našli jsme svůj Druhý domov (olomoucká kavárna), vítali nás s aktivitami na Konviktu či v Divadle hudby. Pařili jsme v Divě, spolupracovali s univerzitou, festivaly AFO a Jeden svět. Největší radost mi udělá moment, kdy organizace oslovují nás. Vědí, co děláme a míní, že si můžeme vzájemně pomoci. Že jsme solidní partner.

A co ti za ty roky udělalo obzvlášť radost nebo ti utkvělo v paměti?

Kdykoliv jsme měli plno, nebo alespoň přišlo hodně lidí. Třeba na představení o Alanu Turingovi, který je můj osobní hrdina. Nebo dva taneční kurzy, kterých jsem se obou účastnila. Plně vernisáže, plně přednášky, plná autorská čtení. Neděláme věc s tím, že musí vždycky zajímat stovky lidí, ale když jich přijde hodně, máme pocit, že se snaha vyplatila.

Co je podle Tebe, z pohledu PR a jedné z hlav spolku, nejsvícenější z hlediska fungování sdružení tohoto typu na relativně malém městě?

Teď momentálně asi nedostatek aktivních lidí. *Ollove* prochází generační obměnou, ale máme nedostatek nové krve. Často někdo přijde, že má zájem, ale když zjistí, že je to i práce a ne jen zábava, už se do toho nepustí. Tuším, že každý nemusí být tak aktivní. Ale je škoda, že v univerzitním městě to občas vypadá, že celé dění v Olomouci organizuje dokola asi tak 20 stejných lidí, kteří navíc bohužel stárnou a začínají mít i další starosti a povinnosti.

Napadá tě nějaká zajímavá reakce, kterou jsme v rámci *Ollove* dostali třeba od návštěvníků nebo hostů našich přednášek?

Musím říct, že nemáme na akcích nějak často lidi, kteří by byli úplně proti myšlenkám, které razíme. Nějak si k nám nenachází cestu. Někdy by nám větší konfrontace možná prospěla. Zároveň jsem ale ráda za vesměs pozitivní

a bezpečnou atmosféru. Ale je fakt, že Druhý domov měl nějaké reakce na to, že je útočištěm pro „buzny“.

Co mě vždycky potěší, je moment, když pak někdo přijde s tím, že se dozvěděl něco, co netušil, nebo ho ani nenapadlo o tom uvažovat. Mám radost, když rozšiřujeme lidem obzory.

A je nějaký projekt, u něhož tě mrzí, že se ho nepodařilo realizovat? Co by podle tebe v Olomouci v této oblasti bylo třeba?

Sníme o vlastním, teplém plese. Nechceme konkurovat velkým akcím jako QueerBall v Brně a od letoška i v Praze. Při posledním tanečním kurzu jsme ale objevili krásný prostor jako dělaný pro menší ples. Taky jsme měli na kurzu žádost o zorganizování tanečírny. To by bylo hodně fajn, ale teď na to nemáme kapacitu. Snad v budoucnu.

Monika Bartošová vystudovala Žurnalistiku, Filmovou vědu a Kulturní studia na Univerzitě Palackého. V současnosti je doktorandkou programu Mediální a kulturní studia a také pracuje ve Státním fondu kinematografie. Je spoluzakladatelkou a členkou olomouckého sdružení *Ollove*.

Šárka Novotná

Na jednu z přednášek cyklu *QueerBeer* zavítal i herec a významná osobnost tuzemského gay hnutí Jiří Hromada. Hovořil například o nelehkém prosazování registrovaného partnerství. Foto: Jakub Stratil.

Olomouc a já

Jana Posníková

Teď v lednu 2017 je to přesně rok, co jsem se z Brna kvůli práci v Divadle Tramtarie přestěhovala do Olomouce. Trochu jsem se bála, přece jen v Brně se člověk moc nenudí, každý den je několik kulturních akcí, vždy je kam jít, člověk si může vybrat nejrůznější kurzy, kina, divadla, přednášku, koncerty... a co Olomouc? Doteď jsem znala hlavně nádraží, tramvaje, divadlo a hospodu U Floriána. A protože to by mi k poklidnému životu nestačilo, vrhla jsem se do poznávání svého nového domova!

Zpočátku jsem se zaměřila na hlubší poznání divadel, protože právě to je moje vášeň i práce. Během dvou měsíců jsem měla zhlédnuté téměř všechny činoherní inscenace z Moravského divadla, pár z Divadla Na cucky – vzhledem k tomu, že téměř 15x do měsíce hrajeme u nás v Divadle Tramtarie, je poněkud složitější mít sto-procentní úspěšnost:) A právě v bodě, kdy při volném večeru se hrálo něco, co jsem už viděla a měla jsem i tak nepřekonatelnou chuť jít do divadla, jsem se na internetu probrouzdala až k Divadlu hudby, které jsem předtím trochu opomíjela... Zjistila jsem, že v Divadle hudby hostují občas super soubory – vyrazila jsem večer a druhý den jsem se vracela na pohádku. Buchty a loutky si člověk nemůže nechat ujít:) Hned se mi otevřel další obzor. Protože při zkoumání programu jsem narazila i na zajímavé přednášky – některá témata mě dost zaujala a Divadlo hudby jsem tak definitivně zařadila mezi své stálice. Už jsem si byla jistá, že ani v Olomouci se nudit nebudu.

Otevřela jsem oči a i přes svůj neexistující orientační smysl jsem se vydala město zmapovat. Zjistila jsem, že můžu navštívit olomoucké podzemí, že je možnost dostat se na vyhlídku v Dómu, viděla jsem město z věže U Moritzte. A když už jsem si myslela, že jsem v centru viděla každou kašnu, přišly farmářské trhy a ožila obě náměstí. A vzápětí tvarůžkové hody a vánoční trhy... no, zkrátka zase bylo o zábavu, punč a dobré jídlo postaráno!

Olomouc je pro mě místo, které nabízí lidem v mém věku naprosto jedinečné možnosti. Máme tu PAF, AFO, Divadelní Flóru, květinářské výstavy.... vždyť já jsem loňského Silvestra strávila na lodi! V Olomouci máme loď plující nejen v létě. A není nic lepšího než pít víno, plout a poslouchat výklad o historii Olomouce. Navíc v teplých

Z olomouckého psiho útulku. Foto: archiv Jany Posníkové.

...z baru Divadla Tramtarie. Foto: archiv JP.

měsících právě u řeky jsou nejrůznější akce jako promítání, je možnost dát si pivko a dokonce se zúčastnit soutěže na raftech. Stejně jedinečným je i Ološlap – atrakce, na kterou beru všechny své návštěvy z jiných měst. Není nic lepšího než šlapat si to v osmi lidech na pojízdném baru a objíždět město nebo park.

Musím se ale přiznat, že o spoustě výše zmíněných atrakcí bych se nedozvěděla nebýt mých přátel, kteří v Olomouci žijí déle. Od těch jsem zjistila, že koncerty se nekonají jenom v S-klubu, ale třeba taky v Českém rozhlasu Olomouc – zažít živé vysílání má své kouzlo. Že každý měsíc se v dramacentru Sdružení D hraje pohádka nebo klauniáda. Vlastně každé dva měsíce narazím na něco nového, o čem jsem dosud nevěděla.

A když si chci jen tak odpočinout, procházím se parkem, v létě se kochám v Rozáriu. Občas mám nějaký bláznivý nápad, co se svým volným časem, a můj google se tak pyšní spojením jako „práskání bičem Olomouc“ nebo „kuchařské kurzy Olomouc“, což jsou jedny z mála věcí, které jsem v Olomouci nenašla. Musela jsem opět sáhnout do svých vlastních řad přátel a občas se parkem ozývá práskání spolu s děsivými výkřiky „au, au“.

Takže pokud bych měla shrnout, zda mám pocit, že mi Olomouc nabízí hodně nebo málo kulturních či zážitkových akcí, jednoznačně bude mou odpovědí blažený úsměv spokojenosti. Je jich tady totiž opravdu hodně. Akční obyvatelé mohou být neustále překvapováni a rozhodně se nudit nebudou a na druhou stranu věřím, že méně akčním jedincům to jejich poklidné žití nijak narušuje. Sama za sebe jsem ráda, že svoji práci se na kulturním životu přímo podílím. A pokud by někdo ze čtenářů měl ještě nějaký tip na to, co podniknout v Olomouci a rozšířit mi tak obzory, budu se na Vás těšit v Divadle Tramtarie po jakémkoliv představení na baru!

Jana Posníková (*1991), herečka a provozní Divadla Tramtarie a lektorka dramacentra Sdružení D. Můžete ji vidět např. v inscenacích *Pěna dní*, *Růže pro Algernon* nebo *Kabaret nahatý Shakespeare*. Vystudovala obor Teorie a dějiny divadla na MUNI v Brně, v současnosti dokončuje studium na Ateliéru Divadlo a výchova na brněnské JAMU.

Jsem někdy jen na počátku takovým malým impulsem

Výtvarnice Zdeňka Morávková se před necelými sedmi lety přestěhovala do osady Zálesí v Javornickém výběžku. Pětaticetiletá absolventka ateliéru Environment na Fakultě výtvarných umění v Brně pochází ze středočeských Peček, žila však v Praze, Ústí nad Labem, moravské metropoli i v zahraničí. Zdeňka neúnavně vymýšlí aktivity, které zpestřují zdejší krajinu, pomáhají nacházet vztah místních ke zdejší krajině a minulosti a vedou ke sblížení lidí prostřednictvím různých setkávání a kulturně-vzdělávacích aktivit. Z mnoha Zdenčiných zdařilých projektů a aktivit jmenujme kupříkladu zřízení malé galerie nebo podporu při založení a fungování alternativní školní třídy.

V následujícím rozhovoru se můžete dočíst o Zdenčiných otiscích do zdejší krajiny, které, obrazně řečeno, „strhávají“ také ostatní obyvatele, a zejména o tom, že zdejší kraj nabízí vnímavému člověku nezměrné, nedocenitelné bohatství, ale...*to byste tu museli žít a poznat vše osobně*“, podotýká Zdeňka Morávková, jež mj. byla nadací Karla J. Janěčka oceněna v projektu Laskavec (ocenění náleží lidem, kteří nezištně konají dobré skutky). Byla také nominována do celostátní soutěže Žena regionu.

Co Vás do Zálesí před lety přivedlo? Proč jste si pro život Váš a Vaší rodiny zvolili samotu v Rychlebských horách?

Prapůvodně jsme hledali zázemí přímo v Jeseníku a okolí, ale náhoda nás tehdy zavála až kousek dál a to do Rychlebských hor. Hledali jsme místo, kde je čistá příroda, kde si naše děti (první jsme tehdy čekali) budou moci volně hrát samy venku, aniž bychom se museli strachovat, kde jsou a co dělají. Tak jak jsme to kdysi zažívali my sami jako děti... Místo, kde je možné se v létě koupat v čisté vodě, chodit po horách, spát pod hvězdami, pěstovat trochu zeleniny a ovoce na zahradě, pít dobrou vodu

z pramene. Takové obyčejné věci, které jakoby dnes byly skoro luxusem.

Měla jste již v době přestěhování do Zálesí záměry tento kraj sužovaný spíše sociálními problémy, odříznutý od většího centra, kulturně „povznést“ nebo se o to minimálně alespoň pokusit?

Několik let jsem pořádala různé zážitkové a vzdělávací environmentální kurzy v krajině i kurzy zaměřené na tvořivost a genius loci konkrétních míst. Poznala jsem tak několik nádherných míst napříč celou Českou republikou. Po mnoha letech jsem ale zatoužila napřít tuto energii už jen jedním směrem a starat se a být v kontaktu jen s „jedním“ místem a to dlouhodobě. Neměla jsem ale žádný konkrétní plán. Věřím, že každé místo si o to, co potřebuje, řekne časem samo. Není to ani nějaký zvláštní záměr. Případá mi to přirozené, že když člověk chodí krajinou, tak chce, aby byla opečovávána, milována, aby

Boží muka na rozcestí na Zálesí; guerilla knitting / obháčkováno ženami z celých Rychlebských hor a Jeseníků. Foto: Zdeňka Morávková.

mohla dýchat. Beru krajinu v určitém smyslu jako součást sebe sama. Tak jak o tom kdysi mluvil i umělec a teoretik Hundertwasser, který rozlišoval 5 úrovní – „kůží“ – člověka. Po epidermu následuje druhá kůže, kterou představuje náš oděv, kůží třetí je právě lidský příbytek, čtvrtou potom představuje sociální prostředí a identita a právě životní prostředí pro něj bylo pátou, poslední, kůží. Mým domovem pak logicky nemohou být jen zdi našeho domu. Věřím, že to tak lidé prožívali už dávno a nejviditelněji se to v krajině zhmotňovalo asi v baroku. Tak i v našich horách stále nacházíme zaniklé cesty, aleje lemované božími muky, kapličkami a kaplemi. Lidé byli s krajinou protkáni.

Měla jste již nějaké zkušenosti se šířením kulturně-vzdělávacích aktivit a činností, které jste pak v Rychlebských horách mohla využít, opřít se o ně? Anebo to byl z Vaší strany svým způsobem experiment?

Předtím než jsme se sem přestěhovali, jsem pracovala tři roky v Lektorském oddělení Národní galerie, kde bylo naším úkolem zprostředkovat umění laikům, milovníkům umění, ale třeba i dětem a školám. Měla jsem štěstí na kolegy, a tak jsme vymýšleli celou řadu netradičních formátů a způsobů, které ukazovaly, jak si lze s uměním hrát a jak může rozvíjet naši představivost a tvořivost bez ohledu na věk, vzdělání či profesi. Měla jsem tedy zkušenost, že umění nemusí oslovovat jen úzkou skupinku, ale že když se správně otevře jeho smysl, baví to každého. Ale experiment je to do určité míry vždy a to je dobře. Jinak by se z toho vytratila jiskra objevitelství a dobrodružství. V rámci těchto experimentů jsme pak pořádali jednodenní, víkendové i týdenní zážitkové a umělecké akce v krajině. Smyslem vždy bylo poznat místo a nechat ho promluvit, zviditelnit jeho „příběh“ pomocí prostředků vizuálního umění. A protože jsem se snažila, aby se tento způsob vnímání a pobývání v krajině šířil dál, nabídla jsem to jako zážitkový kurz i Prázdninové škole Lipnice a dalším organizacím. Práce s tak rozmanitou skupinou lektorů zase potom zpětně ovlivňovala a obohacovala mě.

Kaplička na Zálesí – východ slunce. Foto: Josef Tůša.

Jakým směrem napřimujete svoji péči? Orientujete se spíše na vzdělávání, péči o děti či seniory nebo starost o hodnotné a ohrožené památky??

Jsem rozkročená mezi více aktivit. Jako maminka dvou dětí jsem se rozhodla založit u nás v Javorníku mateřské centrum, které nabízí mimo jiné i tvořivé dílny. Malým dílkem také podporujeme vznik a fungování montessori třídy ve Vápenné. Umění a tvorbě se věnuji i profesně. Starám se o výstavy, koncerty a kulturní program Tančírny v Račím údolí a jako dobrovolnice vedu spolek Světakraj, jehož posláním je vytvářet prostor pro setkávání lidí prostřednictvím kulturních, zážitkových a vzdělávacích akcí. Pořádáme akce a projekty, které navazují na místní kulturu, respektují krajinu, podporují lokální soběstačnost a vedou k posílení mezilidských vztahů. V rámci toho se staráme třeba o Kapličku v Zálesí, kde pořádáme mini-výstavy současného umění nebo jsme spolu se ženami z celých hor obháčkovali – inspirovány tzv. guerilla nitingem – jedna Boží muka. Zanedbané a ztracené sakrální památky mě zajímají, postupně je mapuji a ráda bych některým dalším navrátila jejich původně duchovní a poutní rozměr.

Vnímáte, že se Vám podařilo strhnout k aktivitám, přitáhnout ke kultuře a vzdělávání, další zájemce?

Ano, to určitě. Kolem mateřského centra, kolem třídy ve Vápenné i kolem obnovy sakrálních památek vznikla komunita lidí, která se v průběhu času proměňuje a která je živá. To ale rozhodně není moje zásluha. Jsem někdy jen na počátku spolu s dalšími lidmi takovým malým impulsem – spoluiniciátorem. Mnoho reálné práce pak je na dalších lidech, lektorech, učitelích a dalších rodičích. Mě osobně hodně těší třeba život kolem Kapličky na Zálesí či naše obháčkováná boží muka a to, že se tato místa znovu stala poutním místem. Svědčí o tom mnoho zápisů v denících nebo růžence zavěšené na tomto místě. Lidé (někdy i úplně cizí!) píšou krásné vzkazy, dopisy a dokonce nabízí spolupráci při obnově památek.

Co se Vám již za uplynulých šest let v tomto kraji podařilo?

Na to se mi těžko odpovídá. Vždycky je lepší, když toto hodnotí někdo jiný. Některé projekty a nápady už jsme zmínila v rozhovoru výše. Osobně mě za poslední rok hodně potěšila spolupráce a setkání s původními německy mluvícími obyvateli tohoto regionu a s jejich potomky. Spolu s nimi jsme uspořádali menší českoněmecký festival umění a literatury *V centru/Im Zentrum*. Již v prvním ročníku nás podpořily osobnosti jako Jaroslav Rudiš, Katka Tučková, Jaromír Švejdlík a mnoho skvělých umělců z Německa. Moc se těším na pokračování v červnu tohoto roku. Před 100 lety byl tento region velmi bohatý a mezinárodně orientovaný. Líbí se nám představa, že tzv. centrum může být kdekoli – ne jen ve velkých městech. Že každé místo může nabízet své příběhy a bohatství. Stačí je jen uvidět a uchopit. V tomto je umění nenahraditelné. A navíc má i terapeutický potenciál, což se ukázalo i na našem setkání.

Nedá mi to nezeptat se na asi největší chloubu oblasti Javorníka a okolí, již je zrekonstruovaná Tančírna...

V Tančírně se starám o výstavy, koncerty, divadla, ale třeba i akce pro rodiny s dětmi. Do velké míry na mně ale

závisí i PR, fundraising a vše, co souvisí s tím, aby byla Tančírna vidět a měla dobrou pověst, která se bude šířit dále. Máme velkou radost, že námi navržený program na léto 2017 získal záštitu od ministra kultury. Je to i díky skvělé spolupráci s místními starosty a okolními obcemi, které vzaly program v Tančírnu za svůj a zásadním způsobem pomáhají tomu, aby Tančírna skutečně žila.

Jak se díváte a hodnotíte současné demografické poměry v severním výběžku Olomouckého kraje? – Myslím tím, zda sama znáte lidi, kteří se jako Vy stěhují či vrací do kraje Rychlebských hor, anebo spíše sledujete čtenější odcházení za „lepší“?

Já možná žiji v takové sociální bublině, tak to nemohu hodnotit objektivně. Víím, že z běžných průzkumů vyplývá, že lidé stále z venkova spíše odcházejí a o tomto regionu to platí zřejmě dvojnásob. Na druhou stranu já sama znám mnoho rodin, které se sem v posledních letech přestěhovali a našli zde svůj domov. Pohybují se i mezi rodinami, jejichž děti odešly studovat do velkých měst v ČR či po celé Evropě a nyní se sem vrací. Myslím, že čím více člověk cestuje, tím více může ocenit velké bohatství, které Rychlebské hory nabízejí. Znáím tu vlastně převážně lidi, kteří tu buďto vyrostli a tento kraj se do nich hluboce otisknul, a tak odejít nechtějí, anebo takové, kteří si ho zamilovali jako dospělí a přišli sem žít. Pohybují se mezi lidmi, kteří vědí, že pravým bohatstvím není velký bazén s chlorovanou vodou, ale čistá voda na pití z pramene. Asi to není bohatství pro každého, ale já vnímám, že takto uvažujících lidí přibývá. Sleduji, že pokud mají lidé vzdělání nebo jsou to šikovní řemeslníci, nemají problém si tu najít práci nebo si ji sami vymyslí. K tomu, aby měli lidé chuť tu zůstat, přispívá v nějaké míře např. i montessori třída ve Vápenné a další obdobné způsoby podpory vzdělávání v regionu. Je to tím, že nabízí vzdělání jejich dětem v takové podobě, která byla donedávna dostupná jen ve velkých městech. Já sama to tedy vidím optimisticky.)

Vnímáte nějakou energii či aktivity lidí žijících ve Vašem okolí? Zmínila byste lidi ve Vašem okolí, kteří třeba

Tančárna, srdce Rychlebských hor. Foto: Zdeňka Morávková.

podobně jako Vy nezištně pomáhají rozvíjet a dodávat pozitivní podněty tomuto kraji?

Ano, takových lidí je tu opravdu hodně. Já jsem vděčná za to, že jsem v jejich síti. Sama tu vnímám několik „center“. Jedno je ve Vlčicích a tvoří jej ženy sdružené kolem fiktivní postavy tzv. Paní Wolfové. „Paní Wolfová“ tu pořádá např. Den jablek, Fashion day, apod. Jsou to akce pro veřejnost i pro rodiny s dětmi. Všichni se na přípravě a realizaci akce podílejí jako dobrovolníci; navštěvují je lidé z celých hor. Z legrace občas říkáme, že Vlčice jsou takový Berlín Rychlebských hor. Druhé centrum je ve Vidnavě. Hodně tvořivé energie sem přinesla především Daniela Vaverková, která opět jako dobrovolnice spolu s ostatními pořádá tvořivá dopoledne pro ženy, neváhá uspořádat finanční sbírku, když se někdo ocitne v tísní nebo vyhlásí soutěž o nejkrásnější květinovou výzdobu Vidnavy. Je to živel, který šíří tvůrčí energii a sociální empatii. Mluví skvěle anglicky,

tak se stává, že na mnoha návštěvách tu potkáme cizince z celého světa a více se tu mluví anglicky než česky. Skoro zázrak se stal také ve vesničce Černá Voda, kde díky manželům Horníkovým vznikly velmi oblíbené a hojně navštěvované Rychlebské stezky. Černá voda tak v posledních letech vzkvétá. Jsou tu zase otevřené hospůdky, kavárna, opravené domy, krásné chalupy, živo. Lidé se sem nadšeně vrací. Dlouhodobě tu také působí hnutí Brontosaurus, které má za sebou krásnou práci. Třeba jejich péče o zaniklou vesnici Zastávka, kde opravili či nějak využili původní zbory domů, obnovili sad starých odrůd jablek, chovají tam ovce a lidé tam společnými rukama postavili venkovní pec na chleba. Tohle je takový hodně ořezaný a navíc subjektivní výběr. Ve skutečnosti je tu takových lidí a malých zdánlivě nevýznamných, ale pro nás zásadních míst a lidí mnohem více. Ale to byste tu museli žít a poznat vše osobně:)

Připravil Lukáš Neumann

Láska k Vrahovicím, klubovna a přátelské pouto

O Spolku za staré Vrahovice

Občas bývají slyšet stížnosti na to, jak se mladí lidé nezajímají o veřejné dění a jak jsou pasivní. Myslím si, že tyto předsudky vycházejí z neznalosti skutečnosti. V roce 2002 jsme se začali scházet s partou přátel a povídali jsme si o tom, co nám vadí a co se nám nelíbí. Shodli jsme se na tom, že ve Vrahovicích se nic moc neděje a jsou jen takovým opomíjeným předměstím Prostějova. Nezůstali jsme jen u kritiky a nadávání na poměry, ale měli jsme i pár nápadů, co bychom sami mohli udělat. Neměli jsme přitom vůbec žádné zkušenosti a v mnoha ohledech jsme byli naivní. Nakonec začaly dostávat naše představy konkrétnější podobu, a tak jsme se domluvili, že si utvoříme vlastní spolek a skrze něj budeme své nápady realizovat.

Když jsme náš spolek zakládali, bylo nám všem okolo 14–16 let, nejstaršímu členovi bylo 18. Možná někoho napadne, že by lidé v tomto věku měli mít jiné koníčky, ale pro nás to byla dobrá zábava a zároveň i jakási forma vymezování se vůči starším generacím, které jsme považovali za příliš pasivní. Asi není potřeba zdůrazňovat, že dospělí lidé se na nás a naši činnost dívali zpočátku s nedůvěrou. Naším prvním

Členové Spolku za staré Vrahovice na Bílé Opavě v Jeseníkách.

nápadem bylo vydání pohlednice Vrahovic, která měla sloužit k propagaci naší městské části. Kromě ní jsme se zajímali o spoustu dalších témat – od dějin Vrahovic a sbírání historických fotografií až po ochranu životního prostředí. V roce 2005 jsme uspořádali první výstavu zaměřenou na historii Vrahovic. Přišlo na ni poměrně hodně lidí, a tak se postupně začal rozšiřovat okruh našich známých a veřejnost se začala o naší práci zajímat. Lidé k nám postupně začínali mít větší důvěru a začali se zajímat o to, co děláme.

Naším doposud největším projektem bylo vybudování Arboreta Vrahovice v letech 2010–2015. S nápadem na vytvoření arboreta přišel náš předseda Tomáš Peka. S připraveným projektem se nám podařilo přesvědčit zástupce města a církve, aby nám pronajali pozemky. Jednalo se o nevyužívané místo u říčky Romže s podmáčenou půdou. Na tomto místě měli kdysi lidé drobná políčka a pěstovali si zde pro svou potřebu zeleninu. Začali jsme s úklidem pozemků a brzy jsme již začali vysazovat první stromy. Všechnu práci jsme dělali ručně a vše jsme platili ze svých vlastních prostředků. Postupem času se ale začalo ukazovat,

Oslava 70 let železniční zastávky ve Vrahovicích.

Arboretum Vrahovice. Všechna foto: archiv Spolku za staré Vrahovice.

že k dobudování arboreta budeme potřebovat více peněz, než kolik jsme schopni dát z naší spolkové kasy. Tehdy nás napadlo, že bychom mohli dát jednotlivé stromy a keře v našem arboretu k „adopci“. Lidé by zaplatili náklady za jejich pořízení a jako projev vděku bychom ke dřevinám dali jména sponzorů. Ukázalo se, že už máme velké množství přátel a příznivců, a tak se tento plán setkal s pozitivním ohlasem. Díky tomu se nám arboretum podařilo dokončit a my jsme za to našim drobným dárcům vděční.

Po dobudování arboreta, o které se i nadále staráme, jsme se pustili do dalších akcí, a tak jsme např. v minulém roce zorganizovali koncert konické kapely Neopets v našem arboretu, uspořádali jsme akci k 70. výročí postavení vrahovické železniční zastávky (naše klubovna)

a vysadili jsme okolo devadesáti keřů, které mají sloužit jako potrava a úkryt pro drobné živočichy a do budoucna bránit erozi půdy.

Když jsme před téměř patnácti léty začínali, asi by nás nenapadlo, že se tak dlouho udržíme a že nás to stále bude bavit. Myslím si, že náš spolek existuje díky několika faktorům. Jednak máme všichni společný zájem, a tím je naše láska k Vrahovicím, dále máme stabilní místo, kde se můžeme stále scházet a věnovat se naší činnosti, a v neposlední řadě je to pevné přátelství, které naši partu spojuje a drží pohromadě. Do budoucna máme nachystáno pár dalších nápadů, co dalšího bychom ještě mohli ve Vrahovicích dělat, ale z pověrčivosti si je prozatím necháme pro sebe.

Martin Hájek

Nerozumní mladí ve stáří zmoudří, rozumní zblbnou

Mladí versus stáří v aforismech Jana Sobotky

K uznávaným českým pohádkářům a aforistům náleží Jan Sobotka (nar. 11. 1. 1944 v Jičíně). Absolvoval češtinu a dějepis na Filozofické fakultě Univerzity Palackého, v letech 1989–2008 byl ředitelem Obchodní akademie v Olomouci. Roku 1987 zvítězil v literární soutěži Haškovy Lipnice. Jeho pohádky *O čertu Pepiášovi* získaly v roce 2006 1. cenu v soutěži *Číst je dobré* o nejlepší prozaický text pro děti od 8 do 14 let. V roce 2012 obsadil 2. místo v aforistické soutěži *Torino in Sintesi* (překlady Sobotkových aforismů do italštiny pořídil Antonio Parente) a o rok později se stal laureátem *Naji Naaman's Literary Prizes* (o překlady Sobotkových aforismů do angličtiny se postaral olomoucký anglista a amerikanista Jaroslav Peprník). Sobotkovy knížky aforismů vyšly v polštině v Poznani a časopisecky a na aforistických portálech postupně italsky, srbsky, anglicky, rumunsky a slovensky. Je autorem dvou pohádkových knih (*O čertu Pepiášovi*, 2005; *Čert Pepiáš, kouzelníci a čarodějové*, 2008) a knižně vydaných souborů aforismů (*Aforismy z tehdy i nyní a možná i pro příště*, 1999; *Aforismy, myšlenky i smyslenky*, 2005; *Aforismy o nich, o vás i o nás*, 2007; *Aforismy pro chytré a chytřejší, ale i pro vás*, 2013).

V prosinci 2016 vydala Univerzita Palackého s podporou Statutárního města Olomouce a projektu Kreativní Olomouc česko-anglický výbor z aforismů Jana Sobotky *Více svobody? Zvětšíme klec. More freedom? We shall make the cage large*; autorem paralelních anglických překladů je opět Jaroslav Peprník. Autorské internetové stránky Jana Sobotky jsou dostupné na adrese www.jan-sobotka.cz

Pro toto číslo časopisu *KROK* vybral Jan Sobotka ze svých aforismů tematicky relevantní *Aforismy o dětech, rodičích, mladých a starých*:

Správná délka sukni je ta, která by se nám zdála na vlastní dceři příliš krátká.

Ti mladí! Nemají žádné zásluhy!

Je z generace, která se máminých sukni nedržela. Nedosáhla na ně.

Hodné děti poznáte podle toho, že občas navštíví své rodiče v domově důchodců i mimo výplatní termín důchodu.

S postupujícím věkem nabývají ideály mladí materiální povahy.

Myslíš-li na děti, spoř, myslíš-li na vnuky, podporuj ekologická hnutí. Myslíš-li na prapra...vnuky, neměj děti.

Matriarchát, patriarchát... Jak se to řekne od „dítě“?

Majetek, který prohýříte, vaše děti nezkazí.

Kde bychom mohli být, kdyby si mladí z nás starých nebrali příklad!

Pomáhejte mladým, neboť staří již nebudou mít čas vám to oplatit.

Spory mezi rodiči a dětmi trvají od nepaměti. Dnešní se liší pouze v tom, kdo v nich má navrch.

V osmnácti letech člověk netuší, co to je zamlada.

Za našeho mládí bývala děvčata méně přístupná, ale nám dostupnější.

Dnešní mladí na rozdíl od svých předchůdců neprosazují změnu světa, ale hodlají se prosadit ve stávajícím.

Starší generace se vymlouvá na to, že její psychický vývoj narušilo bití v dětství. Mladší se jednou budou vymlouvat na to, že bita nebyla.

Naše děti se školy nebojí. Poradily si s námi, poradí si s nějakou učitelkou.

Když začaly problémy s výchovou dětí, začaly o ní vycházet příručky. Nebo nejprve začaly vycházet příručky o výchově dětí a poté začaly problémy?

Máme tichou domácnost. Děti se na nás zlobí.

Proč vyzýváme mladé, aby dobývali svět? Vždyť ho dobývají na nás.

„Chceš facku?“ ptávali se kdysi otcové svých synů. Dnes se mohou ptát obě strany.

Kdysi mládež vychovávali rodiče a škola a kazila společnost. V současnosti rodiče přeběhli do opačného tábora.

Mládí je období, kdy člověk už nevěří na Ježíška, ale ještě věří na spravedlnost.

My, mládí, stojíme na straně důchodců protestujících proti nízkým důchodům, neboť nás z nich nejsou schopni podporovat.

Na rodiče vzpomínám s rozporuplnými pocity, neboť jejich výchova mi připravila nezáviděníhodný život poutivce.

K tomu, abyste si začali vážit stáří, stačí jediné. Zestárnout.

Proč se nastupující generace neptá, jakým právem vychováváme my, staří hříšní, je mladé nevinné?

Starší generace mají při předávání štafety mladším tendenci překračovat předávací území.

Jestliže jste od mládí své názory nezměnili, buďte jste již tehdy byli moudří, ale spíše jste až dodnes zůstali hlupáky.

Za našeho mládí byli chytrější mládí, za našeho stáří staří.

Vyvarujte se říkat „ta dnešní mládež“, neboť vás to dělá starší.

Proč se s nostalgií říká, že mládí jsme jenom jednou? Vždyť starými nemusíme být vůbec.

Vysvětlete svým dětem, že si mají brát příklad ze starších, avšak že to nemusí nutně být právě z vás.

Mládí končí v okamžiku, kdy zjistíme, že nedobudeme svět.

Jste shovívaví ke starším? Vaše mládí je to tam.

Mládí začínají být moudří v okamžiku, kdy přijdou na to, že jejich rodiče nejsou tak hlupí, jak o tom byli jistá léta přesvědčení.

Rozlišujeme mladý a nový, avšak říkáme jen starý. U starých je zřejmě jedno, jsou-li živí nebo neživí.

Česko-anglický výbor z aforismů Jana Sobotky v překladech Jaroslava Peprníka vyšel v nakladatelství Univerzity Palackého na konci roku 2016. Sken obálky publikace pořídil Jiří Fiala.

V mládí chceme přeorat svět, a ve stáří jsme rádi, překopeme-li zahrádku.

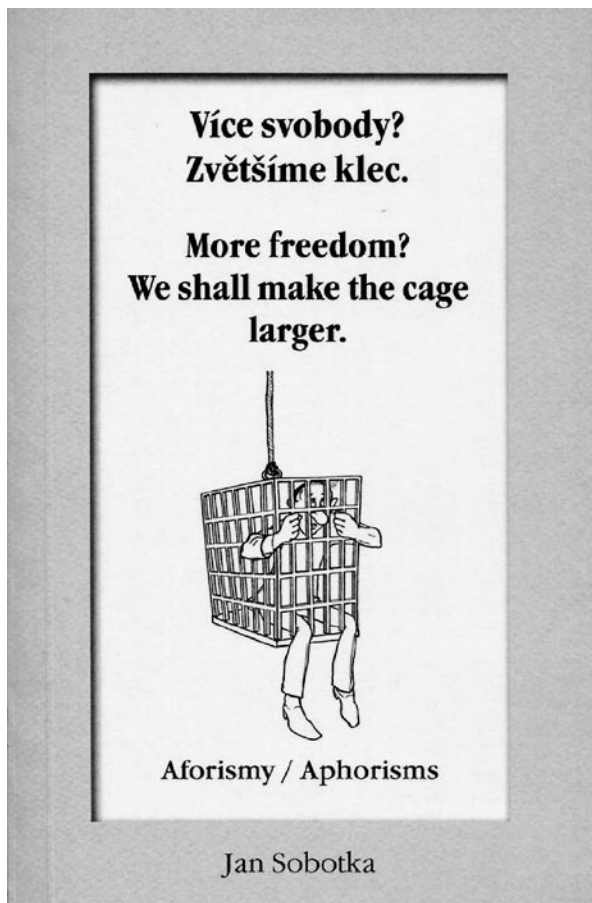
Hřeje mě mládí. Proto ho tak rád objímám.

Je krásnější užívat si nespokojeného mládí než spokojeného stáří.

Teprve v šedesáti uvěříte, že i v tomto věku lze být mladý.

Samostatnost mladých by měla spočívat v tom, že mají vlastní peníze, nikoli jen názory.

Připravil Jiří Fiala

VARIA

První ročník Ceny Václava Buriana

Petra Kožušníková

V říjnu uplynulého roku se v Olomouci uskutečnil první ročník *Ceny Václava Buriana*. Jedná se o záležitost specifickou, promyšlenou a již od počátku prestižní nejen svým nadnárodním pojetím.

Iniciativa zřítit v Olomouci literární cenu vznikla v okruhu přátel olomouckého básníka, překladatele a novináře Václava Buriana (1959–2014). Mimo výraznější povědomí veřejnosti zůstaly téměř rok trvající organizační přípravy. David Voda s Martinem Burianem a dalšími zainteresovanými promysleli koncept udílení ocenění a zařídili veškeré formální záležitosti. Také město se do projektu zapojilo, byť není zřizovatelem *Ceny*.

Samotná *Cena Václava Buriana* má dvě kategorie, jednu *Za poezii*, ve stylu soutěžního poetického klání, které Olomoučané znají z každoroční Noci básníků, a druhou, nesoutěžní, jež je udílěna *Za kulturní přínos středoevropskému dialogu*. Právě rys středoevropanství je podle organizátorů důležitým rysem odkazu Václava Buriana. Pokud se nemýlím, v České republice dosud nemáme literární cenu, která by byla mezinárodní, dívající se a vidoucí i přes hranice k sousedům.

Dějištěm první části bohatého programu, poetického klání tří nominantů, bylo šapitó na nádvoří Komunitního centra W7 (na adrese Würmova 7). Celou akci moderoval olomoucký básník a předseda Výboru pro Cenu Václava Buriana David Voda spolu s Martinem Burianem, bratrem zesnulého básníka a výtvarníkem žijícím v Rakousku. Po úvodním představení *Ceny*, jejích pravidel a pětičlenné česko-slovensko-polské poroty ve složení Petr Borkovec, Marian Hatala, Leszek Engelking (každý z těchto tří porotců navrhl „svého“ nominanta), Tomáš Tichák a primátor města Olomouce Antonín Staněk, zde desítku svých básní postupně přečetli básníci Milan Děžinský (nar.

1974), Marie Iljašenko (1983) a Jerzy Jarniewicz (1958). Osobní angažovanost porotců za svého nominanta byla moderátory představena jako další specifický rys. Publikum se s předem vybranými básněmi mohlo seznámit v *Bedekru*, česko-polském knižním průvodci, který vedle textů samotných obsahoval také medailonky nominantů a krátké laudatio nominujícího porotce ozřejmující, proč navrhuje právě tohoto básníka.

Básník, překladatel a středoškolský učitel angličtiny žijící v Roudnici nad Labem Milan Děžinský přednesl básně ze své sbírky *Tajný život* (2012), za niž byl také nominován na cenu Magnesia Litera; Marie Iljašenko, básnířka a překladatelka s česko-polsko-ukrajinskými kořeny žijící v Praze četla ze své debutové sbírky *Osip mří na jih* (2015), která byla taktéž nominována na cenu Magnesia Litera v kategorii Objev roku; a konečně, polský básník, literární kritik, překladatel a literární vědec působící

Jerzy Kaczorowski s Pavlem Šaradinec při besedě v Café 87. Všechna foto: autorka příspěvku.

na univerzitě v Lodži, Jerzy Jarniewicz, který byl také již několikrát nominován na literární ceny za svou básnickou tvorbu v Polsku, se zde prezentoval výběrem básní z vícera sbírek.

Po vystoupení každého básníka následovala veřejná diskuse poroty nad jeho tvorbou. V poezii Milana Děžinského se tak dostalo na motivy krutosti, které se vztahují především ke zvířatům, u básní Marie Iļašenko byl jako základní motiv jejího básnického vyjádření vyzdvihnut pohyb a ve tvorbě Jerzyho Jarniewiczze to byla především Leszkiem Engelkingem proponovaná otevřenost, ale také aktuálnost a reflexe současnosti. Právě nad poezií třetího jmenovaného se strhla diskuze kritická, která nejen chválila, ale také hlasem Mariana Hataly kriticky poukazovala na limity této tvorby. Po skončení čtení bylo vyzváno publikum, aby anketním způsobem hlasování rozhodlo o *Ceně publika*, která bude vyhlášena ve večerních hodinách v Hospodě U Musea neboli Ponorce.

Čas zbývající do vyhlášení výsledků mohli účastníci využít k návštěvě besedy s jediným nominovaným v kategorii *Za kulturní přínos středoevropskému dialogu* Jerzym Kaczorowskim (1969) v Cafe 87. Besedu moderoval Pavel Šaradín (1969) a nesla se především v duchu současné společenskopolitické situace v Polsku. Bohemista, novinář a redaktor významných polských časopisů vylíčil povolební události v širokých souvislostech dlouhodobého společenského vývoje a netajil se svou skepsí vůči současnému směru vládní politiky. Její způsoby přirovnal k normalizační praxi a vítězství nacionálních stran v evropských zemích označil za nevíru v zachování EU, která podle něj stojí spíše na obchodních vazbách a jež podcenila rozvoj vztahů v kulturní oblasti. Temné vize přednesené Kaczorowskim vyvolaly odezvu v publiku, z nějž se při následné diskusi ozývaly hlasy poukazující na dobro v člověku, které vyjde na povrch v těžkých dobách.

V Ponorce, která byla toho večera nekuřácká, se sešla početná veřejnost. Nejprve došlo na udílení ceny v kategorii *Za kulturní přínos středoevropskému dialogu* Alexandru Kaczorowskému, kterého Leszek Engelking představil

Milan Děžinský se stal prvním laureátem mezinárodní Ceny Václava Buriana za poezii.

krátkým medailonkem. Poukázal v něm na nominantovy aktivity propagující českou kulturu v Polsku, mimo jiné sepsání biografie o Václavu Havlovi a Bohumilu Hrabalovi, stejně jako na jeho překlady próz Bohumila Hrabala, Egona Bondyho a Josefa Škvoreckého a bohatou esejistickou tvorbu o dalších českých autorech.

Ačkoli David Voda předpovídal obtíže při rozhodování poroty o vítězi poetické soutěže, nakonec se porota shodla na udělení *Ceny Václava Buriana* v kategorii *Za poezii* Milanu Děžinskému. Oba vítězové převzali peněžitou odměnu 1000 eur a stříbrnou brož ve tvaru okřídleného otazníku, kterou navrhl Martin Burian a provedl rakouský kovotepec Andreas Steiner. Milan Děžinský, již několikrát nominovaný na významné poetické ceny, ale dosud neoceněný, reagoval s humorem a nadsázkou: „*Konečně*

Porota ve složení (zleva) Leszek Engelking, Petr Borkovec, Marian Hatala, Tomáš Tichák a Antonín Staněk.

porota, která dobře zvládla svou práci.“ V obdobném duchu reagoval také, když o chvíli později přebíral *Cenu diváků*, pět půllitrů poličského desetistupňového piva (oblíbeného Václavem Burianem) a talíř chlebů s tvarůžky: „*Já děkuji vox populi, ani jsem si nevzal nejlepší košili.*“

Po předání ocenění následoval křest výboru básní Leszka Engelkinga, které již dříve přeložil Václav Burian a nyní je vydalo ostravské nakladatelství Protimluv. Výbor nese název *Muzeum dětství a jiné básně* a pokřtít jej přijel šéfredaktor Protimluru Jiří Macháček. V závěru nabitého programu došlo také na hudební vystoupení polské šansoniérky Elżbiety Wojnowské doprovázené na klavír Jakubem Lubowiczem. Umělkyně požádala publikum o podporu a přiznala se, že toto vystoupení pro ni představuje těžkou zkoušku, neboť v podobném prostředí vystupuje poprvé. Svůj part v tomto kulturně nabitém

odpoledni a večeru však zvládla velice dobře a stylově tak uzavřela téměř šestihodinový program.

Při zpětném ohlednutí za celým dnem je nutné vy-zdvihnout velké úsilí organizátorů, které za přípravou a ustavením takto velkolepé akce stálo. Zároveň se jim podařilo vytvořit zcela ojedinělou platformu, která by jistě Václava Buriana potěšila nejen svým středoevropským rozměrem, ale také svou otevřeností a příjemnou uvolněností. Olomoucký literární a potažmo kulturní život dostal s touto cenou nový silný impuls. Olomouc navštívili zajímaví hosté, nejen v řadách nominantů a poroty, ale také v publiku, a olomoucká veřejnost měla příležitost načerpat mnoho nových podnětů i poznatků. Zároveň lze předpokládat, že skrze *Cenu Václava Buriana* do budoucna poroste přespolní věhlas Olomouce jako metropole literární.

Petra.Kozusnikova@seznam.cz

Nad krásnými knihami aneb Bibliofilie a autorské knihy tady nikoho nezajímají!

Eva Čapková

Kde jinde než na stránkách časopisu vědecké knihovny by se mělo mluvit o knihách? Mají knihy ještě nějakou budoucnost? Nenahradí je elektronická média jako například čtečky, mobilní telefony nebo tablety? A co si počít s dnešní záplavou nejrůznějších titulů často vytištěných na nekvalitním papíře? Jaký čtenářský prožitek vyvolávají knihy na jedno použití?

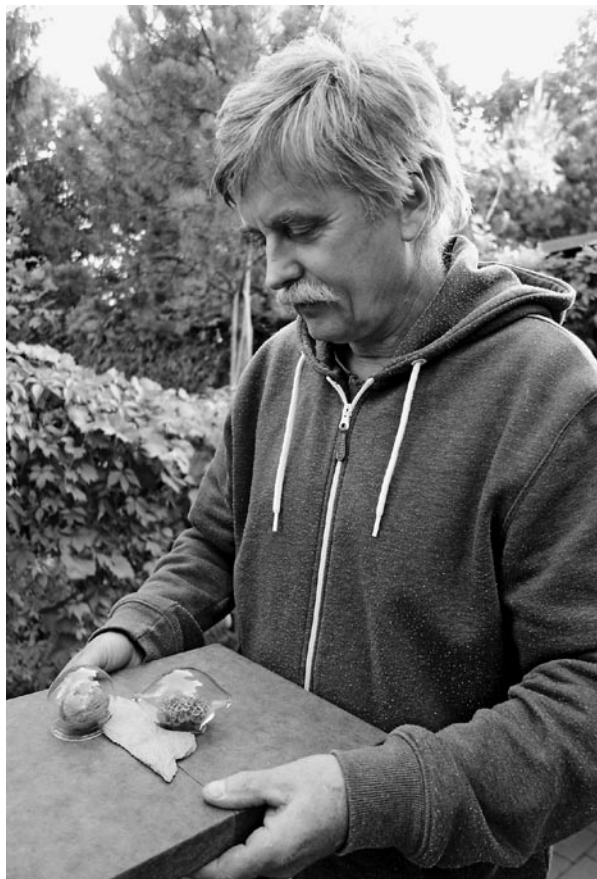
I v dnešní době se najdou lidé, kteří vyrábějí krásné knihy. Jedněmi jsou manželé Krupkovi, kteří pokračují v tradiční ruční výrobě knih. V Úvalech u Prahy vybudovali malou knihařskou a knihtiskařskou dílnu. Kromě zakázkové, jak Lubomír Krupka říká, „chlebové práce“, se věnují bibliofilním a autorským knihám, jež se vyznačují především minimalistickým provedením a zároveň užitím těch nejkvalitnějších materiálů, ať už se jedná o kůži, dřevo či papír. Vyrábět knihy v té podobě jako před sto lety se zdá téměř jako pošetilost. Tvorba Krupkových však přesvědčuje o tom, že knihu jen obtížně nahradíme elektronickými médii. Pojďme tedy krátce nahlédnout do jejich knihařského atelieru.

První inspirace dílem Otty Františka Bablera a vznik knihařské dílny

Na počátku jejich knihařské cesty stála kniha Otty Františka Bablera, ve které autor uspořádal citáty od různých významných osobností na téma kniha. Lubomíru Krupkovi se tato četba dostala do ruky ještě v době, kdy byl v učení a kdy se začal zajímat o bibliofilie. Babler byl především překladatel a básník, který žil od roku 1915 v Olomouci, kam se s matkou, která byla Češka, přestěhoval z Bosny-Hercegoviny. V Olomouci studoval na německém reálném

Lubomír Krupka s *Vosí knihou*. Všechna foto pocházejí z archivu Evy Čapkové.

gymnáziu, kde v roce 1919 odmaturoval. Po svatbě v roce 1928 se usadil v Samotíškách pod Svatým Kopečkem. Právě jeho kniha citátů pak zásadně ovlivnila dráhu začínajícího knihtiskaře: „*Jevila se jako nejjednodušší inspirace a možnost zhotovit si vlastní bibliofilii. Z dnešního pohledu je to naivní a naivní to bylo i tenkrát, touha však zůstala. A to bylo důležité...*“ Také Bablerova edice *Hlasy*, kterou vydával v letech 1926–1946, se pro Krupku stala zásadní inspirací. Bablerovy publikace se promítly do představ o tom, jaké knihy by chtěl Krupka jednou sám vydávat.

V ateliéru ve Stráni, Úvaly u Prahy.

Tuto možnost získal po roce 1989, tehdy manželé Krupkovi připojili k dílně knihařské ještě dílnu knihtiskařskou. Do praxe se zaváděl ofsetový tisk a nikdo již neměl o klasický knihtisk zájem. Když se likvidovaly knihařské dílny a tiskové závody, podařilo se manželům odkoupit Supru-Monotype, univerzální lící stroj, který má jednotný systém adjustace matric, forem na odlévání jednotlivých liter. Krupkovi zachránili vyražené matrice prakticky z celé republiky, a tak dnes mohou pro vlastní potřebu odlít nejrůznější písma. Litery se totiž časem opotřebovávají, avšak právě na nich a jejich sazbě je závislá kvalita a tím i dobrá čtivost textu. „*Původně jsem šmejdil po tiskárnách, abychom získali tzv. slévárenské písmo, to tvrdé, na tisk hřbetu knihy, na ruční zlacení. Dva roky jsem váhal. Říkal jsem si, že na tu technologii nestačím, protože vyžaduje chlazení vzduchem, chlazení vodou a na to musí být kompresor. Necítil jsem se na to, váhal jsem*

a mezitím se spousta těch matric, těch krásnejch písmovejch řezů, prostě vyházela. Dalo se to do sběru,“ vzpomíná Lubomír Krupka, který byl již od roku 1984 veden ve Fondu českých výtvarných umělců jako řemeslník. Když se manželé v devadesátých letech definitivně osamostatnili, začali se živit především knihařinou. Hlavní náplní jejich práce se staly knižní vazby pro různé soukromé osoby či malonákladová vydavatelství, vyráběli také pasparty, různé tubusy a kazety na knihy. Nedávno zhotovili i kazetové pouzdro na křišťálovou sošku Pražského Jezulátka, dar pro papeže Františka.

Autorské knihy

Ve své volné tvorbě se nechávají inspirovat především přírodou. Její nenápadná „umělecká díla“ se pokouší přenést do svých knih. Mezi jejich první autorské knihy totiž patří *Vosí kniha*: „*Viděl jsem vosí hnízdo. Říkám safra, vždyť v té přírodě... to je papír. Jsou tam krásné valéry. A napadlo mě, vždyť ono to v přírodě zanikne... ta úžasná barevnost! Přemýšlel jsem o tom, jak ty segmenty hnízda zachytit*“, říká Lubomír Krupka.

Nakonec našel způsob, jak hnízdo přenést na papír a zafixovat, a tak můžeme tato díla blanokřídlého hmyzu vnímat jako umělecký artefakt. Je nám dána možnost listovat knihou a prohlížet si rozmanitou barevnost přírodního papíru, která vzniká jen jakoby mimoděk. Současně je *Vosí kniha* i jakýmsi připomenutím pomíjivosti času, vždyť vosí královna na podzim umírá stejně jako celá její kolonie. Zůstává jen prázdné hnízdo. Krupkovi se navíc rozhodli pracovat i s opuštěnými buňkami vosích larev a nechali vyfoukat skleněné baňky, do kterých je umístili. Celý objekt pak připevnili na horní část vazby.

Další autorskou knihou je *Zemětřesení*. Lubomír Krupka v ní zviditelnil zemské otřesy. Jeho seismický záznam je navíc ale i jakýmsi kardiografem, záznamem tlukoucího srdce nejen naší země, ale také člověka jako jedné z jejich součástí: „*Svázal jsem knížku volných listů z koudelového papíru a rákosem jsem udělal jakoby seismický záznam, který prochází celou knihou. Na stránkách jsou nápisy, třeba San Francisco, Agadir... Místa, kde byla velká*

zeměřesení, kde zahynula spousta lidí. Ty nápisy jsem tam vytisknul, a pak jsem stránky zmuchlal a zformátoval. Knihu jsme poslali do Japonska.“ Autorská kniha se dostala až do závěrečného kola pořádané soutěže, což bylo pro umělce velkým úspěchem a potvrzením správnosti volby jejich cesty.

Za zmínku stojí také *Pavučiny*. Jemná pavoučí síť přenesená na tmavý ruční papír vypadá jako subtilní grafický záznam. Krupkovi využívali pavučiny, tyto dokonalé konstrukce, hned několikrát, nejen jako hlavní téma svých autorských knih, ale také například jako ilustrace k Shakespearovým sonetům. I pavučiny se dotýkají něčeho základního, prapůvodního: „[...] spirála představuje výbornou syntézu dvou základních vesmírných zákonů, zákona souměrnosti a zákona růstu; spojuje v sobě řád s rozpínavostí. Že mu podléhá vše živé, veškeré rostlinstvo i hvězdy je téměř nevyhnutelné,“ říká francouzský filosof Roger Caillois.

Srpnový déšť patří k jejich nejpozoruhodnějším počínům. Jak již název knihy napovídá, jedná se o zachycení přírodního procesu, který na bílém ručním papíře vytvořil jen nepatrné změny. Vizualizaci rytmu padajících kapek, tento skoro neviditelný notový záznam, můžeme spatřit jen při světelném prozáření stránek papíru. Koncepce se však podobá východnímu způsobu vnímání přírody. V knize je zachycen nejen déšť, jeho energie, ale i čas, který příroda potřebovala k pojednání jednoho bílého listu. Kniha pak diváka vybízí k meditaci a k projekci sebe sama do tohoto nekonečného prostoru.

Nápad k vytvoření knihy *Kůrovec* vznikl na Šumavě. Při procházce lesem se Krupkovi dostali až do polomů, v nichž ležely pokácené smrky, jejichž kůra již byla opadaná. Právě v ní uviděli chodbičky lýkožrouta smrkového, latinsky zvaného *Ips typographus*. O další autorské knize bylo rozhodnuto. Manželé si uložili úkol přenést tyto labyrinty grafickou cestou na papír. Kůra se musela opatrně narovnat a upravit, aby se mohla stát tiskovou formou. Kůrovcovy „grafické záznamy“ pak opět tvoří nejen výplň autorských knih manželů Krupkových, ale staly se také výchozím podnětem k textu Jennifer Bertoniové *Manifest*

Giono, Jean: *Muž, který sázel stromy*, 2012 (Typografická úprava, ruční sazba písmem Bodoni-Monotype a tisk Ateliér Krupka). Jako ilustrační doprovod bylo použito devatenáct originálních drásaných lignotisků.

Vosí kniha, autorská kniha, 1989.

životních pocitů a tvůrčích hledání Davida Dé. Tato bibliofilie vyšla jak česky, tak i v německém překladu. Typografickou úpravu knihy provedl Rostislav Vaněk.

Mohli bychom jmenovat ale i další originální autorské knihy, například *Ruce, Stržpky, Sklíčka, Tabákovou knihu* či *Čárkový kód*, které pocházejí z ateliéru Krupkových. Tyto vznikají i několik měsíců – jednak jsou technicky velice náročné, jednak se Krupkovi musí současně věnovat i „chlebové“ práci.

Materiály a technické prostředky

Nejdůležitější je pro naši dvojici papír, který vyrábí zvláště pro každou knihu. Čerpají především barevný ruční papír, protože právě toho je na našem trhu nedostatek. K čerpání je přivedl brněnský umělec J. H. Kocman. Vlastní papír Krupkovým na jedné straně otevřel množství netušených možností zpracovávání autorských knih a bibliofilii. Využívají ho nejen jako tiskový, ale i jako potahový nebo předsádkový materiál. Při jeho výrobě používají bavlnu, len, konopí nebo kozo. Na straně druhé je však tento papír limituje ve výběru ilustrací. Využívat mohou pouze grafické techniky tištěné z výšky, například linoryt, dřevoryt či monotyp.

Velice důležitou součástí knih je originální vazba. Krupkovi provádí převazby běžných knih, historických titulů, ale také titulů pro bibliofilská nakladatelství či individuální vazby renomovaných designérů. Jejich vlastní vazby však patří k těm nejzajímavějším. Například písmo titulu bibliofilie *Manifest životních pocitů a tvůrčích hledání Davida Dé* vytvořili z chodbiček lýkožrouta. Vazbu knihy *Muž, který sázal stromy* zpracovali hned v několika variantách, vždy s použitím dřeva. Jednou složili z průřezů kmene symetrickou figuru, podruhé kompozici z různorodých forem a segmentů písma. Na speciálně preparovaný papír vytiskl Lubomír Krupka text Jeana Giona a devatenáct originálních dřevořezů. *Pavučiny* pak mají v dřevěných deskách otvory, které dovolují nahlédnout na první z transpozic reálně existujících pavoučích sítí. Dřevěná vazba knihy *Ruce* přímo vyzývá čtenáře, aby ji uchopil a prsty vložil do předem připravených prohlubní. Dřevo nalezneme také na různých

variantách knihy *Kůrovec*, jednou s chodbičkami živočichů, podruhé s dřevěnými suky. Vedle dřevěných vazeb provádí Krupkovi také vazby celokožené, nebo využívají moderní materiály, jako je plexisklo, do kterého svázali knihu *Haiku Kaligrafie*. Neopomijejí ani moderní technické postupy: „*Nejsem takový ten ortodoxní knihař, který by trval na tom, že musí zlatit a že musí dělat ruční intarzie a ruční aplikace. Žiju v téhle době, mám dnešní technické prostředky. Navíc to má štych, aspoň já si to myslím. Je vidět, že je to ze současné doby. Protože nejsem kovový, tak jsme si pořídili program Ilustrator. Dělam v něm ty běžné, nejběžnější věci. Ale Lubomír, syn, ten je přes počítače, když mám nějakou představu a když si nevím rady, tak mi s tím pomůže. Dá to do takové podoby, abych to mohl bez problémů vyřezat na laseru. Některé vazby jsou už počítačové záležitosti, jinak bych to nedokázal. V práci s počítačem je jiná kreativita. Je to něco jiného a já si s tím prostě hraju.*“ Počítač Krupkům ulehčuje práci především na vazbách s dřevěnými intarziemi. Svázanou knihu pak uloží do předem připraveného papírového, koženého či průhledného lůžka z plexiskla.

V případě bibliofilii využívají texty našich ale i zahraničních autorů, typograficky je upravují většinou sami, ale spolupracují také s typografy Zdeňkem Cíglerem, Pavlem Hrachem, nebo Rostislavem Vaňkem. Výtvarníky si záměrně vybírají takové, jejichž jména jsou méně známá, nebo jsou známá z jiných oborů, avšak jejich vizuální interpretace textů si nezadají s ilustrátory na našem trhu žádanými. Spolupracují například s Petrou Krupikovou, Ondřejem Balcarem, Karlem Gyurjanarem, Liborem Beránkem, Janem Lepšíkem, Petrem Geislerem, Petrem Coufalem, Oldřichem Hamerou a dalšími.

Bibliofilie a autorské knihy, jak manželé prozrazují, jsou „[...] *nadstavba, která tady nikoho nezajímá.*“ Své knihy vyrábí sobě a svému okolí pro radost a připomínají odhodlanost, um a myšlenky lidí jako byl Babler, ale také například vyučený knihvazač Josef Váchal.

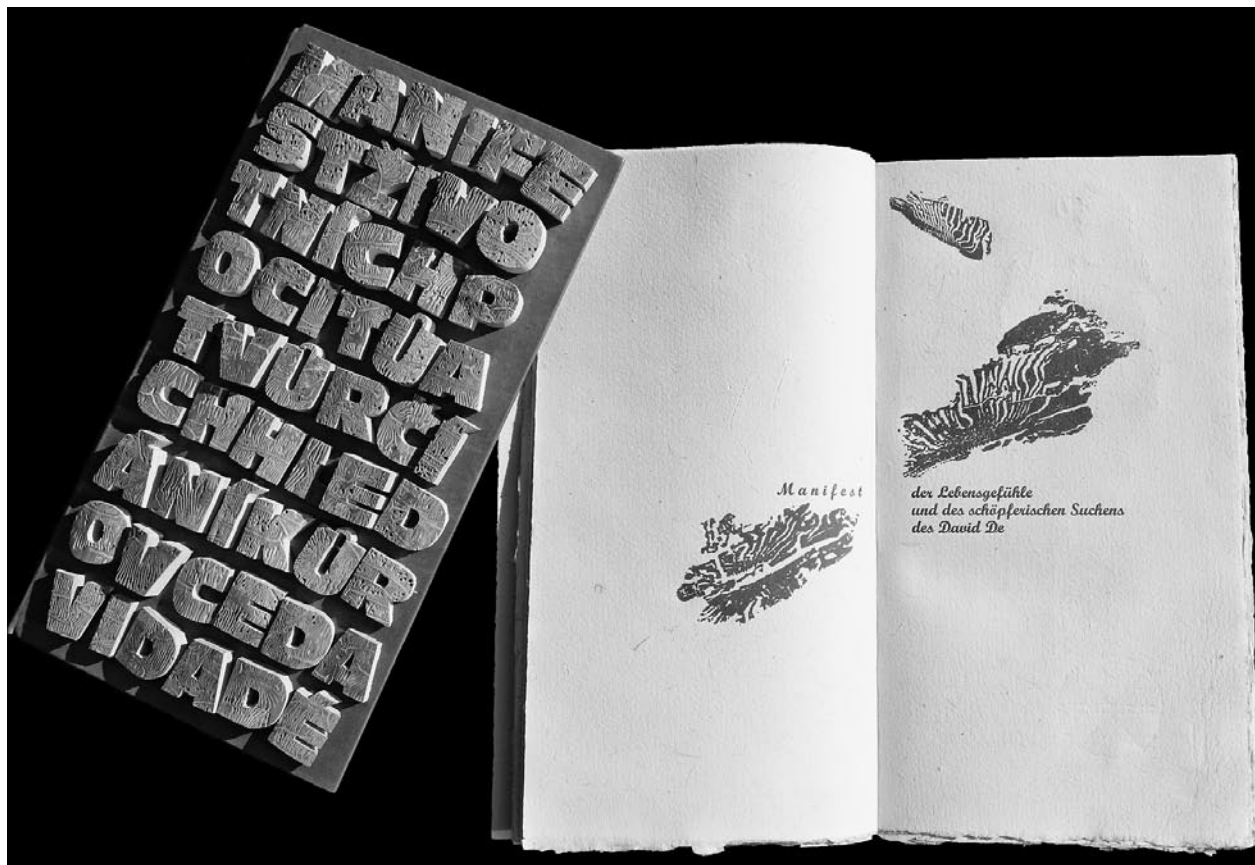
Pokud vezmete do ruky takovou knihu, pro kterou byl vyroben jedinečný papír, přičemž se každého jejího listu dotýkaly ruce člověka, písmena sestavily lidské prsty

do slov, vět a odstavců a někdo do ní navíc vtiskl své představy a myšlenky o textu – ilustrace –, máte v rukou malý poklad. Hmatatelné poselství lidské myšlenky a člověčího umu, které navíc voní tiskařskou černí.

Krupkovi jsou několikanásobní vítězi Trienále umělecké knižní vazby. Lubomír Krupka je z České republiky jediným řádným členem MDE (Mistr knihařského řemesla), výběrové organizace sdružující převážně německé knihaře.

Eva Čapková je rodačkou z Olomouce, kde na Pedagogické fakultě UP vystudovala český jazyk a výtvarnou výchovu. Následovalo studium dějin umění na Ludwigs-Maximilians-Universität v Mnichově, které ukončila disertační prací o Vladimíru Boudníkovi. Je autorkou publikace *Bohumil Hrabal a výtvarné umění* (Triáda 2016), v níž se zabývá Hrabalovým vztahem k výtvarnému umění. Pracuje jako nezávislý kurátor a grafik.

capkova.eva@email.cz

J. Bertoni: *Manifest životních pocitů a tvůrčích hledání kůrovce Davida Dé*, 1999. (Typografická úprava Rostislav Vaněk. Ilustrační doprovod 26 originálních tisků z kůry. Ruční sazba z písma Script Bold Monotype a tisk Ateliér Krupka.)

Původní tvorba:

Milada Neoralová

Milada Neoralová (*1944) je posluchačům Českého rozhlasu Olomouc a také pořadu Hajaja, vysílaném na ČRo Dvojce, známa jako vypravěčka pověstí a autorka *Hastrmanských pohádek*, které hlasem zpodobnil Ladislav Lacomý. Knížku pověstí s hastrmanskou tematikou vydala paní Neoralová pod titulem *Pohádky od Hájského splavu*. Hájský splav je místo na řece Moravě, které se nachází poblíž Třeštiny u Mohelnice, kde se paní Neoralová narodila. V aktuálním KROKu č. 1/2017 zařazujeme autorčino dosud nepublikované dílo povídkové.

Rok, ve kterém jsem žila jiné životy

Jest cesta, cesta zdobená květy, omamná vůní, kráslená skutky a poutaná láskou. Láskou ke svým bližním a jejich životům. *Dnes* nás v okamžiku zrození naplní celým vesmírem, který námi vládne. Nikdy jsem nebyla skromná ani marnivá a nikdy jsem se nemusela stydět za svoje slova a činy. Cestu cest jsem brala jako dar v žití, na nesnáze jsem měla lék od samého Boha. Můj Bůh je vesmír, země, voda, vzduch. A děkuji dni a každé vteřině, že mě toto naučily znát.

Po šedesát šest let jsem šla cestou vcelku přirozenou, a s čím jsem si nevěděla rady, v tom mně pomáhala láska k rodičům a později láska mé rodiny a přátel. Náhle však jako bych klopýtla. Stalo se něco neuvěřitelného. Trnitá cesta bodala tak bolestně do nohou a krok se stal nemožným, jako by zkameněl. Moje tělo opustila síla, moje duše se mi jevila otrávená a čekající na smrt. Moje cesty se ztratily, zůstala mi jen postel s hrazdičkou na ruce a kolem ohrádka, abych náhodou nespadla.

Březen 2010

Tak ležíme v nemocničním pokoji. Je nás tady pět. Jedna nemohoucnější než druhá. Litost mě obklopuje nad osudy

lidí. Začínám je poslouchat a při své představivosti žít i cizí životy.

Terežka

Nadzvedám hlavu, abych lépe slyšela paní, která leží na protější straně, a ta vypráví:

„Narodila jsem se na Slovensku v těch nejchudších horách. Byla jsem jedenácté dítě. Zнала jsem na jídlo jen kozí mléko a brambory. To mně moje babička dopřávala, abych prý vyrostla v hezkou holku. Rodiče nám odešli jednoho dne zjara do ciziny za prací. Babička nám všem jednou, asi po roce, se slzami v očích sdělila, že rodiče se už nevrátí. Stalo se prý někde nějaké neštěstí a oni zahynuli. Musím říct, že jsem je vlastně ani nepoznala a ani nevím, jaký měli hlas, nebo jaké měli oči. Babička samou starostí ustaraná a utrápená onemocněla a co pak následovalo, bylo to, že umřela. Moji sourozenci ji odnesli na hřbitov, to já ani nevěděla kam. Byla jsem tenkrát ještě čtyřleté děcko. Sourozenci se pak rozešli za prací, jen moje starší sestra zůstala se mnou doma. Ta koza, co nás živila, bylo jediné naše potěšení, ale i práce. Do mé paměti se z mého dětství vryl obraz rodného domu a jeho okolí.

Tenkrát v letních dnech dojížděl do naší vsi jakýsi povozník se dvěma těžkými koňmi. Vůz měl plný sudů. Jezdil tak po Slovensku a prodával Litovelské pivo odněkud z daleké Moravy. Jednou, když jsem jej pozorovala, napadlo mě, že vylezu do toho vozu a svezu se kousek za kotáry, které nás všude obklopovaly. Jenže povozník práskl do koní a ne a ne zastavit. Bála jsem se promluvit, byl takový vusatý, neučesaný a zaprášený. Kotáry už byly v nedohlednu a slunce už už zamrkal naposledy na západě a na kraj se snášela ukolébavající noc. Schoulenou mezi sudy mě přemohl spánek a nebylo ničeho, co by mi zabránilo usnout. Byla to nejspíš hodně daleká cesta, než mě vzbudilo

sluníčko, které mě zahřívalo. Bylo už k poledni a já měla hlad. Povožník stále seděl stejně jako včera, pevně držel opraté, aby koně šli jen tam, kam on si přeje. Projížděli jsme města i vesnice, viděla jsem, jak si děti hrají před domy a také jsme potkávali jiné povozy. Tu se mně zdálo, že koně zpomalili krok. Březové háje voněly svěžím listím a vláhou, tu byla nablízku řeka a já cítila dočista jiný vzduch než u nás na kotárech. Zahlídla jsem věže kostela a ještě víc jsem se tiskla k dřevěným sudům, aby mě nebylo vidět. Rázem koně zastavili na kamenitém dvoře, sudy se zatřásly a kočí v tichu opustil vůz, zato s rachotem odbouchával závlačky, aby se boční zábrany otevřely. Když bušil do té poslední závlačky, zařval hrozným hlasem:

„Panenko Maria, cos mně to učinila?!“ Já se tak lekla, až jsem vyskočila mezi ty sudy a přímo před kočího poklekla.

„Dítě nešťastný, vždyť tě budou doma hledat!“

„Ne, nebudou, já nikoho doma nemám...“ Kočí lomil rukama a moc hlasitě láteril, co teď bude se mnou dělat, že to musí k četníkům a kdesi cosi a že musím zase zpátky na Slovensko. Vcelku mně to bylo jedno, jen jsem řekla:

„Já mám hlad.“

To už se seběhli všichni zaměstnanci celého litovelského pivovaru a zjišťovali, co a jak se bude dít. Přišla pěkná paní a ta se první zeptala, jak se vlastně jmenuji a kolik je mně roků. Teď jsem byla pyšná na svoji babičku, jak mě dobře naučila říkat, jak se jmenuji a odkud jsem. Paní mě vzala do náruče a odnesla domů. Tam za stolem seděla hezoučká holčička, mě nejdříve vykoupli a pak mě posadili vedle ní. Říkali jí Mimi a mně začali říkat Teri, protože já byla Tereza, ale paní si na takových zdobnělinách potrpěla. Mimi, když viděla, jak mi chutná, rychle pospíchala se svým jídlem, abych jí ho nesnědla. Paní s pánem zavolali na Slovensko do mé rodné dědiny, zjistili si všechny další údaje o mně a celé moji rodině. Také nahlásili, že u nich zůstávám do doby, než vyjdu školu. Tomu jsem tenkrát ještě moc nerozuměla, ale co. Mají tady hezky. A když za měsíc přišel kočí, že jede zase na tu trasu a vezme mne domů, nejela jsem s ním. Paní s pánem mne stále pozorovali a když jsem za čas s Mimi začala chodit do školy, to už nebylo na nějaké „chceš nechceš“ čas. Prostě musíš a hotovo. Byly to nejhezčí roky v mém životě, snad právě proto tak rychle ubíhaly. Když Mimi slavila narozeniny, nikdy

Milada Neoralová na snímku z roku 2007. Foto: archiv Karla Faltýnka.

mi nezapomněla připomenout, že já mám narozeniny dvoje. A to jedny na Slovensku a druhé v Litovli na Moravě. Bylo to vlastně fajn, až když přišly ty patnácté narozeniny, paní si mě zavolala a povídá:

„Tak, milá Teri, musíš do služby, už jsi velická.“ A já na to:

„No tak půjdu, ale kam a co budu dělat?“ Mimi to nechápala, chtěla jít se mnou. Ale paní, její maminka, jí vysvětlila, že ona nemusí, protože je bohatá, ale já že nic nemám, jen ty

dvě ruce. Tak mě zase naložili mezi sudy piva a jelo se pro změnu na sever. Vesnice, města, zase cizí kraj. Blízko lesy a v dalce Jeseníky se už bělaly pod sněhem. Složili mě před velkým rybníkem v Zábřehu.

„Dál jdi sama, čekají tě. A měj se hezky.“ Kočí mě nechal u brány továrny. Zpracovávali tam len. Dělník, který se staral o tkalcovské stavy, mě hned seznamoval, jak se co váže, co musím stíhat a na co dávat pozor, abych někde nestrčila ruce do stroje. Ten rachot mě mučil, ale co jsem měla dělat? Měla jsem ještě jiné starosti, a to kde vlastně budu bydlet? To bylo všem jedno. S pečlivostí jsem poslouchala rady, jak se co dělá. Ačkoliv jsem zprvu přespávala tajně v dílně za strojem, pochopila jsem dost. Moje první výplata nebyla velká, ale stačila na to, abych si dala inzerát, že sháním bydlení. Jenomže když jsem řekla, že jsem ze Slovenska, nikdo mě nechtěl. Až když jsem řekla, že jsem z Litovle z pivovaru, vzali mě na byt hned. Jedna místnůstka, v ní jedna postel a věšák na oblečení. Stačilo to a po nocích, když jsem usínala, moje myšlenky někdy zaletěly až na kotáry, do mé rodné dřevěné chalupy.

Roky ubíhaly a já šetřila peníze na něco velkého, až se budu chtít vdát. Přežila jsem válku, pak přišlo znárodnování majetku. Továrníci se museli vystěhovat a nastal nový režim. Vyzvedávali se úderníci a údernice a já patřila mezi ty nejlepší pracovníce. Byla jsem na sebe pyšná. Na jedné zábavě jsem se seznámila se svým budoucím manželem. Neměli jsme slavnou svatbu, jen nás oddali a už jsme zase šli na odpolední směnu. Peněz jsme nikdy neměli nazbyt. Mám čtyři děti, všichni se máme moc rádi. Nikdy jsem na Slovensko nechtěla jet ani na návštěvu.

Až najednou před několika lety, to už byl zase jiný režim, přišla obsilka od notáře, že prý musím převzít dědictví, svůj rodný dům na Slovensku. Ještě než jsem tam jela, podala jsem inzerát, že to stavení prodávám. Ve vesnici jsem jako úplně první šla do kostela za panem farářem a dala jsem sloužit mši za rodiče a babičku. Až v této chvíli jsem si uvědomila, že i za všechny další sourozence, kteří již také nežijí. Byli jsme si tak cizí, že jsem ani nepátrala, co se komu z nich stalo a jak vlastně žili.

Až teď a tady v nemocnici, když tady už celý rok ležím, špatně vidím, pomalu nemohu ani chodit, se mi honí hlavou, kde, jak a proč jsem zůstala jen já, jediná dědička. Rodný domek jsem prodala hned prvnímu kupci, který se přihlásil, a světe div se, za rovné dva miliony. Ani mě nepadlo, že to pro někoho může být tak drahé. Doktor, co stavení koupil, byl unesen místem a krajem, kde jsem se narodila. Peníze jsem rozdělila mezi děti. Nový majitel mého rodného domu zve každý rok moje děti k sobě na dovolenou a všichni se obdivují nádheře, jak dům opravil a jak je tam krásně. Což to já ani nemohu obdivovat, já se totiž v duchu stále vidím mezi těmi sudy piva při cvalu koní. Nemoc mě připoutala na lůžko, moje myšlenky se hádají, co bylo v životě dobře a co špatně, ale stejně ničeho nelituji. A dá-li Bůh, budu ještě třeba dál se svojí rodinou, která ani nevěří, že jsem Slovenka.

Fotografie z besedy paní Neoralové se čtenáři v Městské knihovně v Mohelnici, která se koná pravidelně v rámci akce Březen – měsíc čtenářů. Foto: archiv MěK Mohelnice.

Člověk ve věku smrti

František Všeticka

Morava má příliš mnoho solitérů, osamělců, takže vzniká otázka, zda v daném případě nejde o nějaký osobitý a charakteristický znak. Projevuje se to zejména ve sféře kulturní, literární. Vždyť člověkem osaměle stojícím a tvořícím byl už Otokar Březina. A nepochybně také Petr Bezruč a Jakub Deml. Vyloženým solitérem byl nesporně Josef Šafařík, jednak z vlastní vůle, jednak zásahy komunistické zvlá.

Filozof Šafařík debutoval roku 1948 *Sedmi listy Melinovi* a vzápětí je nová vládnoucí moc stáhla z oběhu. A pak už dlouho nic, pouze psaní do šuplíku. Po dlouhém dvacetiletí v uvolněné atmosféře na konci šedesátých let dochází k druhému průniku, kdy v krajském nakladatelství vyjde jeho přednáška *Člověk ve věku stroje*. Posléze se situace vrací v sedmdesátých letech do starých kolejí, ovšem s tím výrazným rozdílem, že si Šafaříka začíná objevovat a v samizdatu zveřejňovat generace podstatně mladší. Pro izolovaného filozofa, který v té době žije jako invalida, je to nejen oživení, ale také vzpruha k další práci. Stál-li kdesi na začátku objemný opus o Melinovi (čítající více než 350 stran), vzniká v Šafaříkovi touha, aby nejen obdobně obšírným, ale především zásadně myslitelským způsobem své dílo ukončil a završil. Tak vznikají první stránky *Cesty k poslednímu*, která spatří světlo světa až v roce 1992. Za tři dny po obdržení prvních výtisků Šafařík 23. dubna 1992 umírá.

To je velice kusá historie, která je ovšem naplněna řadou dílčích prací a textů různého obsahu a rozsahu. Jedno však mají společné – je jím téma smrti. Tak je tomu už v *Sedmi listech Melinovi*, jež začínají smrtí „našeho příbuzného“ Roberta. První kapitola této knihy nese potom příznačný název *Sebevrah*.

Nejinak je tomu v *Noční můře*, která má dramatický tvar. Rozmlouvá v ní ředitel s vězňem a v jedné chvíli mu praví: „Uvědomil jste si, že zeleň je zároveň barva naděje a barva smrti?“ Vězeň si zoufá a táže se: „Což není úniku?“

A ředitel kategoricky reaguje: „Je-li, pak právě v té zelené: ve víře ve smrt, v jistotě smrti. Něco vám povím: Sám Freud objevil na dně rozkoše pud smrti, ale pochopitelně nevěděl si s ním rady.“

A vezmeme-li závěrečnou *Cestu k poslednímu*, která měla být jakýmsi odkazem mladší generaci, zejména té nekonformní, pak její první odstavec končí takto: „...přítomnost je přepad budoucího v minulě; přítomnost dobývá úspěchy na budoucím a pozbývá je na minulém. Minulost nastavuje přítomnost budoucímu zrcadlo smrti. Minulost je vědomí – paměť smrti.“

Z tohoto strohého výčtu je zjevné, že Šafařík byl skeptik a pesimista. Manželka Anna si o něm ostatně v deníku poznamenala: „Ve všem vidí zlé věci.“

Jinou otázkou je žánr Šafaříkových textů. Pavel Švanda v úvodu k *Mefistovu monologu* označuje tento dramatický text za esej. Stejný názor sdíleli všichni řečníci na obou šafaříkovských konferencích, jež pořádala Janáčkova akademie múzických umění v Brně (materiál vyšel ve dvou svazcích pod názvem *Setkání v mezidveří kulis a smrti*). Šafaříkovy texty mají ovšem rozmanitou žánrovou podobu. Za eseje lze nepochybně považovat většinu pojednání, jež Michal Jareš pojal do výboru *Hrady skutečné a povětrné* (s výjimkou sem zařazeného *Mefistova monologu*). Z nich pak především ty, jež jednají o dramatu – Shakespearově, Havlově a Topolově. *Mefistův monolog*, *Noční můra* a *Cestou k poslednímu* jsou pak traktáty. Traktát je totiž žánr s převážně spirituální, sakrální tematikou a tato tematika byla Šafaříkovi jako věřícímu katolíkovi bytostně vlastní. Navíc téma smrti je věčné téma středověké a zejména barokní. Každému žánru také vtiskne úzus a doba určitý a konstantní rozsah, proto rozvětvené pojednání *Cestou k poslednímu* o více než šesti stech stranách může za esej označit pouze ten, kdo nikdy nečetl žádný esejistický skvost Otokara Fischera, krále českého eseje.

Šafaříkovy práce o dramatu a divadle představují vrchol jeho tvorby, nebo alespoň jeden z vrcholů. Autor v nich píše o dramatech a – jak jinak – o smrti. V esejí *V mezidveřích kulis a smrti* (zde už v titulu), jenž je komentářem k Topolovým hrám *Slavík k večeri* a *Hodina lásky*, Šafařík praví: „Čeho je člověku prvotně třeba, není dialog o člověku, ani dialog o smrti, ale rovnou dialog se smrtí, a takový dialog se nevede u konferenčního stolu, ale každý za sebe jej vede přímo tam, kde se mu smrt uhnízдила – v jeho vlastní duši, rozumějme: člověk je mentálně – nic mň, nic víc – existence v agonii, a tu jsou všechna seminární cvičení o humanismu i liturgické reformy jen hříčky bezradnosti a bezmoci.“

V doslovu k Havlově hře *Ztížená možnost soustředění* se k tomuto námětu vrací: „Smrt je to, co člověka, v něho sama mění. Proto každý má svou vlastní smrt a jen tím svůj vlastní život. Že ve smrti jsem absolutně sám, to proto,

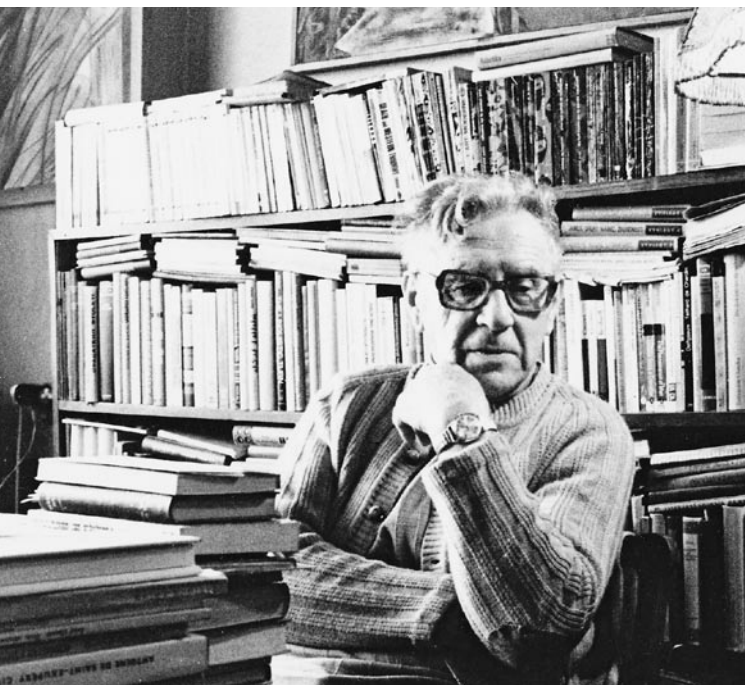

Foto: Milena Valušková

že pro smrt, a tedy i pro život jsem někdo, absolutní hodnota – člověk, bytost nenahraditelná a nezaměnitelná. Je v přirozenosti a logice věci, že takto dospívá víra k náboženství, k jistotě Boha jako personifikované smysluplné smrti: v božím vědomí je důvod a ospravedlnění člověka tajemného ‚nevědět a muset‘; v naprosté opuštěnosti a osamocení smrti je to Bůh, který věřícího neopouští a tím ho dosvědčuje v jeho lidské identitě a realitě.“

A nejinak je tomu v komentáři k Shakespearově komedii *Marná lásky snaha*; jeho poslední odstavec zní: „Je prazkusenosti kultur, že při hypertrofii mozku a pohlaví člověk je nejbliž smrti. Ta smrt se v *Marné lásky snaze* – po všech těch maškarádách a zakukleních zbytnělého i vyšinitého rozumu – vskutku objeví, nedbajíc, že je ve ‚veselohře‘. Ovšem není to smrt apokalyptická, s rozmáchlou kosou; neuvádí ji kostlivec, naopak půvabná Princezna, bezpochyby ještě žena z rodu žen ‚vysněných‘, snad moudrý eros sám, zkušený vozataj držící na opratích v jednom spřežení rozum i sex, a vědoucí, proč *marná lásky snaha*: pro nevyrovnaný účet života se smrtí, pro slepotu a hluchost srdce k výzvě *MLčení – smrti realizovat život snem, za který je hodno umřít, a tedy hodno žít. MLčení – smrt tě prověří; postav se samotěn tváří v tvář tomuto zrcadlu, a co uvidíš – to jsi ty. Aby nám byl dán život, je nám dáno podstoupit smrt.*“ Poslední slovo eseje je smrt. *Marná lásky snaha*. Smrt v jednom kuse obkružuje Šafaříka, cesta k poslednímu je pro něho cesta k smrti.

Josefu Šafaříkovi byl dán život 11. února 1907 v Prostějově na Plumlovském předměstí v Rostislavově ulici 18. Ještě téhož roku se rodina přestěhovala do Brna. V Brně bydlel Šafařík v Grohově ulici 6 ve čtvrtém patře, dnes je na domě osazena pamětní deska. Filozof spolu s manželkou Annou jsou pohřbeni v rodinné hrobce na hřbitově v Brně-Lišni.

František Všeticka (*1932) je literární teoretik, beletrista a překladatel. Zabývá se českou, slovenskou, polskou a ruskou literaturou, ponejvíce jejich poetikou. Odbornou práci vyvažuje prací beletristickou a překladatelskou (biografické romány, knihy fejetonů, básnické sbírky a překlady poezie z polštiny).

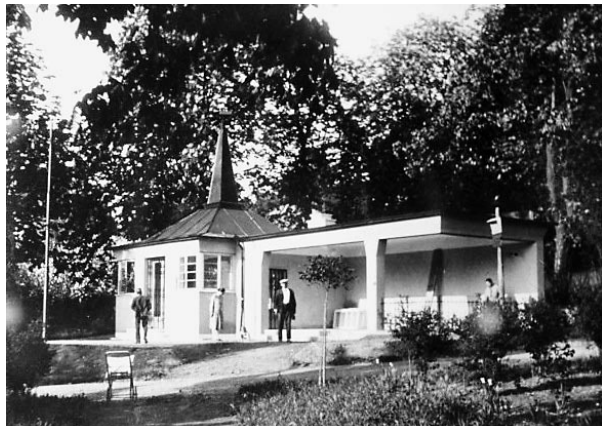
fveticka@seznam.cz

Altán v Tyršových sadech ve Šternberku

Aneta Zlámalová

Na půdě moravského města Šternberk, původního sudetského Sternberg, nečekaně nacházíme ohlas české kubistické architektury, a to ve formě ne příliš známé, drobné stavby altánu (*obr. 1*). Jeho architektonická kvalita je nesporná a z hlediska slohové typologie se tak řadí k výjimečným stavbám jako jediný objekt tohoto stylu v rámci šternberského stavebního fondu. Podobným a ojedinělým příkladem budovy ovlivněné kubismem je zahradní altán v Příkazích, který je pro svou architektonickou hodnotu chráněn jako kulturní památka. V roce 2015 se dle rozhodnutí Ministerstva kultury stal kulturní památkou také altán ve Šternberku. Objekt si takovou ochranu rozhodně zaslouhuje, jelikož se do dnešních dnů dochoval v téměř intaktní podobě, změny zanechal víceméně jen zub času, a je proto možné jej citlivě obnovit do jeho původního vzezření.

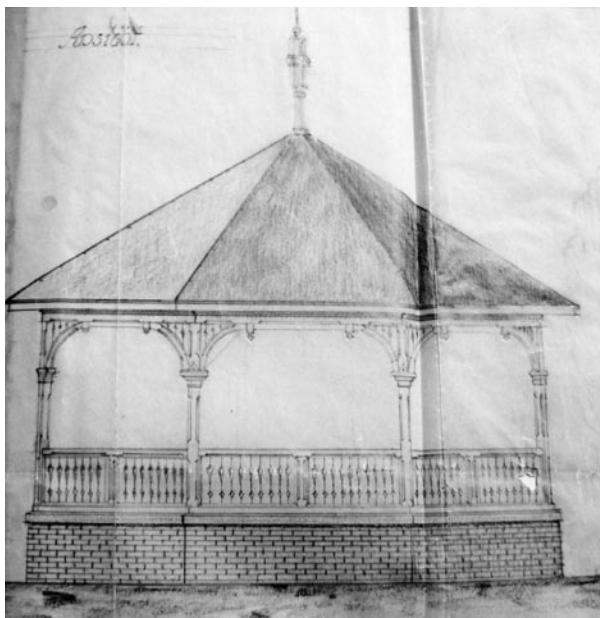
Vznik altánu souvisel se založením městského parku (Stadtspark), dnešních Tyršových sadů, jehož historie sahá do roku 1908, kdy byl zrušen starý hřbitov vedle

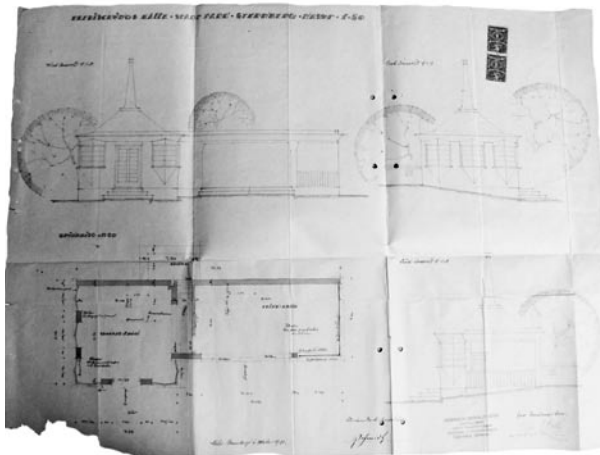
Obr. 1. Altán, Oswald Veth, 1930-1931, Tyršovy sady, Šternberk. Foto: autor neznámý, 1935. Zdroj: Archiv fotografií NPU, ú. o. p. v Olomouci.

nemocničního kostela na Olomouckém předměstí a kdy se objevila myšlenka proměnit toto místo v rekreační lokalitu. V pamětní knize města Šternberk se dozvídáme, že první návrh předložil Okraslovací spolek, avšak plán byl pro počet spolku příliš velký, tudíž v roce 1926 převzalo plnění projektu do vlastní režie město Šternberk. Městští zástupci zřídili samostatný výbor, který se skládal z předsedy Franze Schmidta, učitele, pokladníka Franze Czerného, mistra krejčího, a Hieronyma Schlossnikela, bývalého starosty. Tehdejší starosta, Stefan Maly, nejprve zadal vypracování projektu vídeňským zahradním architektům, ale jejich finanční požadavky byly příliš vysoké a předpokládané náklady na realizaci práce nemalé, a tak zadání nakonec svěřil mladému městskému hřbitovnímu zahradníkovi Edmundu Riedlovi.

Parková komise vyvíjela cílý ruch a potřebné finanční prostředky získávala z darů, sbírek, příjmů z koncertů a dalších akcí. Z archivních materiálů vyčteme, že v červenci roku 1927 vypracoval šternberský stavební inženýr Oswald Veth návrh na stavbu hudebního pavilonu (*obr. 2*), jenž byl realizován i s pamětní deskou o rok později z výnosů nedělních koncertů městské kapely. Do současnosti se však nedochovaly ani pavilon ani pamětní deska. V roce 1928 měl Šternberk z valné většiny dohotoven krásný městský park určený pro odpočinek, pobavení či občerstvení mladých i starších. Zkrášlování tohoto místa však neskončilo. Architekt Friedrich Hermann Lange dodal pro další výzdobu parku vázy a fontánu, stavitel Moriz Helm zhotovil toalety. Dne 6. října 1930 předložil plány ke stavbě altánu opětovně inženýr Oswald Veth, ty městská rada schválila o čtyři dny později (*obr. 3*). V roce 1931 byla stavba altánu-cukrárny, Němci zvaná Trinkhalle, dokončena a parková komise ji pronajala cukráři Hansi Hoffmannovi s předpokladem jejího užívání v letní sezóně. Podle archivních materiálů se zde nesměl podávat alkohol, ale k dostání byly osvěžující nápoje jako ledová káva, limonáda, dále zmrzlina, pečivo či

Obr. 2. Hudební pavilon, Oswald Veth, 1927-1928, Tyršovy sady, Šternberk. Foto: autorka příspěvku. Zdroj: Stavební archiv města Šternberka.

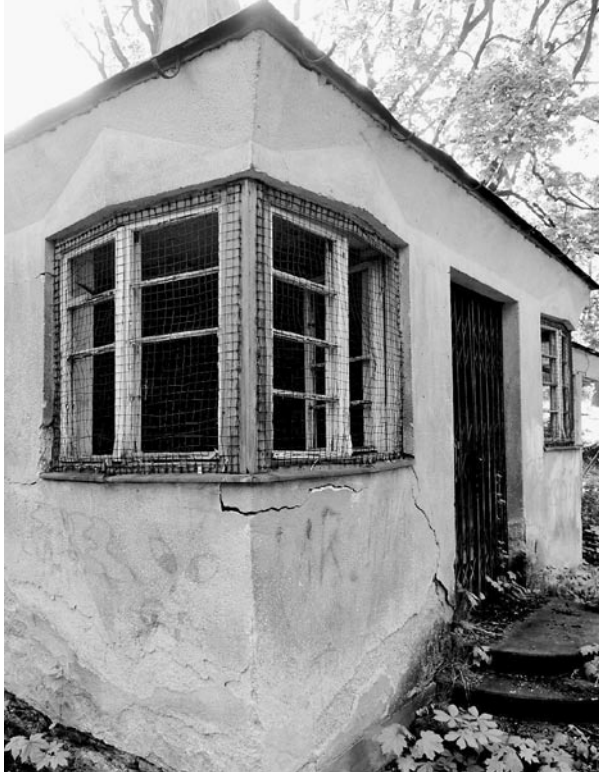

Obr. 3. Plán altánu, Oswald Veth, 1930. Foto: autorka příspěvku. Zdroj: Stavební archiv města Šternberka.

obložené chlebičky. Slavnostní otevření proběhlo 23. května téhož roku.

Samotný objekt altánu je situován do horní partie mírně svazitého terénu městského parku. Drobnou zděnou cihlovou stavbu, vystavěnou s částečně kamennými a betonovými základy, kryje plechová jehlancová střecha. Pohledově levou část stavby tvořila prodejní čtvercová místnost s přístupem do malého sklepa. Hlavní vstup do objektu autor umístil na středovou osu západní fasády, a to skrze dvoukřídlé prosklené dveře s jednoduchým ostěním, které v exteriéru chránila nůžková shrnovací mříž opatřená pravděpodobně tmavě zeleným nátěrem. Po stranách dveří Oswald Veth symetricky umístil nárožní čtvercová okna dělená subtilními příčkami do osmi polí, přičemž se svým osazením téměř do plochy fasády šipovitým způsobem vylamují z těla stavby (*obr. 4*), což kopíruje plastické pojetí fasády samotné. Severní průčelí člení trojice totožně pojatých okenních otvorů. K jižní straně čtvercové místnosti přiléhá obdélná veranda s plochou střechou nesenou jedním sloupkem. Oba prostory spojuje vchod, jenž byl osazen subtilními prosklenými dveřmi korespondujícími s dochovanými okny. Na přechodu verandy a místnosti vyběhá ze zadní fasády komolý komín. Dynamičnost architektury podtrhuje průběžná korunní římsa, která se hladce vyklání šikmo z těla stavby.

Altán svým architektonickým členěním připomíná stavby kubismu, dobou vzniku v rozmezí let 1930–31 však jde spíše o styl art déco, čerpající ze směrů jako jsou kubismus, futurismus a secese. Takových objektů nevzniklo mnoho, zejména v místech vzdálených od center vývoje architektury (Praha, Brno či Olomouc). Do menších měst se moderní architektonické trendy dostávaly v podobě transformované a zjednodušené. Inspiračním zdrojem Oswalda Vetha, do té doby tvořícího spíše v intencích historismu (viz vlastní vila O. Vetha či Arbeiterheim – dělnický dům německé sociální demokracie ve Šternberku z roku 1900), byla s největší pravděpodobností kubistická architektura věhlasných tvůrců, jakými byli Josef Gočár, Josef Chochol, Pavel Janák či Vlastislav Hoffmann, kteří do architektury

Obr. 4. Altán, Oswald Veth, 1930–1931, Tyršovy sady, Šternberk, detail oken, 2014. Foto: autorka příspěvku.

Obr. 5. Kovařovicova vila, Josef Chochol, 1912–1913, Praha. Foto: <http://foto.mapy.cz/41831-Kubisticka-vila>, staženo 17. 10. 2014.

vnesli lomené plochy utvářející pomocí hry světla a stínů dynamické objemy. Ohlas charakteristických prvků zmíněného stavebního slohu, použitých například na vile Bedřicha Kovařovice od Josefa Chochola (Libušina ulice č. 3, Praha, 1912–1913; obr. 5), vile Adolfa Bauera (Libodřice u Kolína, 1912–1914) či lázeňském domě v Bohdanči z let 1912–1913 od Josefa Gočára, spatřujeme na architektuře šternberského altánu. Jde kupříkladu o zkosenou hlavní římsu či šípovitě se vylamující okna z plochy fasády.

S výzvou k záchraně chátrajícího altánu, kterou podepsalo téměř 700 místních občanů, vystoupili v roce 2014 zástupci iniciativy „Zachraňujeme altán ve Šternberku“ Marie Aberlová, Jarmila Hornišerová, Ondřej Spusta a Pavel Martinka. V témže roce se obrátili na představitele města s plánem na jeho rekonstrukci a zprovoznění, které by významně obohatilo veřejný prostor ve městě, rozšířilo zdejší možnosti rekreace a v neposlední řadě zachránilo architektonicky cennou stavbu. Úsilí šternberské iniciativy podporuje i sdružení Za Krásnou Olomouc, které uspořádalo výlet do Šternberka s prohlídkou zdejších pamětihodností a piknikem u altánu. Snaha iniciativy a zájem místních občanů o osud altánu přinesly první ovoce. V předloňském roce byla na místní radnici zřízena speciální pracovní skupina, která se pro stavbu snaží najít vhodné využití. Mluví se o tom, že by do budoucna mohla sloužit například jako zázemí pro pořádání nejrůznějších kulturních a sportovních akcí v parku. Dům dětí a mládeže přišel s návrhem vybudovat v altánu klubovnu mladých ekologů. Na jaře loňského roku bylo vydáno stavební povolení na rekonstrukci altánu, a proto věříme, že se jeho příkladnou památkovou obnovou završí současný šternberský trend – oživení Tyršových sadů.

Aneta Zlámalová je doktorandkou na Katedře dějin umění UP v Olomouci a zároveň památkářkou olomouckého pracoviště Národního památkového ústavu. Zabývá se především architekturou 20. století. Je členkou spolku Za krásnou Olomouc a studentského spolku Studium Artium.

zlamalova.aneta@npu.cz

Sociální demokrat Vojtěch Outrata

Lubomír Novotný

Počínaje aktuálním číslem 1/2017 jsme pro čtenáře KROKu připravili seriál na pokračování, v němž budou postupně představovány osobnosti-rodáci z jednotlivých okresů (z pohledu nynějšího územně-správního členění) Olomouckého kraje. Ročníky KROKu 2017 a 2018 budou věnovány významným rodákům, i když ne třeba těm nejznámějším (seriál bude opomíjet osobnosti notoricky známé jako např. Wichterleho, Wolкера či Husserla), z obcí dnešního okresu Prostějov. Medailonky osobností pocházejících ze všech koutů okresu Prostějov pro Vás připravuje Lubomír Novotný.

Dřevnovice je jednou z necelých dvou desítek vesnic a osad, jež byly začleněny do prostějovského okresu až po správní reformě v roce 1960. Rozkládají se kousek od Nezamyslic, na jihozápadě okresu Prostějov, při soutoku řeky Hané a Pačlavského potoka. Dřevnovice jsou poprvé písemně připomínány v roce 1365 pod názvem Rzewnouicz; název vznikl od staročeského jména „Řevna“, z něhož následně vznikly Řevnovice a po jazykových úpravách Dřevnovice. Prvním vlastníkem vsi byl Dynhart z Dřevnovic, ale obec byla majetkově spjata nejdéle s rodem Stommů. František sv. pán Stomm byl vlastníkem statku Doloplazy a v roce 1731 přikoupil i Dřevnovice. Stommové byli roku 1781 povýšeni do hraběcího stavu a statek v Dřevnovicích drželi až do vzniku republiky. Pak proběhla první pozemková reforma a s ní úzce související parcelace, následně baron Ulm-Erbach, jehož chotí byla hraběnka Stommová, o zadlužený statek přišel.

Poslední vlastníky dřevnovského statku zažil i místní rodák Vojtěch Outrata. Ten se narodil 8. dubna 1902. Absolvoval obchodní akademii, a jelikož vyrůstal v sociálnědemokratické rodině, byly jeho další životní osudy v podstatě předurčeny. V Dřevnovicích se podílel

na založení Dělnické tělovýchovné jednoty v roce 1920. Jeho další cesty byly spojeny především s novinářinou, místní politikou v Prostějově a činností v přidružených sociálnědemokratických organizacích. Nejdříve se stal administrátorem stranických novin *Hlas lidu*, jež vycházely v Prostějově, a od přelomu dvacátých a třicátých let jejich šéfredaktorem. Patřil k lidem reformisticky naladěným, pozitivně vnímajícím československou státní myšlenku, socialisticky, ale přitom nekomunisticky orientovaným. Ve třicátých letech byl zvolen zastupitelem v Prostějově, v letech 1936–1939 byl členem městské rady. Právě v těchto těžkých dobách se vyprofiloval jeho charakter.

Po mnichovském šoku patřil k těm, kteří na myslí neklesli zcela. Pochopil, že je potřeba zachránit především morálku a důvěru společnosti, která se ocitla na dně. Mnichov byl totiž šok a otřes, který česká společnost, český národ ve své novodobé historii nezažil. Byla to porážka masarykovsko-benešovské linie a tím i demokratických socialistů. Toho si byl Outrata velmi dobře vědom. Stejně jako čelní představitelé sociální demokracie v čele s Antonínem Hamplem, Jaromírem Nečasem či Josefem Mackem, ale i ve shodě s rozumnými pragmatiky z agrární strany v čele s Rudolfem Beranem, volal po národní jednotě. Byl si přitom vědom, že pomnichovská republika bude muset činit ústupky Berlínu. To znamenalo, že dosavadní postavení levice ve státním politickém systému bude muset být omezeno. Náležel tedy k těm, kteří podpořili zjednodušení politického kolbiště a vznik bipartismu. Mělo to obrousit ty největší ataky ze strany Říše a zároveň přinést tolik potřebnou kooperaci a spolupráci uvnitř okleštěného státu a rozpolceného českého národa. Svůj postoj ostatně ozřejmil v článku, jenž uveřejnil *Hlas lidu* 26. listopadu roku 1938. V reakci na text, který vyšel v olomouckém konzervativním žurnálu *Pozor* a který plédoval za to, že jen pravice má vládnout, že levice

Od tkalcovského stavu za slávou – příběhy tří nejvýznamnějších rodáků z Andělské Hory u Bruntálu

Matěj Matela

V podhůří Hrubého Jeseníku, devět kilometrů severozápadně od Bruntálu, leží malé město s romantickým názvem Andělská Hora (*Engelsberg*). Sídlo, jehož dřívější samostatnost byla obnovena roku 1990, představuje svojí zachovalou architekturou a polohou uprostřed kopců a hustých lesů perlu zdejšího kraje. Malebný obraz města se zhruba čtyřmi stovkami stálých obyvatel ještě zkrášluje proslulý poutní kostel, zasvěcený sv. Anně, ležící na nedalekém Anenském vrchu, jenž si dodnes v řeči místních uchoval své původní jméno, *Annaberg*.

Oficiálně byla Andělská Hora založena jako horní město v polovině 16. století, avšak počátky lidského osídlení této oblasti musíme hledat mnohem dříve – archeologické nálezy pozůstatků po nejstarších metodách těžby zlata prozrazují, že zde lidé žili už v časech hluboko před naším

letopočtem, v době bronzové. Když byla stará obchodní stezka z Vídně do Vratislavi, která vedla i přes Andělskou Horu, roku 1626 změněna na cestu poštovní, dočkalo se město výstavby poštovní stanice a jeho status začal nabývat na významu. Postupem doby se obyvatelé Engelsbergu začali stále více zaměřovat na textilní průmysl a v 19. století zde tak sídlilo hned několik větších i menších podniků zpracovávajících hlavně bavlnu a len (Kühnel, Brosig, Plischke a další). A právě v předminulém století, v době největší hospodářské i kulturní prosperity města, zde spatřilo světlo světa několik významných osobností nadregionálního významu. Není náhoda, že tři nejvýraznější z nich prožily svá dětská léta právě v prostředí tkalcovských dílen...

Nejmladším z této trojice je spisovatel a dramatik **Moritz Jursitzky**. Jak dokládá zápis v městské matrice (kde

Pozdravy z Engelsbergu. Andělská Hora v roce 1903. Zdroj: fotohistorie.cz

je mimochodem uveden jako *Jursitzka*), narodil se 27. ledna 1861 do rodiny tkalce Eduarda Jursitzky a matky Josefy jako nejmladší ze čtyř dětí. Poté, co završil šestý rok obecné školy, se měl přirozeně zabývat řemeslem svého otce. Ve dvanácti letech se tak začal učit na tkalce ložního prádla a do svého prvního zaměstnání nastoupil v místní tkalcovně lnu. K této profesi ovšem nepřilnul, dalo by se dokonce říci, že se mu protivila. Odešel proto do Vídně, kde se stal účetním v textilní fabrice.

Spokojený ovšem Jursitzky stále nebyl, ani tato pozice jej nenaplnovala. Rozjel se tedy do rodných Jeseníků, aby v šumperské tkalcovské škole absolvoval dvouleté studium. S vidinou povýšení se poté vrátil do rakouské metropole. Kýženého profesního postupu se nicméně opět nedočkal. Znovu tedy posílhal po jiných možnostech uplatnění. Zanedlouho se tomuto permanentnímu nespokojenci podařilo – dlužno podotknout, že za tučného finančního příspěví jistého bohatého knížete – nastoupit na zemědělský učitelství ústav ve Štětíně (*Stettin*). Studia úspěšně dokončil a začal pracovat jako účetní v Poznani (*Posen*). Ani na tomto místě však nevydržel dlouho, neboť, byť se snažil sebeví, nebyl schopen proniknout do polštiny, kterou tehdy hovořila přibližně polovina poznaňského obyvatelstva. Nedlouho po svém návratu do Vídně se pak definitivně rozhodl, že úředničina není nic pro něj a že se nadále bude raději věnovat výlučně tomu, k čemu od mládí silně tíhnul, tedy psaní (první publikace svého literárního počínu se dočkal ve čtyřiařiceti letech, kdy mu těšínské noviny *Silesia* vydaly báseň).

V literatuře se Moritz Jursitzky konečně našel. Beletrickou tvorbou se však dokázal uživit nejen díky svému vrozenému vypravěčskému talentu a svižnému, čtivému stylu, ale, nutno poznamenat, v neposlední řadě i díky štědré podpoře Německé Schillerovy nadace (*Deutsche Schillerstiftung*), která od svého založení v roce 1855 podporuje literáty sužované sociální tísní. Nouzi totiž Jursitzky zažíval jako spisovatel docela běžně. Pro osudem těžce zkušného rodáka z Jeseníků se proto materiální bída stala jedním z častých témat jeho děl vyznačujících

se silným sociálním citěním a zároveň kritikou společnosti (např. *Das hungernde Wien*; v překladu *Hladovějící Vídeň*). Ani nelehké životní podmínky však Jursitzkému nedokázaly vzít humor, jež tak rád předával lidem – tvořil jak humoresky (žánr typický pro autory z Jeseníků), a to dokonce v rodném slezském nářečí, tak také vtipné divadelní hry, které se na tzv. Slezské lidové scéně (*Schlesischen Bühne*) ve Vídni dočkaly

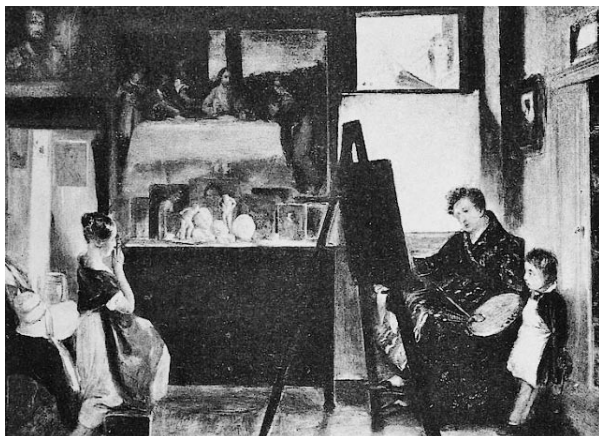

Spisovatel Moritz Jursitzky. Zdroj: familienkunde.at

poměrně velkého diváckého úspěchu. Je rovněž autorem několika románů, kupř. *Der Förster und sein Kind* (*Lesník a jeho dítě*) či *Elternsünden* (*Hříchy rodičů*). Svůj vlastní život popsal v knize *Aufsteiler Dornebahn* (*Na strmé trnité dráze*). Moritz Jursitzky zemřel 28. srpna 1936 ve Vídni.

Nejstarší ze slavného andělskohorského triumvirátu je malíř **Albert Schindler**, který se narodil 19. srpna 1805 do rodiny chudého tkalce. Nebýt náhody a obrovského štěstí, jeho budoucí směřování by ke tkalcovskému stavu dozajista vedlo také. Když tímto krajem cestoval jeden z předních představitelů vídeňského biedermeieru, malíř Peter Fendi, dozvěděl se zde o jistém chlapci, jehož výtvarné nadání je prý nepřehlédnutelné. Když se s kresbami malého Alberta seznámil, seznal, že v dítěti skutečně dríme velký umělec. Rodičům chlapce proto nabídl, že k sobě jejich syna vezme a poskytne mu patričné vzdělání v oboru malířství, což také učinil. Fendi Schindlerovi nejen financoval studium na císařské akademii výtvarných umění (1827–1832), ale chlapec s ním, jeho matkou, neteřemi a dalšími učni dokonce sdílel byt, jenž zároveň sloužil jako umělecká dílna.

Ze Schindlera se záhy stal uznávaný malíř, kreslíř, grafik a rytec. Po smrti Fendiho v roce 1842 nastoupil na jeho místo rytec v Císařsko-královském kabinetu mincí a starozitnosti (*Kaiserlich Königliches Münz- und Antikenkabinett*). Přestože si postupem času vybudoval poměrně originální styl, uměleckého vlivu svého mistra a mecenáše

Malíř ve svém ateliéru. Autoportrét Alberta Schindlera. Zdroj: Nachlass Albert Schindler: Gemälde, Aquarelle, Zeichnungen, Kunstgewerbe. Vídeň 1922.

se Schindler nikdy zcela nezbavil. V jeho olejomalbách a akvarelech se vyskytují podobné motivy, jaké si vybíral i Fendi, jedná se ovšem o motivy typické pro vídeňský *biedermeier* obecně. Schindlerovy obrazy, vyznačující se zvláště, zamyšlenou náladou, jednoduchou kompozicí a jemnými barvami, tak nejčastěji zpodobňují výjevy z běžného života Vídně a přilehlého venkova, od vyšívající dívky po chlapce hasícího žízeň u kašny. Pověstnými se staly zvláště Schindlerovy obrazy s vojenskou tematikou; běžný život v císařské armádě zachycoval sice v mírně zidealizované, přesto umělecky hodnotné podobě.

Ke konci svého života se Albert Schindler zaměřoval skoro výhradně na ryteckou práci (zhotovil kupř. pamětní medaile největších osobností rakouského císařství od 16. do 19. století) a na malbu mu tak zbývalo stále méně času. Přesto po sobě zanechal poměrně rozsáhlé malířské dílo čítající desítky hodnotných prací, jež jej řadí mezi nejvýraznější malíře období *biedermeieru*. Dne 3. května 1861 podlehl ve svém vídeňském bytě na dnešní MagdalenenstraÙe ochrnutí plic.

Tím bezpochyby nejslavnějším rodákem z Andělské Hory je však skladatel **Eduard Schön**, jenž se na svých

partiturách, coby hrdě přihlášený do rodné obce, podepisoval přídomkem **Engelsberg**. Narodil se 23. ledna 1825 jako syn tkalce Antona Schöna a jeho ženy Theresie, která sedm roků po Eduardově příchodu na svět zemřela na tzv. miliární horečku. Po ukončení andělskohorské církevní školy, kterou Schön navštěvoval již od svých čtyř let, odešel do Olomouce, kde byl, zásluhou svého strýce Floriana, faráře v tamním kostele sv. Michala, zapsán na gymnázium. Následně nastoupil na olomouckou právnickou fakultu a ve studiích pokračoval ve Vídni, kde roku 1850 úspěšně složil státní závěrečné zkoušky. Po promoci se jeho právnická kariéra začala velmi slibně rozvíjet. Během krátké doby se vypracoval na skutečného znalce říšského práva, což mu v roce 1869 vyneslo místo sekčního šéfa ministerstva financí (velmi aktivně se např. podílel na přípravě zákona o obchodování s cennými papíry z roku 1875).

Jméno E. S. Engelsberga nicméně nebývá uváděno v souvislosti s novodobými dějinami rakouské státní správy, nýbrž s hudbou. Hudba provázela jeho životní pouť od útlého věku. V době jeho dětství a mládí působili v Andělské Hoře dva výborní „muzikusi“, učitelé Florian Schrott a Adalbert Pomm, neúnavní organizátoři hudebního života města, kteří se svými žáky nacvičovali nejrůznější oratoria i symfonie. Dlouhá léta se jim dařilo vést plně obsazený, profesionální orchestr s vysokými nároky na své členy a Andělská Hora tak v této době představovala významné regionální centrum klasické hudby. Jelikož se do těchto aktivit čile zapojoval i mladý E. Schön, lze se právem domnívat, že toto profesionální hudební prostředí mělo na zformování jeho budoucnosti naprosto zásadní vliv.

Své první skladby začal Engelsberg tvořit již za svého pobytu v Olomouci, kde se v domě známého podnikatele Ignáce Machanka (Dolní náměstí č. p. 19) setkával s řadou významných umělců a kde také sám aktivně muzicíroval. Schönovým prvním vpravdě slavným dílem se stal krátký hudební kus *Deutsches Freiheitslied* (Německá píseň svobody) zkomponovaný u příležitosti revoluce v roce 1848, který si záhy prozpěvovala celá vzbouřená Vídeň (slova k písni napsal právě Machanek). Přestože Engelsberg za svůj

život složil i několik skladeb pro orchestr či písní, přednost dával vždy polyfonnímu sborovému zpěvu. Jeho kompozice, v nichž je patrný vliv F. Schuberta či F. Mendelssohna, se vyznačují lehkostí, přirozeným projevem a častým svérázným humorem. Záhy si svoji tvorbou získal obrovskou popularitu, a to nikoliv jen v Rakousku, ale i v dalších německy mluvících částech říše (tedy i v Jeseníkách), v sousedním Prusku a jeho díla se dokonce dostala do repertoáru některých německých sborů ve Spojených státech. Přestože byla publicita tím posledním, oč skladateli šlo, a veřejnému uznání se dlouho vyhýbal, toto úsilí bylo vzhledem k jeho talentu marné – v závěru svého života se stal jedním z neoblíbenějších sborových skladatelů celého Předlitavska, jenž se mohl pyšnit Řádem Františka Josefa.

V osobním životě jej však štěstí míjelo. V roce 1866 zemřela na tyfus jeho milovaná žena Betty a ani on sám na tom nebyl zdravotně zcela v pořádku. Začátkem roku 1879 proto na vlastní žádost opustil státní správu a odešel do předčasného důchodu. Když však v květnu téhož roku odjel navštívit svého bratrance do Jeseníku nad Odrou (*Deutsch Jasnik*), nečekaně zde 27. května podlehl srdečnímu záchvatu.

Velmi brzy po jeho smrti začaly z iniciativy četných německých spolků a sdružení vznikat na různých místech Slezska Engelsbergovy pomníky, z nichž však většina padla za obět poválečnému běsnění dosídlenců. Tak např. již v roce 1881 mu byla v Andělské Hoře na jeho rodném domě odhalena pamětní deska a v nedalekém parku zase umístěna skladatelova busta shlízející do okolí z vysokého mramorového podstavce. Tento honosný pomník zničili v roce 1947 nově příchozí obyvatelé. V roce 1935 se na vrcholu Pradědu sešlo několikatisícové shromáždění německých pěveckých sborů, aby „moravskému Schubertovi“, jak byl Engelsberg často titulován, odhalilo další pomník. Zbytky kamenného hranolu, na němž byla umístěna plaketa s umělcovou podobou, lze dodnes bez problému nalézt kousek pod vrcholem hory. Upomínková místa na největšího rodáka Andělské Hory a jedné z nejslavnějších osobností celých Jeseníků lze navštívit ještě kupř. ve Vidnavě či ve Vítkově.

Nicméně nejen tyto tři osobnosti dala Andělská Hora světu. Pocházel odtud i např. významný regionální betlémař Josef Partsch (1813–1886) či lingvista Franz Karl Alter (1749–1804). Toto malebné a na významné postavy tolik plodné město si dodnes uchovalo neopakovatelné kouzlo a zvláštní atmosféru, patrnou snad nejvíce v zimních měsících, kdy na střechy domů padne sníh. Tehdy lze, s trochou fantazie, ve večerních hodinách spatřit za jinovatkou pokrytými okny starých domů chudé tkadleny a tkalce, kteří při skromném světle svíčky upírají svůj unavený zrak do plátna, a alespoň snově se tak přenést do časů mládí Moritze Jursitzkého, Alberta Schindlera i E. S. Engelsberga, osobností, na něž může být Andělská Hora právem hrdá.

Matěj Matela se narodil v roce 1992 v Bruntále, vyrostl však v nedalekém Vrbně pod Pradědem. Je absolventem FF UK v Praze, překládá z jihoslovanských jazyků a publikuje literární recenze. Především se ale aktivně zaměřuje na svůj rodný kraj, tedy oblasti Jeseníků. Svůj zájem nejčastěji soustředí na výrazné regionální osobnosti, místní specifika a střípky kulturního dědictví původního německého obyvatelstva.

matejmatela@seznam.cz

Současná upomínka na slavného rodáka. Pomníček E. S. Engelsberga v místním parku. Foto: Matěj Matela.

Kulturní itinerář

Vědecká knihovna v Olomouci

AKCE PRO VEŘEJNOST

přednáškový sál VKOL, Bezručova 3
(není-li uvedeno jinak)

Na slovíčko s Karlem Hviždálou (v rámci akce Březen – měsíc čtenářů)

22. března 2017 od 17:00

Novinář a spisovatel Karel Hvižďala (*1941) vydává v nakladatelství Mladá fronta novou knihu a my máme tu čest, že ji osobně přijede představit svým čtenářům do Vědecké knihovny v Olomouci. Čilý komentátor dění okolo nás působil v minulosti v *Mladém světě* a nakladatelství *Albatros*, ale roku 1978 emigroval do Německa, kde zůstal až do pádu železné opony. Dnes je na volné noze. Jeho blog najdete na webu *Aktuálně.cz*. Zpovídat jej bude v rámci naší besedy nakladatel a novinář Zdenko Pavelka. Vstup je zdarma.

Autorské čtení Martina Reinera (v rámci akce Březen – měsíc čtenářů)

29. března 2017 od 17:00

Spisovatel, nakladatel a držitel ceny Magnesia Litera bude číst rovnou ze tří svých knih. Prostřednictvím specifického projevu samotného autora si tak budete moci vychutnat úryvky z oceňovaného románu *Básník / Román o Ivanu Blatném* (2014), z básnické sbírky *Decimy* (2015) a z nejnovější listopadové sbírky intimních povídek *Jeden z milionu* (2016). Vstup je zdarma.

3. Olmützer Kulturtag / 3. Olomoucké dny německého jazyka

6. – 13. dubna 2017 (různá místa dle programu)

Letošní ročník festivalu proběhne v rámci Česko-německého kulturního jara, které se koná u příležitosti 20. výročí podepsání Česko-německé deklarace. Cílem je podnit

další rozvoj spolupráce obou zemí v kulturní oblasti. Festival nabídne nejnovější německojazyčné filmy, výstavy, přednášky a prezentace, divadelní představení, koncerty i akce pro školní třídy. Novinkou bude představení mladých umělců z partnerského bavorského města Nödlingen. Celý program najdete na webu vkol.cz

Autorské čtení Jaroslava Rudiše a Martina Beckera

(v rámci festivalu 3. Olmützer Kulturtag)

11. dubna od 18:00, freskový sál Divadla na cucky

Známý spisovatel a glosátor česko-německého soužití Jaroslav Rudiš a jeho německý kolega Martin Becker představí poprvé v Olomouci své knihy a překlady.

Lázeňství na Jesenicku

18. dubna 2017 od 17:00

Lázeňství má na Jesenicku dlouhou tradici a jeho historie je velmi rozmanitá. Ačkoliv tou nejznámější osobností byl tzv. vodní doktor Vincenz Priessnitz, nebyl osobností jedinou. Konkurentem mu byl Johann Schroth z Lipové. Léčebné procedury však měly hodně svých pokračovatelů a následovatelů a lázeňských domů také nebylo a není málo. Více se dozvíte v přednášce historika Martina Buchlovského. Vstup je zdarma.

Ázerbájdžán

25. dubna 2017 od 17:00

Ázerbájdžán je díky svému ropnému bohatství nejbohatší ze všech tří zakavkazských zemí. Ačkoliv většina obyvatel je muslimského vyznání, nejedná se o nepřístupnou ortodoxní zemi, právě naopak. Ázerbájdžánci jsou velice milí, většina žen dokonce nechodí zahalená. Vyhlášená je pak tato exotická země především výbornou kuchyní. To vše a ještě mnohem více se dozvíte v cestovatelské projekci Jiřího Sladkého.

Vzhledem k trvajícím vysokému zájmu o cestovatelské přednášky v naší knihovně, je nutné si na akci rezervovat místo. Učinit tak můžete na webu vkol.cz v kalendáři akcí. Vstup je zdarma.

VÝSTAVY V GALERII BIBLIO

1. patro Vědecké knihovny v Olomouci, Bezručova 2

Česká literatura v překladu 1998–2016

do 31. března 2017

Výstava překladů české literatury v zahraničí, která probíhá ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR, Moravskou zemskou knihovnou v Brně a kurátorkou Kateřinou Tučkovou. K vidění a prolistování budou ty nejzajímavější překlady vydané v posledních letech za hranicí naší země a propagující českou literaturu ve světě. Součástí výstavy bude i doprovodný program v podobě veřejných přednášek k tématu. Pro více informací sledujte kalendář akcí na www.vkol.cz.

Vstup na výstavu je pro čtenáře knihovny zdarma. Otevírací doba galerie je shodná s otevírací dobou knihovny.

Narození v Čechách a na Moravě – u nás (ne)známí?

(v rámci festivalu 3. Olmützer Kulturtag)

3. – 29. dubna 2017

Dvojazyčná výstava prezentuje dvanáct významných osobností 19. a 20. století, které, ač narozeny na území dnešní České republiky, jsou mnohými z nás považovány za Němce nebo Rakušany. Některé z nich se těší světovému věhlasu, některé teprve čekají na své objevení. Všechny však spojuje vztah k domovu v Čechách a na Moravě, kde se formovala jejich kulturní a vědecká činnost, která tak mohla obohatit životy nás všech.

Výstavu sestavil kulturní referent pro české země ve spolku Adalberta Stiftera Dr. Wolfgang Schwarz, který osobně uvede vernisáž v galerii 10. dubna v 17:00. Vstup na výstavu je pro čtenáře knihovny zdarma. Otevírací doba galerie je shodná s otevírací dobou knihovny.

Aktuální informace o chystaných akcích a přihlašovací formuláře na akce, kde je omezen počet návštěvníků, najdete vždy v kalendáři akcí na www.vkol.cz.

Muzeum a galerie v Prostějově

nám. T. G. Masaryka 2

Kjósa Suguri – Kjósabori

(Hlavní budova, náměstí T. G. Masaryka; do 24. dubna 2017)

Putovní výstava zapůjčená ze Západočeského muzea v Plzni představí více než sto kusů lakových dřevorezby japonského mistra druhé čtvrtiny 20. století Kjósy Suguriho. Dílo tohoto umělce vysoce oceňovali na četných výstavách a je známé japonské i mezinárodní veřejnosti pod názvem kjósabori. U nově získaných exponátů se jedná převážně o styl kamakurabori, což je laková technika, u níž je plastická výzdoba vyřezána přímo ve dřevě těla nádoby a potom je pokryta vrstvou červeného, popř. černého laku uruší. Na výstavě bude představena kolekce dřevěných mís, krabiček a podnosů s řezanými stylovými motivy překrytými barevným lakem, s jemnou, hravou řezbou i na rubu výrobků.

Autorem japonské lakové dřevorezby je mistr Kjósa Suguri (1909–2003); sbírky Západočeského muzea v Plzni. Foto: F. Spáčil, Muzeum a galerie v Prostějově.

Geologie světa v amatérské fotografii profesionálního geologa Ondřeje Bábka

(Špalíček, Uprkova 18; do 2. dubna 2017)

Geologické zajímavosti z pěti kontinentů v obrazech vám přiblíží výstava fotografií geologa Ondřeje Bábka z Univerzity Palackého v Olomouci. Sbírkou fotografií, která vznikala během terénních prací, exkurzí i dovolených, představuje povrch naší planety od pobřeží Korsiky k jihoamerickým Andám, od islandských ledovců k africkým pouštím a od zrníček písku na plážích Normandie až k žulovým monolitům kalifornské Sierry Nevady.

Skalní hříby neboli hoodoos; Drumheller, Alberta, Kanada.
Foto: Ondřej Bábek.

Vlastivědné muzeum v Olomouci

nám. Republiky 5

Až **do 26. března 2017** si v Mánesově galerii Vlastivědného muzea v Olomouci mohou milovníci přírody i příznivci fotografování prohlédnout mistrovské fotografie Ondřeje Náglu na výstavě *Momenty z přírody*.

Do 30. dubna 2017 je v Handkeho sále VMO připravena další z cyklu výstav věnovaných sportovní tematice. *Jachting v Olomouckém kraji* seznámí návštěvníky s minulostí i současností tohoto sportovního odvětví v našem regionu.

Do 30. dubna 2017 v Mendelově sále VMO probíhá pozoruhodná výstava *Divoká krása Jeseníků*. Tvoří ji velkoformátové fotografie Ondřeje Bačíka a průvodní texty, které popisují evropskou výjimečnost jesenícké přírody, její ohrožení i mizející krásu. Fotografie poodhalují málo známá místa našich hor, zachycují nevšední scenérie i život divokých zvířat. Ve třech tematických částech výstava návštěvníky seznamuje s nejvýznamnějšími klenoty jesenícké přírody: horskými rašeliništi, přirozenými horskými lesy a pralesy a vysokohorskou tundrou.

Wiki miluje památky je název putovní výstavy třiceti fotografií zachycujících významné stavební památky u nás i ve světě, ať už se jedná o hrady, zámky, kostely, ale i výjimečné památky technické. Výstavu podpořil Spolek Wikimedia ČR a v komorním prostředí Mánesovy galerie VMO potrvá **od 31. března do 28. května 2017**.

Milování v přírodě

Výstavu s tímto názvem bude možné zhlédnout ve Vlastivědném muzeu v Olomouci od 7. dubna do 24. září 2017. Jejím cílem je poodhalit návštěvníkům tajemství intimního života zvířat. K tomu poslouží kombinace sbírkových exponátů, fotografií, videí, hravých interaktivních prvků i živých zvířat. Chybět nebudou ani paralely k lidskému sexuálnímu chování, které bylo většinou formováno podobnými selekčními tlaky jako to zvířecí. V první části výstavy bude vysvětleno, proč vůbec v přírodě existuje sex a jaké jsou jeho výhody oproti nepohlavnímu rozmnožování. Představena zde bude ale i řada živočichů, které sex provozují jen občas nebo dokonce vůbec. Mezi ty první patří třeba strašilky, které tu budou k vidění ve velkém inštaláři, mezi ty druhé mikroskopičtí vířníci.

Druhá část bude zaměřena na způsoby námluv u zvířat a jejich párovací systémy. K vidění bude třeba diorama s tokaništěm polygynních tetřívků nebo australských lemčiků, kteří lákají samičky na všechny možné modré věci, které v přírodě najdou. Labuté jsou sice monogamní, ale názor, že by po smrti partnera navěky jen truchlily, zde

bude poopraven. Sýkory, lejsci, pěnkavy a lidé jsou sice nejčastěji sociálně monogamní, ale příležitosti k záležitostem hojně využívají. Samci pak nevěrné partnerky trestají sníženou péčí o potomky. V této sekci si budou moci návštěvníci také sestavit profil ideálního partnera, zkusit porovnat svůj výběr s tím, jak to vidí jiní lidé nebo třeba ptáci, či si jen pustit do sluchátek nejrůznější zvuky roztožených zvířat nebo navštívit kino, kde budou k vidění bizarní tance rajek.

Způsoby, jakými se jednotlivé druhy zvířat namlouvají, nebo jak samci bojují o přízeň samic, také ovlivňují to, zda jsou samci větší a pestřejší než samice. Příčiny a příklady pohlavního dimorfismu budou proto představeny v další části výstavy. Parohy jelena a losa, kly mrožů nebo kusadla roháčů jsou určeny hlavně k boji mezi samci, kteří také bývají větší než samice. Jiné znaky se zase vyvinuly jen proto, že se samicím líbí, jako třeba dlouhé ocasy bažantů a pávů. Někdy ovšem mohou být naopak samice větší a barevnější než samci. Poznat, které pohlaví je na obrázcích, bude smyslem interaktivní hry v této části výstavy, kde bude dále také k vidění třeba akvárium s pavími očky, u nichž se samci snaží přesvědčit partnerky o svých kvalitách neustálým dvořením a ukazováním barevného ocásku. Kromě pozorování těchto námluv se zde budou moci návštěvníci také vyfotografovat v kůži lva a lvice nebo obdivovat krásné tropické zlatohlávky, jejichž samci se honosí zajímavými rohy.

Pakliže v sobě samec a samice najdou zalíbení, přechází k „věci“, tedy kopulaci. V této části výstavy se návštěvníci dozví, kdo je mezi zvířaty rekordmanem, co se týče délky kopulace, která může trvat dny, týdny, ba i měsíce. Stejně tak v četnosti kopulací předvádí některé druhy pozoruhodné výkony, z našich bližších příbuzných třeba alfa samec makaka to bez problémů zvládá 250krát měsíčně, o skupinovém sexu šimpanzů bonobo ani nemluvě. Posledně zmíněný druh je také pěknou ukázkou toho, že zvířatům se sex prostě líbí a to jak samcům, tak samicím. Představena zde bude nová studie, která se zabývala evolucioní samicího orgasmu u savců. Řada druhů zvířat na tom

v tomto ohledu může být i lépe než lidé, protože mají klitoris umístěný blíže k pochvě. Jeden z vystavených exponátů bude právě model lidského klitorisu, dále řada penisových kostí, kterými si mnoho druhů savců pojišťuje erekci, nebo analogická pomůcka, kterou je u lidí penisový implantát. Kopulační orgány hmyzu, které se často liší i mezi jinak podobnými druhy, si budou návštěvníci moci prohlédnout pod silnou lupou. Zapomenuto ale nebude ani na zvířata s vnějším oplozením, které bude přibližovat několik videí na interaktivní obrazovce.

Kopulaci však pohlavní výběr a soutěž mezi samci ještě nutně nekončí. U druhů, kde hrozí, že samice kopulovala nebo bude kopulovat ještě s jiným samcem, se samci starají o to, aby v závodu spermií vyhrály právě ty jejich. Takový závod si budou moci návštěvníci výstavy vyzkoušet pomocí dvou zde instalovaných modelů spermií. V tomto případě bude vítězit jednoduše ta rychlejší. V přírodě mají samci mnohem více způsobů, jak zajistit oplození právě svou spermií. U některých druhů pomáhá pouhé hlídání samice po kopulaci. Jinde si samci zajistí její věrnost použitím kopulačních zátek – zacpou samicím pohlavní otvor třeba pomocí cementu, nebo v ní dokonce zalomí svůj pohlavní orgán. Trochu to připomíná středověké pásy cudnosti, a jeden takový bude proto k vidění i zde spolu s fotografiemi zvířecích kopulačních zátek. V závodu spermií nakonec jedna zvítězí a oplodní vajíčko. Z toho vznikne nový jedinec. Zda to bude samec nebo samice, může záviset na tom, jaká spermie závod vyhrála. Každopádně tady končí milování a začíná často únavná rodičovská péče. O té ale bude až nějaká příští výstava.

Miloš Krist

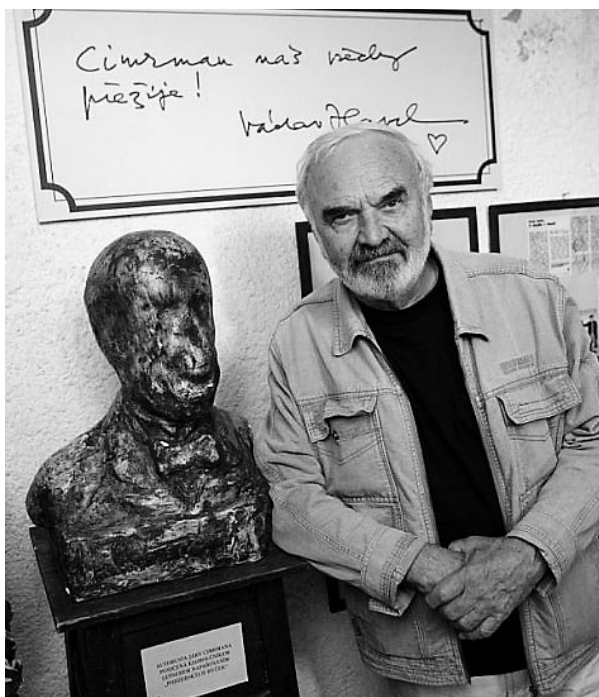
Vlastivědné muzeum v Šumperku

Hlavní třída 22

Půlstoletí s Cimrmanem

(do 7. května 2017)

Nejvýznamnější český vědec, vynálezce, pedagog, dramatik, cestovatel a dokonce i sportovec, to vše je Jára Cimrman. Osobnost největšího Čecha (nikoliv vzrůstem, ale

věhlasem) a zároveň padesátiletou historií Divadla Jára Cimrmana návštěvníkům přiblíží výstava, která bude do 7. května ke zhlédnutí ve Výstavní síni šumperského muzea. Mezi desítkami zajímavých předmětů z géniova života bude k vidění např. starý dětský kočárek, ve kterém byla odchována jak Cimrmanova sestra Luisa, tak i malý Jára, šněrovačka, kterou jako jediný kus oblečení poděděný po již zmiňované sestře odmítl nosit, či kolo pro celou rodinu. Součástí výstavy je také řada relikvií z nebezpečných cest jako lebka cestovatele, kterého snědli lidožravci, nebo liána, která Cimrmanovi zachránila život. Celou výstavu doplňují panely s fotografiemi a s texty, které návštěvníky seznámí se zákulisím Divadla Jára Cimrmana. Prostřednictvím těchto expozic tak mohou příznivci cimrmanovského humoru proniknout do tajů fungování některých scénických efektů využívaných v divadelních hrách či nahlédnout do herecké šatny.

Umění pravdivosti, soucitu a snášenlivosti

(Hollarova galerie; do 2. dubna 2017)

Mezinárodní výstava obrazů představuje díla převážně čínských exilových umělců vyznávajících metodu Falun Gong, založenou na kultivaci těla i mysli a vystavenou ze strany čínských úřadů mnohdy velice tvrdě perzekuci. Umělci ve svých dílech zobrazují skutečné lidské osudy v současné Číně i duchovní témata. K výstavě Vám nabízíme možnost objednat si komentovanou prohlídku. Máte-li o naši nabídku zájem, pište, prosím, na e-mail: kristina.lipenska@muzeum-sumperk.cz

Zóna / Černobyl 30 let poté

(Rytířský sál; do 23. dubna 2017)

Výstava fotografií ukazuje současnou podobu Černobylu, zejména přilehlé oblasti Pripjat – města duchů. Autorem celkem 26 velkoformátových fotografií je Luděk Ovesný. Černobílé fotografie jsou doplněny hudební kompozicí Elišky Cílkové a projekcí nevytištěných fotografií.

Sportovní herna

(Muzejíčko, Galerie Šumperska; 16. března – 4. června 2017)

Obľíbená interaktivní herna pro malé i velké se tentokrát ponese ve sportovním duchu. Malí sportovci se mohou těšit na zbrusu nové atrakce, jako je střelba na branku, sportovní i moderní gymnastika, chůze po popruhu, milovníkům atletiky je určen skok do výšky. Na své si přijdou i malí jogíni. Originální interaktivní exponáty, pocházející většinou opět z dílny Vlastivědného muzea v Šumperku, návštěvníky nejen pobaví, ale také donutí vyzkoušet si jak tělesné dovednosti, tak i znalosti z oblasti sportu. Víte například, kdo je nejznámější šumperský hokejista? To a mnoho jiného se dozvíte v nové sportovní herně.

Vzkazy a signály

(Galerie mladých; do 26. března 2017)

Výstava obrazů Květoslavy Beranové představuje převážně průřez tvorbou uplynulého roku. Projevy lidského

bytí všude kolem nás čte autorka jako „vzkazy a signály“, ne vždy jednoznačné, a předkládá nám svůj pohled jako otázku: harmonie, nebo skryté mikrodrاما?

MUZEUM ZÁBŘEH Koupaliště a plovárny

(do 30. dubna 2017)

Pro nedočkavé milovníky letních vodních radovánek a v této roční době také pro otužilce je připravena výstava o koupalištích a plovárnách. V textové části jsme zmapovali vybraná koupaliště v regionu. Najdete zde také stručný vývoj plavkové módy, která podléhala různým trendům. Nezbytnou součástí plováren byly převlékací kabinky, a tak na výstavě nechybí ani tento prvek a návštěvníci si tak mohou vyzkoušet různé plavecké úbory.

Kuba a čas reportáž o lidech z Kuby

(Mínigalerie; do 30. dubna 2017)

Výstava fotografií Ondreje Zupka.

MUZEUM MOHELNICE Fenomén Merkur

(do 9. dubna 2017)

Výstava ze sbírky sběratele Jiřího Mládky představí historii a současnost legendární české kovové stavebnice Merkur, která se vyrábí již přes 90 let.

PAMÁTNÍK ADOLFA KAŠPARA V LOŠTICÍCH

O včelách a lidech

(do 21. května 2017)

Výstava s interaktivními prvky představuje život včel formou komiksu a her. Práci včelaře přibližuje výstava díky sbírkovým předmětům našeho muzea. Výstava vznikla ve spolupráci se střediskem ekologické výchovy při SVC Doris. Součástí výstavy jsou doprovodné programy pro objednané skupiny dětí.

Život se včelami

Přednáška

23. března 2017 v 17:00

Dlouholetý včelař Jiří Hroch ve své přednášce představí život včel i život včelaře a jeho práci se včelstvy během celého roku. Názorně předvede použití pomůcek a náradí, které při své práci potřebuje. Jiří Hroch také ukáže, jak se ze včelího vosku vyrábí svíčky; možnost vyrobit si svíčku budou mít i samotní návštěvníci.

Muzeum Komenského v Přerově

Zámek Přerov, Horní náměstí 1

Příběhy hradů...

Komentované fotografie, perokresby a historické pohlednice evropských panských sídel

Jiří Hoza – Lubomír Vyňuchal – Milan Zikmund

(Přerovský zámek – Galerie, Malý sál pod věží a přístupové schodiště; do 4. června 2017)

Před 22 lety byla ve Zlíně založena pobočka Klubu Augusta Sedláčka, která dnes sdružuje rovněž zájemce z Olomoucka a Přerovska. Členové tohoto spolku se věnují, ať již na profesionální nebo amatérské úrovni, historii, bádání a navštěvování feudálních sídel, výzkumům

Pohlednice hradu Velhartice z roku 1898 ze sbírky Lubomíra Vyňuchala.

Hrad Olzstyn, Polsko (kresba Milan Zikmund).

a konzervaci torzální architektury. Výstava prezentuje především aktivitu tří jeho členů. Výběr fotografií z nejrůznějších hradních lokalit střední Evropy představuje v Galerii přerovského zámku předseda zlínské pobočky MUDr. Jiří Hoza. Fotky doplňují detailní perokresby z dílny Milana Zikmunda a samostatnou částí výstavy v Malém sále pod věží je výběr historických pohlednic panských sídel ze sbírky Lubomíra Vyňuchala.

Samotné popisky rozšiřuje celá řada komentářů soustředěných v několika svázaných sešitech. Návštěvníci se mohou těšit také na další drobné předměty z muzejních i soukromých sbírek, hrací doplňky (dřevěné kostky a velkoformátové pexeso s motivy hradů) či ukázky „hradařské“ literatury. Na doprovodných panelech můžete očekávat stručné představení nejvýznamnějších osobností české kastelologie, vzpomínku na „otce myšlenky“ založení zlínské

pobočky KAS, PhDr. Jiřího Kohoutka, CSc., připomenutí „Hradů spatřených“ našeho romantického básníka Karla Hynka Máchy a shrnutí patričních informací z oblasti filatelie, filokartie, notafílie i numismatiky. Malá část výstavy se speciálně věnuje dvěma objektům. K přerovskému muzeu neodmyslitelně patří hrad Helfštýn, a tudíž vůbec největší exponát zde představuje dosud nikdy nevystavovaný, velký obraz z muzejní sbírky s pohledem na hradní kopec i s obcí Týn nad Bečvou. Jedná se o olejomalbu neznámého autora, datovanou do poloviny 19. století. Za druhým objektem také netřeba vážit dlouhou cestu. Hrad Lukov v Hostýnských horách vždycky byl a je Mekkou zlínských hradářů. Mezi drobné zajímavosti patří pohlednice hradu Velhartice z roku 1961, kterou ze své chaty v podhradí poslal svému hereckému kolegovi Václavu Tréglovi Jan Werich.

Pozorný návštěvník může na výstavě objevit i malou sošku svaté Barbory. Tato světice byla totiž nejen patronkou celé řady povolání, ale také ochránkyní hradů, pevností a věží. Nechybí ani výběr poezie a citáty známých osobností na téma „hrady“. Ostatně samotný název výstavy je vlastně začátkem citátu spisovatele Eduarda Petišky z knihy *Čtení o hradech*: „Příběhy hradů jsou příběhy lidí a kámen a val i věže dědí po lidech duši.“

Nezbývá než dodat: „Vzhůru na hrady!“ A případně také na přednášky, neboť v rámci doprovodného programu se uskuteční hned tři, resp. každý měsíc jedna. 21. března uslyšíme řadu sdělení na téma „Francouzské kastely a rozvoj aktivní obrany hradů“ přímo od jednoho z autorů výstavy, MUDr. Jiřího Hozy. 11. dubna se budeme společně s památkářem Radimem Vrlou věnovat hradům v Hostýnských horách a cyklus uzavře 30. května terénní archeolog přerovského muzea Mgr. Zdeněk Schenk, Ph.D., který se zaměří na hrady dolního Pobečví. Všechny doprovodné akce se uskuteční v Korvínském domě (Přerov, Horní nám. 31), vždy od 17 hodin.

Samotná výstava v prostorách přerovského zámku potrvá až do 4. června 2017. Přijďte se poučit, inspirovat a případně naladit na romantickou vlnu, rádi Vás uvidíme.

Lubomír Vyňuchal, kurátor výstavy

 Vlastivědné muzeum v Šumperku

koupaliště a plovárny

ANEK KAM A V ČEM V MINULÉM STOLETÍ

[WWW.MUZEUM-SUMPERK.CZ](http://www.muzeum-sumperk.cz)

MUZEUM ZÁBŘEH
 ARCHIVÁLNÍ ZAPŮJČIL
 STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ŠUMPERK

VÝSTAVA BUDE ZAHÁJENA VERNISÁŽÍ
22. ÚNORA 2017 V 17 HODIN
 VÝSTAVA POTRVÁ DO 30. DUBNA 2017

JACHTNÍ KLUB OLMOUC
 A VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V OLMOUCI
 VÁS ZVOU NA VÝSTAVU

JACHTING

V OLMOUCKÉM KRAJI

3.3. - 30.4. 2017

HANDKEHO SÁL VLASTIVĚDNÉHO MUZEJA V OLMOUCI

muzeum
 VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V OLMOUCI

NAD VÝSTAVOU PŘEVZAL ZÁŠTITU KRAJSKÝ SVAZ JACHTINGU OLMOUC
 PARTNEREM VÝSTAVY JE REGIONÁLNÍ SDRUŽENÍ ČESKÉ UNIE SPORTU OLMOUC

Martin Reiner

autorské čtení

29. 3. 2017 / 17:00
přednáškový sál VKOL
Bezručova 3

Olomoucký kraj

Karel Hviždala

22. března 2017 od 17:00
přednáškový sál VKOL

Novinář a spisovatel Karel Hviždala (*1941) vydává v nakladatelství Mladá fronta novou knihu. Čilý komentátor dění okolo nás působil v minulosti v Mladém světě a nakladatelství Albatros, ale roku 1978 emigroval do Německa, kde zůstal až do pádu železné opony. Dnes je na volné noze. Jeho blog najdete na webu Aktuálně.cz. Zpovídat jej bude v rámci naší besedy nakladatel a novinář Zdenko Pavelka.

Karel Hviždala

**EVROPA,
RUSKO,
TERORISTÉ
A BĚŽENCI**

Olomoucký kraj